

Zabirenta Sinan

Hesenē Metē

LABÎRENTA CINAN

NOVEL

Hesenê Metê

WEŞANÊN WELAT

1994

LABÎRENTA CINAN

Hesenê Metê

Weşan: 10

LABÍRENTA CINAN

ÇAPA YEKEM

© Hesenê Metê

Pergala berg û rûpelan: WW

Wêneyê berga pêşîn: F.J. Goya / 1746-1828

Çap: Li derveyî welêt

ISBN: 91-97 12 54-7-4

*Şeytan xwedê ye
û Xwedê jî şeytan
ez hatim hînkirin
ku herduyan jî bihewînim
yekî bi babetekî
yê din bi babetekî din
lê babet her yek bûn*

.....
- Gunnar Ekelöf -

Weke bayên payîzên hersalîn îro jî ba tê, bi qasî çend rojên dîn, dibistan ê vebin, zarok ê dîsa li hewşên dibistanan bilîzin, qêrîn û giriyên zarokane ê bilind bibin.

Ev serê salekê ye ku mamoste Kevanot li bendî bersivekê ye, ew bersiva ku wî bi dilpekîn dîpa, îro nû gîhîştiye destê wî, anuha li bajêr, li ser sekûka eywana mala xwe rûniştiye, ew kaxeza bersivê girtiye destê xwe, bi tirseke bênav diricife û dixwîne, piştî xwendinê êdî bi çavên xwe jî ewle dibe ku ew, wan tiştên li ser kaxezê rast dixwîne, jî nişka ve tişteki weke tîrê xwe di serê wî de badide, ricifîneke bêmane bi laşê wî digire, dilê xwe bi xwe dişewutîne, lêvên wî dilerizin, av bi çavên wî dikeve û di dilê xwe de: «Rast e, ez bi kêrî hîndayîne nayê. Serê min bûye weke hêkeke genî, tevgerên min êdî ne tevgerên mamosteyekî ne. Lê ez anula têdigêhîjim. Ew gunda... av û kuçên wî gundî...» dibêje, wê kaxeza bersivê hêdîka datîne kêleka xwe û bi raman vedigere ser wan salên xwe yên buhurî.

Di demên koçmaliyê de ew hemû hûr û tiştên ku hertim ji ber dimînin an jî di qul û qelişên malê de ji bîr dibin, çar sal, rasterast çar sal beriya nuha, mamoste Kevanot wan tiştan jî berhev dike, davêje paşiya kevnetexsiya xwe, kewaniya xwe ya ciwan dide kêleka xwe û ji bajarê D'ê hêdî hêdî ber bi bakur dajo.

Di rê de çêlî mijarên bextiyarî û astengên wê dike, carina pişirînên bextiyariyê li ser lêvên wî diyar dibin, çavên xwe ji riya pêşiya xwe vedigerîne ser kewaniya xwe û dibêje:

- Nêrgisa min... ma nayê bîra te ku apê Simko... zimanê min lê nagere, lê di destpêkê de bavê te gelek astengî raxiste pêşiya min!...

«-Keçên me têra xortên eşîra me nakin, me keç nîne ku em bidin bajariyan.» digot û pê ez ji wir dûrdixistim. Ji ber vê yekê carina dilê min bi xwe jî ji min li hev diket, ez ji xwe dişikiyam, pê dêşiyam û heta çend rojan jî ji bîra min ne diçû. Min dixwest ez pê bidime zanîn ku pêjnên evîndariyê, tenê bi

tiştêkî têne girêdanê û ew jî dil e. Ku ew dila li ba kê hebe, ew pêjnên pîrozwer jî rojekê bi wir ve têne girêdanê. Li ser vê nî-nûnê, min gelek tişt jê re bi lêv kirin. Lê min çî dikir ne dikir, ew jî gotina xwe danediket û liertim:

«- Nabe, xoce, nabe!» digot. Min î ku nêhirî nabe, vê carê jî min xwe havêt bextê wî û jê re got:

«- Rast e, Apê Simko, ez ne ji eşîra we me, ez ne çiyayî û ne jî deştî me. Wek ku tu jî bi kerem dibêjî, ez bajarî me. Lê beriya hertiştî, ez jî merivek im. Merivekî jî we me, zimanê me, dîroka me, berbora me... ken û giriyê me yek in. Çima dildariya koçerekê, nebe para min? Binêre, Apê Simko, ku ev tevgera min dûrî berborê be, wê çaxê ez dikanim xwe bavêjim bextê ciwamêrekî û bila ew were keçikê bixwaze. Çîrokek dirêj e, lê di roja îroyîn de min ne dê û ne jî bav heye. Loma min xwest ku tu bavtiyekê ji min re bikî û ji vê daxwaza dilê min re nebêjî na...» Li ser van gotinên min, dilê wî hinekî nerm bû, lê dîsa jî têra razîbûna wî ne dikir. Bi saetan li ber rûdimîştinî, bi giramgîrî min rûmetek nêzin didayê ku ew jî li hemberî min têkeve rewşa xezûrtiyê. Lê ne dibû û ne dibû... Heta wê dema ku diya te mizgînî da min... hezar carî mala wê ava!... Bi rastî jî jineke dilpak û dilovan e. Lê... wê jî gazinek xwe dikir û hertim bi hustuxwarî digot:

«- Belê, tu mamoste î... lê hûn bajarî ne û em koçer in. Em... cî û warên me li gor demsalên salan e. Zivistanan em li jêr û havînan em li jor in. Ku em berê keçîka xwe bidine deverên dûr û wê bişînin... êdi çavê me ê zû bi zû bi xezala me nekeve. Lê hêvîdar im ne rewşeke ewqas xemgîn be!...»

Mamoste Kevanot dîsa bi pişîrîn berê xwe dide kewaniya xwe didomîne:

- Lê Xwedê merivan ji zarxweşiyê neke! Wusa xuya bû, Apê Simko jî ji vê zarxweşiya min kêfxweş bû bû û di dawiya dawîn de bi vê daxwaza min qayil bû... Ma ne wusa, berxika min?...

Berxika wî çavên xwe ji riya pêşiya texsiyê dizvirîne ser wî, dûre serê xwe dixê ber xwe û bi tevgereke zarokane dibê:

- Nizanim ku...

Nêrgisa koçer rast dibêje, beriya vê bûyera zewaca wan, ew li mala bavê xwe ye, ne hay ji evîna mamoste Kevanot û ne jî hay ji serêşa bavê xwe heye, carekê tenê ji devê diya xwe dibihîze û ew jî ne bi dûrdirêjî, «Berxika min, mamostê X'ê dil ketiye te... lê ez nizanim bavê te ê çi bibêje.» dibêje, bêyî ku ji diya xwe re peyveke piçûk bi lêv bike, Nêrgisa koçer tew li ser vê girîngiya girêka jiyana xwe nafikire jî, di vî salê xwe î hîjdehî de ew jî weke gelek keçên koçer ji hinek aliyên jiyane bêpar e: çûye bêriyê pez dotiye bêyî ku guhanê wan bêşîne, lolep di dest de dew kîyaye bêyî ku meşka wê çilkan bireşîne, bêyî ku mast tirş be şîr eyvan kiriye... bi kurtî mîna seriyek penîrê koçerî, xwediyê dilekî pak e û sipî ye, anuha jî wusa ye, lê bi vê bersiva wê re inamoste Kevanot destê xwe î rastê ji dîreksiyona kevnetexsiya xwe radike, ber bi ruyê wê dibe, bi serê tiliyên xwe biskê wê î kej ji ser gupa wê dide alî û dibêje:

- Bi rastî ez hîn jî nizanim ka wê çaxê tu çi difikirî, kevoka min. Ez bawer im, nuha te jî di dilê xwe de digot, ev tişt naçe serî, weke bavê xwe te jî digot, ev mamostekî bajarî û ez jî koçereke çiyayî!... ne wusa?

Pişirînên zarokane li ser lêvên Nêrgisa koçer xuya dibin, bi çavên xwe yên gir li mêrê xwe î mamoste dinêre û herdu girîkên piyê xwe jêlî hildikute, bi vê tevgera wê re ricifîneke mîna

aveke şîrgermî xwe ji serê mamoste Kevanot heta bêçiyên lingên wî berdide, ji nişka ve dilê wî bi vê kevoka koçer dişewute û anuha baş têdigêhîje ku koçera wî hîn jî ne hay ji zewacê û ne jî ji tama wê heye, vedigere ser dilê xwe û li wir dibêje: «Çi aferîdeke bêguneh e, Xwedê!... weke horiyeke asimanî!... lê divê ez jê re kat bikim... hemû tiştên ku ez dizanim, jê re bi lêv bikim û jê re bibim alîkar... bila têbigêhîje, bila fêrî jiyana şaristaniyê bibe û bila bi awakî şareza ji jiyandê bitamije...» û bi van monologên xwe re mamoste Kevanot bi pêjnên gunehkarekî careke din li vî ruyê şermok, ruyê koçera xwe dinêre, daxwaza gotina rastiyeke lê radibe û dibe:

- Lê ez li ser te dîn bû bûm, berxika min! Carina xewên şevan li min direviya, radibûm di oda xwe de ji quncikekî diçûm yê dîn, min gelek tişt di serê xwe de dicivand û belav dikir, min ava dikir û dîsa hildiweşand. Lê... rast e salên min ne ewqas zêde ne ku ez bibêjim, ez pîr jiyame û min gelek dîtiye... tenê şeş salan ji te mezintir im. Lê... ez ne merivekî ewqas jî naşî me. Min hay ji berê dunyayê heye û ez dizanim bê pîvana zewaceke rastirîn çawa ye, an jî çawa dibe... Lê dildarî serê xwe bixwe! Hertîşt li ber çavên meriv reş dibe û ji bilî dev û lêvên yarê, meriv tiştêkî din nabîne. Kê bêhna bêçiya xwe dikir ku Kevanot ê bibe dildarê Nêrgisa koçer!... Min guhdariya gelek çîrokên dildariyê kirin, min gelek evînromanên ji pênuşên cuda cuda xwendin... lê ez ji te re sond dixwim ku heta wê rojê jî min baweriya xwe bi evîndariyê ne hanî bû.

Mîna ku Xwedê ew destê wî rasterast ji bo rojê weha, ji bo tiştêkî weha çêkiriye, li vir ew destê mamoste Kevanot dîsa pê nasekine, li ser dîreksiyonê nahewe, ber bi ruyê jina xwe radike, tiliyên xwe di nav biskê wê î kej re dike û dipirse:

- Ka tê bîra te bê min û te kengî hevdu dît, koçera min?

Nêrgisa koçer hinekî dirame, bi rûkenî li ruyê mamoste Kevanot dinêre, dûre peyvikek kurt tenê ji nav lêvên wê yên tenik difilite û dibê:

- Na...

- Cara pêşîn, koçera min, cara pêşîn... De ka bîne bîra xwe bê cara pêşîn te ez li kuderê dîtîm.

Anuha mîna ku koçera wî ji wan deverina, ji wê kevnetexsî û kêleka mêrê xwe dûr û dûr li moriyekê bigere, çavên xwe yên gir hêdî hêdî dide hev û dûre dibê:

- Li zoman.

Bi mebesta ku mêrê wê bibêje: erê rast e, te têderxist, bi kesereke bêwext re du cara serê xwe ditewîne û dibê:

- Sala çûyî di rojên destpêka buhara paşîn de bêhna min pir teng bû bû. Ez nizamim bê çima, lê di rojên buharên paşîn de pirî caran wusa xemgînyekê digire ser min. Xwe bi xwe: «Stajeriya li cî û gundên weha, serê xwe bixwe!» min got û wê rojê min zarokên dibistanê zû şandin malan. Heta derengî piştî nîvro jî vê xemgînyê ez bernedam û her li ser min giran bû. Min xwest ku ez ji lojmana dibistanê, ji gundê X'ê derkevim û ji xwe re berî berî çêm bimeşim. Li axpîna paş malên X'ê, gundiyê bi navê Berzo rastî min hat... bi min da zanîn ku ji dûr ve merivê we jî tê. Piştî ku min bêhtengiya xwe jê re got, ciwamêro ji hespê xwe daket, devgem da dest min û ji min re got:

«- Heta zoman berî berî çêm biçe, bergehên gelekî xweşik hene. Li zoman bêhna xwe vede, dewekî cemidî vexwe û paşê vegere.» Piştî ku silavên xwe yên ji bo Apê Simko jî got, min berê hespê ber bi jor kir û min hajot. Bayekî buhara paşîn hê-

dî hêdî pêl dida. Çemê we î bi xof her tîşên wusa li çiyê xisti bû ku dema ez li ser pişta hespê di ber re diçûm tirseke mezin diket dilê min. Li ser devên wan asêgehên bêbinî serê meriv gêj dibe û dilê meriv tê ber devê meriv. Her bergehên wusa xweş, wusa xweş li wan warên we koçeran hene ku meriv naxwaze bimire!... Jiyan bi meriv xweş û şêrîm dibe. Dema min xwe gihand deviyên pêş zomên mala bavê te, xweşdengêkî bilûrê kete guhê min. Li pala hember colek mîhên mor di mexehiyê de bû. Bi kincên xwe yê rengoreng çend keç û jin di nava col de radibûn û rûdimîştin. Ez dûre têngêhîştim ku bilûrvan, şivanê zomên mala bavê te ye. Li ser zinarekî hember rûnişti bû û hundurê xwe valayî bilûrê fikir, Xwedêyo!... Wê çaxê min di dilê xwe de got, «Heta ku ez li darê dunyayê sax bim, ev bergcha ê ji ber çavên min wenda nebe!» Jiyanê regekî xwe î veşartî rayê min dabû. Ez û şivên, em hatin zoman. Piştî ku bavê te î mêvanperwer bihîst ku ez mamostê gundê X'ê me, bi rewşa mîrekî mezin rûmeteke bilind da min, li ser kulavê xwe î nexşîn ciyek da min. Ramanêke wusa bi min re çêbû ku li ciyên weha û di nav merivên weha de meriv baştir bi rûmeta xwe dihese. Dûre jî bi zarekî xweş dîrûdirêj ji min re çêlî jiyana koçeriyê kir:

«- Ci û warê me ne diyar e. Kuderê xweş be, em wir jî xwe re dikine war. Lê kesên bajarî jiyana me nas nakin...» digot û ew warê xwe jî min re bi lêv fikir. Di wê gavê de jî nişka ve dengê marîna berx û mîhan hate min. Min li ser piyê xwe î çepê nêhirî, bi wan dengên xwe yê xweş û xemgîn berxên mor jî kozikan ber bi deviyên herikîn û dûre ketin nava col. Jî van tîştên ku ew ê di jiyana min de, hertim di bîra min de bimînin û jî ber çavên min wenda nebin, jê yek jî...

Li vir pişirînên bextiyariyê bi lêvên mamoste Kevanot di-kevin, ew destê wî yê ku xwendevan pê dizane dîsa ber bi bis-kên koçera xwe dirêj dike û didomîne:

- A jê yek jî, filikên vî porê te î kej bûn. Li hêla çepî kon li ber tirêjên roya li ber ava weke gistîrên zêrîn diçirûskîn...

Tiliyên mamoste Kevanot hêdî hêdî xwe ji nava wan gistî-rên zêrîn berdidin ser gupa koçerî û bi kenekî bilind li gotî-nên xwe yên jorîn zêde dike:

- A wê çaxê bû, rindika min! Ji xwe çî bû, wê çaxê bû. Ev çavên te yên gir, dev û lêvên te! Xwedêyo!... Bergeheke wusa kûvî, wusa kûvî ku... Bi nêrînekê re mîna ku yek xwîna vî dilê min valayî beroşekî bike û bide ser terafa agir!... Aaa, wusa dikeliya...

Bi vê peyvika xwe ya dawîn re mamoste Kevanot wî destê xwe ber bi jor vedigire, hildikute, bi dîreksiyonê digire, dizivî-rîne ser rêyeke piçûk, hustuyê xwe hinekî dirêj dike, li hawur-dora xwe dinêre, vedigere ser koçera xwe, destê xwe ber bi hêla jêrîn bilind dike û:

- Binêre va em hatin... em hatin Gundê Dînan, dibêje, ber bi koçera xwe dikene û didomîne: Ez ji xwe re henekan di-kim... lê wusa dibêjin. Min jî ji devên xelkê bihîstiye... dibêj-in, ev hemû gundên hawurdor jî vî gundê ha weke Gundê Dînan bi nav dikin. Lê ciyekî xweş e, pir xweş e!... Ava wî, rez û bîstanên wî, pîvazên... ha, ha, ha!... tu dîzanî, Nêrgîs?... di-bêjin ku dînbûna şênîyên vî gundî, ji pîvazên wan e. Hinek jî dibêjin ji ava wan e. Ew mamostê ku heta sala çûyî li vir ma-mostetî fikir, beriya çend rojan ez û wî li bajêr rastî hev ha-tin. Îcar te bidîta!... ma çî ne digot ku... Meriv ewqas jî bêbext nabe!... qaşo merivekî xwenda ye!... ji min re digot:

«- Bila ev temiya min li te be, Kevanot, bila hertim hefsarê şênîyên vî gunda di dest te de be, zêde guhdariya wan neke, di ber devê wan re nekene û rû nede wan. An ne... tu ê av û av biçî, bibî nola wan û tu ê jî dîn bibî!...»

Bi awakî wusa ji min re digot, mîna ku ez diçim û li tîmar-xanekê karmendiyê dikim. Bi min wusa hat ku mêrik hinekî ji serê xwe çelq bû, an ne mamosteyekî baqil tiştên wusa nabêje. Lê tiştêkî berbiçav heye, sê roj berê dema ku min mal hanî çend xort û zarokên gund hatin alîkariya mim. Hemû jî gelekî baş bûn. Erê min dê û bavên wan, an jî ji rîsipiyên gund kesek ne dît, ez zêde bi kesekî re ne peyivîm lê... lê min ji hêminiya wan têderxist ku zarok ji merivên baş de ketime. Bi şêlek gendûgemar bûn lê hemû jî merva, baqil, bêdeng û hinekî jî nola te kûvî bûn... ha, ha, ha!...

Bi vî kenê xwe re mamoste Kevanot cara dawîn jî destê xwe î bextiyar bi gupa koçera xwe dike û bi tevgereke ewle:

- Ez baş dizanim ku em ê jiyaneke xweş li vî gundî derbas bikin. Tu tew xeman nexwe!... dibêje û kevnetexsiya xwe li ber dîwarê hewşa dibistana Gundê Dînan radiwestîne.

Bi gurîna dengê texsiyê re weke hertim bala xelkê gund tê kişandin, bi rawestina wê re çend kes li hewşa dibistanê kom dibin, jin û bûkên gund di riya kaniyê de dema ku xwe digêhînin taxa deriyê hewşa dibistanê, ji wir, ji dûr ve li ser piyên xwe dizivirin û dinêrin, xwe bi xwe an jî ji hev re: «Mamostê me î nû hatiye, kewaniya wî jî pê re ye. Xwedê bike jîna wî zarxweş be, ne nola wê rengdîna jîna mamostê kevn be!» dibêjin.

Ev hatina mamostê nû di wexteke kurt de li der û hundurê gund belav dibe, gelek gundî li ber dîwarê hewşa dibistanê

berhev dibin û dibînin ku mamostê nû û kewaniya xwe bi zimanê malê dipeyivin, nizanin ku bûka koçer ji bilî zimanê malê bi zimanekî din nizane, ev yeka ha xwîna gundiyan bêtir li wan germ dike, mîna cotekî ji gundê wan be bi zimanê wan dipeyivin, astenga hevnasînê di navbera gundî û malbata mamoste Kevanot de namîne, hinek xort û zarok wan hûr û tiştên di paşiya kevnetexsiyê de dikêşin hundurê lojmanê, çend jî û keçên xwîngerm bi alîkarî mala bûka koçer rast dikin, çend mêrên gundî mamostê nû girtine nav xwe û xêr û xweşiyê lê dibarînin.

Gelek nabuhure ro xwe dide ber ava, civata li dora mamoste Kevanot feretir dibe, bi serê êvarê re, bêhna gund xwe dide der, dengê wajîna zarok û ewtîna kûçikan, orîna dewar û zirîna keran li nav hev dikeve, bêhna şîv, girar û nanê şewutî... di vê navberê de xwarin û pêxwarinên sala çûyî li van deman dikeve bîra mamoste Kevanot, bi raman diçe gundê X'ê li wir derdikeve serê zozanan ba koçeran, lê na, ne malên vî gundî weke konên koçeran reş û ne jî xelkê vî gundî nola merivên wî navçeyî kûvî ne, momoste Kevanot bi dengêkî hişk û bilind li xwe divarqile:

- Erê keko, erê!... çima tu xwî dikî, keko?...

Ji civata dorê hinek serên xwe dixin ber xwe û dikemin, lê ji wê civatê yek bi mirûztirşî:

- De tu li min û li vî dînî binêre, ha! Dîsa bêhna dûmana cixarê dike!... dibêje û destê xwe li ba dike, du sê kesên din jî weke dengê wî dînî -ev deng çî li hundur û çî li derve her bi tonekê ye- bersivê dide û dibêje:

- Na bavo, kes xwî nake, Guzî!.. ma çima tu xwî dikî, keko!

Mamoste Kevanot têngêhîje, tenê bala wî tê kişandin ku

yekî pêxas, bertena saqoyekî bêbetan û şalekî bi her babetî pînekirî, bi lez ber bi civatê tê û navê wî Guzî ye, her ku nêzîk tê, nelihewiya bergeha wî baştir diyar dibe, çend kesên ku ji vê tevgera wî nerihet dibin, ji civatê vediqetin û ber bi Guzî diçin, diçin ku nehêlin ew xwe bigêhîne mamoste Kevanot, lê ew rebena her:

- Ji te re çî, heyran!... çima tu xwî dikî, keko!... dibêje û tê, ew kesên ku ber bi wî diçin jî nikanin pêşiyê lê bigirin, Guzî heta ber mamoste Kevanot tê, destê xwe î qertûşî ber bi wî dirêj dike û bi dengê xwe î taybetî dibê:

- Erê!... tu bi xêr hatî, xoce!...

Mamoste Kevanot himekî bi dudilî û lê bi pişîrîn dibêje:

- Xêrendar bî, ezbenî.

Ji civatê dîsa dengê bilînd dibe û dibê:

- Law de bieahime êdî, dîno!... Tu dîsa hatiye cixaran, ne wusa!...

Lê dîno xwe li ber mamoste Kevanot xweş dike û ji civata dorê re:

- Ji te re çî, heyran!... Çima tu xwî dikî, keko! Erê!... Xoce dide min! Ma ne wusa ye, xoce!... dibêje û bêyî ku gotina wî bête birîn, tiliyên destê xwe î rastê ber bi lêvên xwe dibe, hustyê xwe ber bi paş rep dike û didomîne: Erê, xoce cixarekê dide min!... ina çima tu xwî dikî, keko!... ma ne wusa ye, xoce! Xwedê hewînî, ina ne wusa ye, xoce!...

Mamoste Kevanot têdigêhîje ku cixareyek jê tê xwestinê, bi kêfxweşî destê xwe davêje bêrika qutikê xwe, pakêtekê derdixîne, daxwaza wî bi cî tîne û di dest de jî têdigêhîje ku Guzî ji serê xwe kêm e, lê bi qasî ku bihîstiyê ne xeternak e, loma di dilê xwe de: «Dînen vî gundî jî xwîşêrîn in.» dibêje,

bêyf ku pakêta xwe têxe ciyê berê, li ser lingan keremî hemû kesên dorê dike, ew pakêta nîvçe diqede, yeke nû derdixe û ji wê jî çend liban belav dike, ji bilî cixarekêşan hinekên ku cixarê nakêşin jî dibin xwedîparên pakêta wî.

Mamoste Kevanot dîsa bi çavekî lêkolînerane li civata dora xwe dinêre, bi şermokî, bi dijarî:

- Li min biborin, dibêje, mîna ku hûn jî dizanin mala min anuha tevlihev e. Divê ez biçim û cî bidime tiştan. An ne, me ê bi hev re çayek...

Çend deng bi hev re bilind dibin û dibêjin:

- Em biçin mala me, xoce... îşev...

Lê dengê Guzî ji wan dangan bilintir dibe, peyva civatê dibire, hilmên dawîn li cixara xwe dixê, dûyê wê di dev û pozê xwe re berdide, li dengê xwe î bilind zêde dike û dibê:

- Erê!... em ê çaya xocê jî vexwin!... ma çima tu xwî dikî, keko! Xocê me comerd e!...

Ji civatê dengê din li Guzî tûj dibe û dibê:

- Werim, ez ê te bidim binê lingên xwe, ha!... Dîno!... de zû ji vir bicahime, ehmeq!...

Li ser van tevgerên gundiyan, dev li mamoste Kevanot vekirî dimîne û dilê xwe bi wan dişewutîne, li hêla din jinên gund bi bûka koçer de ketine ku wê bibine malên xwe, lê ne mamoste Kevanot û ne jî jina wî vê daxwaza gundiyan dipejirîne, di dawiya dawîn de bi sipasî û kêfxweşî dilê gundiyan digirin û wan dişînin malên wan, heta gund di rê de çî ji devên jinan û çî ji devên inêran, pesnê mala mamoste Kevanot bi lêv dibe.

Bi êvarê re mamoste Kevanot û Nêrgisa koçer malhazirîya xwe ya koçmalîyê datînin ber xwe û dest bi xwarinê dikin, ji

hêlekê ve dixwin û ji hêlekê ve jî qala başıyên xelkên gundî dikin: Xwînsêrîn in, xwîngerm in, baş in, merva ne, şorgerin in... di vê navberê de derê eywana lojmanê lêdikeve, herçiqas xelkên gundî baş û şorgerm bûya jî, di vê êvara pêşîn de ne dibû ku kewaniya malê biçûya derî vekira, mêrê malê radibe ser xwe û diçe derî vedike, du jin li ber derî rawestiyane, hêkerûn, tîrşik û ew girara ku bi qasî du saetan berê bêhna xwe dabû der, anuha li ber deriyê lojmana wî ye, mast, qeymax û nivîşk jî li ser destên wan sipê dixuyin, bi ruyekî şermesar dengê ji mamoste Kevanot derdikeve û dibê:

- Ev çi ye?... çi hewce ye?...

Ji jinên ber derê lojmanê yek dibê:

- Na, na... wî... ma çi ewka wê heyê?

Ji wan jinan ya din:

- Li me biborin, dibêje. Bi Xwedê me hay ji hatina we tune bû. Erê digotin, lê me nizanî bû ku hûn ê îro werin.

Bi dengên jinan re Nêrgisa koçer derdikeve ber derî, mêrê malê pêşiyê naxwaze wan tiştan bigire, lê dûre dibîne ku du sê reşên din ber bi deriyê lojmanê tîn, di destên wan de jî tiştên xwarinê hene, jinek û du zarok in, ramanek di serê mamoste Kevanot de vedijine ku hatin û rastkirina malê dereng ketiye, gundiyan zanîne ku wexta wan û çêkirina xwarinê ne bûye û loma wan ev tiştên xwarinê hanîne.

Di nava xwarinên îşevîn de ji wan re qûfikek hermî û tiriye reş jî hatiye, piştî şivê tînin wan jî didin ber xwe, mamoste Kevanot ji hêlekê ve tiliyên tirî davêje devê xwe û ji hêlekê ve jî dibêje:

- Ma tu dizanî, Nêrgis... ev xelkên gundî ji yên bajarî comertir û mervatir in. Dilê wan germ û... germ û paqijtir in.

Ku meriv li wan xwedî derkeve û bi zimanê wan bipeyive, ji meriv re dibin... dibin erd. Lê...

Li vir mirûzê xwe tirş dike, tiliyek tiriye din jî ji gûşî diqetîne, beriya ku bavêje devê xwe wan peyvên xwe didomîne:

- Lê... nezan in, kwîrfam in. Serê wan hişk û hişê wan zû bi zû di ber tiştan de naçe. Bextê wan mîna vê tiliya tirî reş hatîne mîvisîn, dibêje, wî tiliya tirîye reş di devê xwe de datîne û dipelixîne.

Weke zarokê li ber şîretan serê Nêrgisa koçer di ber de ye û carina ew jî ji gûşî tiliyan diqetîne, di dest xwe de pê dilîze û dûre di nava lêvên xwe de datîne, di vî warî de xwe bi kêrî peyivînê nabîne ku ew jî tiştêkî bibêje, heta nuha jî Nêrgisa koçer berpirsiyariya galegalên dîrûdirêj ne girtiye, hertim bi zimanekî kurt beşdarî şorgermiya mêrê xwe bûye, di mijarên evîn û bextiyariyê de hertim ruyê wê soromoro bûye.

Bi derengê şevê re zik li mamoste Kevanot têr dibe, bi hêviyeke mezin li ruyê Nêrgisa koçer dinêre û dibêje:

- Lê em ê li vir jiyanê xweş li dar bixin, Nêrgis. Em ê bi xelkê gund şêrîn û ew ê jî ji me xweş bin. Ez mamoste me. Ne tenê mamostê zarokên wan, herweha ez ê mamostetiyê ji wan re jî bikim. Ez sond dixwim ku ez ê bi her awayî ji wan re bibim alîkar. De êdî çi ji destê min biqede ez ê bikim. Dibêjin gelekî wan heta nuha ruyê bajêr jî ne dîtine. Gund bi xwe gundekî avî, xweş û şên e.

Herdu mêvanên vî gundî bi peyv û gotinên weha şeva xwe pîr dikin, ji bo xewa şeva pêşîn dikevin nava nivînan û bi bextiyarî li hev dipiçikin.

- Berdin ha, berdin! Berdin, naxir diçe ha!..

Piştî du sê bawîşkên sibê, mamoste Kevanot bi vî dengê gavanê gund ji nivînan radibe, ber bi pencerê diçe, li dîmena gund dinêre, Nêrgisa koçer ji zû ve şiyar bûyc, li ser kaniya hewşa dibistanê avê dikişîne û ew jî carina li bergeha vî gundê nû temaşe dike, gundyên ku dewarên xwe rastî naxirê dîkin qîrewîra wan û heywanan li nav hev dikeve, çend keç û bûkên gundî li ser kaniya kêleka dibistanê li hev sekinîne, gavan li berwarê goristana gund dewarên hatî li hev dicivîne û her bi wî dengê xwe î bilind diqîre:

- Berdin ha, berdin naxir diçe!

Mamoste Kevanot pencera lojnanê vedike, bayekî payîza pêşîn li ruyê wî dixê û dilxweşiyeke bêpîvan di xwe de hîs dike, bi gavên mamosteyekî bextiyar ber bi derê eywanê diçe, şekalên xwe bi ser lingên xwe ve dike, bi bertena pîjamê xwe derdikeve hewşa dibistanê, li ser kaniya dibistanê li dîmena gund, gundî, goristana hember dinêre, mîna ku destpêka jiya-

neke bextiyar ji nuha ve bi wî ve xuya bibe, ber bi Nêrgisa koçer dipişire, li ser riya kaniya gund, li axpîna tenîştê û di riya rezan de gundî li hewşa dibistanê dizivirin, dinêrin, ji peyayên gundî hinek ji dûr ve silavê li wî hildidin û bi vî awayî xêrhatinê lê dikin, du jinên gundî dane ser riya dibistanê û tèn, nêzîktir dibin, tev xwarinên sibê heta ber derê lojmanê tèn, mamoste Kevanot çav li wan dikeve û bi matmayîn dibêje:

- Ev çi ye?... bi Xwedê ev tevgera we naxoş e. Ma qey mala me jî mal e û me jî xwarin û vexarin heye. Me hemû tiştên xwe bi xwe re hanîne...

- Bila xoce, bila, dibêjin, xêr û xweşiyê li hatina wan dibarînin û bi van gotinên xwe re çav li jina wî dikevin, mamoste Kevanot derbasî hêla hundur dibe, hersê jin li hev disekin, li hev dipirsin, xêr û xweşiyê li hev dikin, dûre ew xwarinên sibê di dest Nêrgisa koçer de dimînin û jinên gundî dûrdikevin.

Taşê di lojmanê de tê xwarin, mamoste Kevanot xwe tevgirêdide, derdikeve hewşa dibistanê, ro bi sê çar qaman bilind bûye, ji ser sipîndarên kêleka dibistanê, li paş wan sipîndaran ji ser darên Mekanê Mala Dînan, ji dar û kevirên hawurdor dengê çûçikan bilind dibin, ji zeviyên dûr cirecira dengê bihukan tê bihîstinê, ji bilî çend zarokên ku li ber dîwarên hewşên malên gund diîzin kesek bi ber çavan nakeve, herkes mijûlê karûbarê xwe î payîzê ye.

Di vê navberê de li paş malên gund, kalekî riyê wî sipî û dirêj daye ser riya dibistanê û ber bi jor tê, her ku ber bi dibistanê tê û nêzîktir dibe, bêtir jî diyar dibe ku kalekî salmezine, lê di rêveçûnê de ewqasî nade xuyakirin, mîna ku ne ji bo alîkariyê lê tenê ji bo nîşana pîrbûnê gopalekî kevn î xweşik di dest pîremêr de ye, hîn ji dûr ve bi dengê salmezinekî sila-

veke xêrhatinê li mamoste Kevanot dike û nêzîktir dibe, mamoste Kevanot ji hewşa dibistanê derdikeve, diçe destê wî digire û xweşhaliya xwe dibêje, herdu jî li wir li hêla der li ber dîwarê hewşa dibistanê rûdinin, beriya ku bi hev re têkevin galegalan an jî ji bo ku têkevin galegalan mamoste Kevanot bi tevgereke giramgîr berê xwe bi pîremêr de dike û dibê:

- Navê te bi xêr, sofî?

Pîremêr cî li xwe xweş dike, bi çavekî dostane li mamoste Kevanot dinêre û bêyî ku çavên xwe jê bikute, dibêje:

- Xwedê te bihêle!... navê min Sêvdîn e, Sêvdînê Selîm... ji min re dibêjin, sofî Sêvdîn.

- Navê min jî Kevanot e, sofî.

- Sitara Xwedê li ser te be!... tu ji kîjan eşîrê î, xoce?

Kevanot bi giramî û bi zanebûna mamosteyekî dibêje:

- Eşîra me ne maye, sofî. Di jiyana bajarvanîyê de pîvanên wusa wenda bûne êdî.

Mîna ku sofî Sêvdîn dilê xwe jî bi rewşa îroyîn bişewutîne bi keservedan di ber xwe de dibê:

- Her ku diçe dunya piçûk dibe û civak jî dibe weke nokên tahtê. Dîlovaniya dem û dewranê ne maye êdî!

Ji bo kêfxweşîya sofî Sêvdîn, mamoste Kevanot dengê xwe jî hinekî bilind dike û dibê:

- Maşallah te gelek sal derbas kirine, sofî.

Sofî bi rûkemyeke şêrîn lê dinêre, destê xwe î vala davêje riye xwe î mîna hirî, çavên xwe bi hev de dikute û:

- Êê... dibêje, ez jî kêin ne jiyame. Xwedê baştir dizane... lê bi qasî ku ez dizanim... li vê dunyayê min jî xwe bi qasî sed û bîst salan kevn kiriye...

Mamoste Kevanot:

- Maşallah!... Xwedê jiya te dirêjtir bike, sofî!... dibêje û di dilê xwe de didomîne: «Sed û bîst sal jî ne hindik e.»

Sofî Sêvdîn destê xwe dide ser çogên mamoste Kevanot, ditepîne û dibê:

- Xwedê te bihêle!... Xwedê jiya te ji ya min dirêjtir bike!

- Maşallah!... tu hîn jî le ser xwe î, sofî.

- Ê... Xwedê bi ya xwe dike. Hertîşt di destê wî de ye, dibêje û mîna ku sofî Sêvdîn van gotinên xwe jî bipeyitîne, vê carê destê xwe ber bi goristana hember radike û bi keserve-dan didomîne: Gelek meriv di pey min re hatin û berî min çûn... çûn û xwe li vê palê ramedandin. Dema bavê min li vir cîwar bû, weke anuha tê bîra min, çend malên Mala Dînan li wê hêla kaniyê, li berwarê vê goristanê hebûn. Miriyê xwe dibirin bi qasî çar werîsan ji malên xwe dûr, di nava daran de dikirine erdê. Ji ser vê kaniyê, heta pişt çiyayê jorîn darên kelberû di nav hev de bûn. Hêla jêrîn jî wusa... nêçirvanekî herî dilêr jî newirî bû bi roj di nav re derbas bibûya. Ev geliyê ha bi daristaneke kûvî hati bû nixumandin. Lê ka?... -herdu destên xwe vedigire û li dora xwe mêze dike- hemû birîn, kirin erd û hajotin. Bi xêra ruhê pîrozwer re çend dar li vê piştê mane... ne min got, di demên me de dunya mezin û xalî bû. Ciyê herkesî û hertiştî tê de hebû. Meriv dikanî bû bi neviyê neviyê xwe re, li ciyekî, di hewşekî de bijiya. Lê anuha?...

Mamoste Kevanot bi çavekî lêkolîner li vî pîremêrî dinêre û dibîne bê çi porê ku bi serê wî ve maye, çi pirça li dora hustyê wî î qermeçî û çi mûyên li ser zenda wî, giştik jî weke hirîyeke şûştî sipî bûye, mîna ku di qermeçên eniya pîremêr de hunera jiyane, nexşên dîrokê bibîne, di dilê xwe de: «Ser û binê vî gundî, ez ê bikani bim ji vî pîremêrî hîn bibim, rasterast

ferhengek e, ferhengeke dewlemend e.» dibêje û bi mereqdarî ji ferhenga dewlemend dipirse:

- Ma hûn ne ji vî gundî bûn, sofî?

Dema ku pîremêr dibîne guhdarekî dilsoz heye, daxwazeke peyivînê li wî jî radibe ku wan hemû demên xwe yên buhurî rûpel bi rûpel veke, bi xwînegost bike û wan ji nû ve bijî:

- De wê çaxê jî gund tune bû ku... ne min got... Mala Dînan bû. Ew jî bi teyayî çend mal bûn. Dema em ji Serhedan daketin, bavê min çû bû li ser kulavê Sofî Dîno rûniştî bû. Sofî Dîno, mezinê wan malan bû. Merivekî saxik û dilpak bû. Tavilê bi bavê min re bû bû destbirak û ne xwesti bû ku bavê min bi şûn de derkeve Serhedan.

Mîna ku tişteke bala mamoste Kevanot bikişîne an jî tişteke nû têkeve bîra wî, pîrseke din ji pîremêr dike:

- Ev navê ha... navê Sofî Dîno, kê li wî kiri bû?

Pîremêr herdu destên xwe ber bi jor vedigire û mîna ku bi xwe jî mikani be ji nav derkeve, dibêje:

- Bi Xwedê... di wan deman de em zarok bûn, lê li gor tiştê ku ez dizanim, ev navê ha ne navê wî yê rastîn e. Ji ber tevgerên wî yên nexşîn ji malbata wî hinek rabûn ew bi rengdêra «dînitîyê» navandin û hinekan jî ev rewşa wî weke «sofîtîyê» bi nav kirin. Herweha navê wî jî ma Sofî Dîno. Lê piştî çend nexşên wî, jê tirsîyan, paşîngê li ser vî ruhê pîrozwer ketin dudilîyekê û dûre jî gêhîştin wê baweriyê ku ne merivekî vala ye.

Mereqdarî li mamoste Kevanot tîrtir dibe û dibê:

- Sofî, heyran!.. li gor nexş û kerametên çawa ev navê ha... ev navê ha li wî kirim?

- Ne min got... di destpêkê de navnotî bi dû ket û digotin: xerifî ye... Rihma Xwedê li ruhê wî yê pîrozwer be, digotin...

de wê çaxê em zarok bûn û me hay ji tiştên weha tunebû... lê digotin, di dawiya jiyana xwe de evîndarê bûka xwe bû bû û ji dû wê venediqetiya. Digotin, wê çaxê kurê wî gelekî şerm kiriye, xwe havêtiye dest û lingên wî ku ew dev ji vî xwiyê xwe berde. Lê ne bûye... ev xwiyê ha ji ser ne çûye. Evîneke asimanî girti bûye ser. Ji ber vê yekê... ji şevan şevreşeke buharê kurê wî ew li hespê kiriye ku bibe Şikefta Zoncikê... meriv nizane ka êdî kurê wî çi fikirîye... lê li gor gotina jina kurê wî, li nêzîkî devê şikeftê du aferîdên seyr hatine pêşiya vî kurê wî û jê re gotine:

«- Ku tu wî tiştê di dilê xwe de bikî, em ê tiliyên xwe di çavên te re bikin!» Xwedê dizane bê êdî çi di dilê kurê wî de bûye... Wê şevê kurê wî bavê xwe bi şûn de tîne inalê û herdu jî dikevin nivênên nexweşiyê. Û di wê şevê de, di wê nexweşiyê de kurê wî radibe vê bûyerê ji jina xwe re kat dike û bi destê sibê re jî dimire. Amentubillah, karê Xwedê nexşîn e!... Dema şênîyên van çend malan cendekê kurê wî hilanîn, Sofî Dîno di nivînan de bû. Ji xwe heta ku mir jî ji nivînan ranebû. Rasterast sê mehên dawiya jiyana xwe di nivînan de buhurand. Di ber mirinê de... De îcar çi mirin bûye, Xwedêyo!... Mirineke asêwarî! Em wê çaxê zarok bûn... bavê min... rihma Xwedê li hemû miriyan, li wî jî be!... bavê min wê çaxê li baş serê wî bûye. Çêlî mirina wî dikir û digot:

«- Bayekî eyûbî lê rabû bû.» Li gor gotinên ku bavê min digot, Sofî Dîno rabûye kincên xwe çirandiyê, xwe deverû havêtiye erdê, mîna Eyub î pêxember wî jî gotiye:

«- Ez ji kezeba diya xwe şilfûtazî çêbûm û divê ez şilfûtazî jî vegerime wir!» Wek ku min got, dûre jî gelek şirove hatin kirin û gotin: Ev ruhê ha, ruhekî asimanî ye.

Ji rojên dibistanê roja pêşîn e, hemû gundiyan hay ji hatina mamosteyekî nû bûye, ji herkesî re hatiye gotin ku îro dibistanê vebe, bi germebayekî sibeha payîza pêşîn re royê hîna nû xwe ji paş çiyar havêtiye der, dar û berên li dora gund, rezên li pêşberê gund pelên zer li xwe xistine, rengê kêfxweşî û xemgîniyê li nav hev ketine, ji bo vê roja pêşîn mamoste Kevanot xwe tevdi pêçe û hinekî zû ji lojmanê derdikeve hewşê, bi rêveçûneke bextiyar ber bi kaniya dibistanê dimeşe, li wir mistek ava cemidî vedixwe, ji xweşbûna dîmena gund lêvên xwe bi hev de dişidîne, bi poz bêhneke dirêj dimije û dikişîne hundurê xwe, çî bêhneke xweş!

Ji bilî gironek û benzîna kevnetexsiya wî ya li quncikê hewşê hertişt xweşbêhna gundekî dide, bi gavên hêdî ber bi deriyê dibistanê diçe, derî vedike û dikeve hundur, di dilê xwe de: «Ca ez baş binêrim... binêrim ka çî xwendekar hene.» dibêje û deftera dersxanê ji çavika masa mamostetiyê derdixe, tîne rûpel bi rûpel diqelibîne û dibîne, dibîne ku tevayiyê di-

bistanê bîst û heft xwendekar in, jê bîst û yek law û şeş jî keç in, li gor deftera berê, zarokên dibistanê bi du beşan ciyê bûne, dersxana yek, dudu, sisê û dersxana çar û pêncan e, mamoste Kevanot dîsa di dilê xwe de: «Ne zêde ne. Ji bo hîndayîneke baş, ez ê bi kêr werim.» dibêje, weke mereqdarîya her mamosteyekî nû ew jî dixwaze bizani be ka di şemayên dersdayînên salên buhurî de çi hene, di van şemayan de dibîne ku mamostê salên buhurî ji serî heta dawîya deftera rojane bi tiştên monoton dagirtiye: xwendin, navê demsalan, matematîk û hwd.

Mamoste Kevanot xwe bi xwe: «Ne neheq in ku pîrî caran gazinan ji van qeşmerên mamostên gundan dîkin. Ew jî dizanin ku zû bi zû rîya mufetîşan bi van deveran nakevin loma. Kî dizane bê li van gundên weha xalî mamostetiyeke çawa dîkin. Lê em ê dûre, piştî du saetên din binêrin bê zarok çiqasî fêrî tiştan bûne.» dibêje, wê deftera ha li ser masê vekirî dihêle û berê xwe dide derve.

Du zarokên law li ber dîwarê hcwşê rawestiyane, çer ku çav li mamostê xwe î nû dikevin, xwe hinekî ji cî dilivînin û dixwazin renekî xwendekarên şarîza li xwe daynin, beriya ku mamoste Kevanot bi van xwendekarên xwe yên şarîza re bipeyive, bala xwe dideyê ku sofî Sêvdîn, pîremêrê ku do li ber vî dîwarî pê re peyivî bû, bi piyê keçikek piçûk girtiye, ber bi dibistanê li pey xwe kaş dîke û tê, keçik bi awakî birîndar digirî û sofî Sêvdîn jî bi rewşeke tevlihev e, mamoste Kevanot bi mitûmatî û bi gavên dudilî ber bi wan diçe, ji nişka ve tirs û berpirsiyariyeke tevlihev xwe lê dide der û nizane bê çi bûye, birîna destê keçikê ji dûr ve xuya dibe, lê heta ku nêzîkiyê lê dîkin jî mamoste Kevanot tînegêhîje bê birîna çi ye.

Pîremêr ji dûr ve:

- Ez di bextê te û Xwedê de, xoce! dibêje û pê dide zanîn ku mar bi destê keçikê girtiye, ev peyva mar mamoste Kevanot diveniciqîne, ditirsîne, şewatekê bi dilê wî dixîne, lê dîsa jî dest û hişê wî lê giran nabe, zûzûka xwe bi keçikê digêhîne, zenda wê digire, dişidîne, bi peyv û hevokên nîvçe deng li pîremêr dike û dibê:

- Lez bike, sofî!... lez bike, ji dora pêşa wê paçekî... zû paçekî biçirîne!...

Pîremêr lez dike, kêreke dudevî ji ber pišta xwe derdixe, xwarî fistanê keçikê dibe, di ber pêşa wê re bi qasî sê tiliyan berwar jêdike, mamoste Kevanot bi qasî bihustekê ji bîrîna devê mar dûr zenda keçikê bi wî paçî hişkfirî dipêçe:

- Çi bû... kengî bû?... dibêje, keçikê dide ber hemêza xwe û ber bi kevnetexsiya xwe dilezîne:

Pîremêr dide pey û bi pilelpil dibê:

- Ma tu derdê van zarokan nizanî, xoce!... kevir û qul namîne ku destê xwe tê re dikin... qurmiçî!... belqitiya belqitî!... çûye destê xwe di qula dîwêr re kiriye... mar pê vedaye... belqitî, nerind!...

Ji dest û tiliyên keçika belqitî heta girika piyê wê teviziye, êşeke giran bi tevayiyê laşê wê girtiye, gwînê wê zer û çavên wê li xewê ne, weke çêlçûkekê sivik û bêhiş e, mîna ku ji hevîrekî mesîhî hati be çêkirin, li hemberî rewşên weha hertim ruhê mamoste Kevanot tê guvaştin, ku yek jê re çêlî şikencê bike, li kuderê û bi çî awayî dibe bila bibe, ew wê êşa şikencê di xwe de hîs dike, ku tengasiya yekî bibîne, dijawariya wê tengasiyê tavilê li ruhê wî jî peyda dibe.

Anuha jî êşa vê keçika piçûk di xwe de hîs dike û di dilê

xwe de: «Xwedê!... ev civakên gundan, çi bi qahr û qotik in!... ev dergûşa heystsale û mar! Xwedê dizane bê anuha ev dergûşa reben di çi êş û azarê de ye!...» dibêje, bi wê lezê deriyê kevnetexsiya xwe vedike, pîremêr derbasî hundurê wê dike, keçikê di hemêza wî de bi cî dike, vedigere deriyê hêla din, motorê li kar dixîne, ji gund, ji dibistanê dûrdikeve û heta ku guregura kevnetexsiyê wenda dibe jî, ew herdu xwendekarên şariza her li pey dinêrin.

Heta danê êvarê jî zarokên gund li hewşa dibistanê dilîzin, dikine qîreqîr û li bendî hatina mamostê xwe î nû ne, nîvro dişikê, tîna royê sivik dibe û hêdî hêdî hênikayî dadigire ser naturê, dema ro xwe digêhîne ber ava, dengê kevnetexsiyê ji jor de tê bihîstin, gelek nabuhure mamoste Kevanot, keçika piçûk û kalê wê li ber dîwarê hewşa dibistanê ne, çend zarokên ku hîn ji bo dersa roja pêşîn li wir mane, mamoste Kevanot wan jî dişîne malan, tev keçika piçûk û kalê wê derbasî lojmana xwe dibe.

Mamoste Kevanot keçikê li aliyekî odê dirêj dike, ciyekî rûniştinê keremî pîremêr dike, derbasî hêla aşxanê dibe û amadekirina çayekê ji kewaniya xwe dixwaze, dûre çend şekirên di nava kaxizên xweşikî de tîne, li ber keçika piçûk rûdine û hêdî hêdî bi wê re dipeyive:

- Zenda te dêşe?... dibe ku anuha pir neyêşe, lê wexta ku êşiya tu bibêje, em derman bidine te, a bila ev şekirên xweşik jî ji te re bin.

Keçika reben bi destê xwe î sax şekirên xweşik digire, ber bi hemêza xwe dibe û bi kêfxweşiyê zarokane di bin çavan re li mamoste Kevanot dinêre, xweş diyar e ku keçik ji vê tevger û dilovaniya wî matmayî ye, merivekî wekî mêvan an jî ne-

nas ew li makînekê siwar kiriye, hajotiye, dûr biriye avahiyeke nenas, ew hemêz kiriye, anuha li mala xwe daye dirêjkirin û tew şekirên xweşik jî dane wê, keçik di ramanên xwe yên piçûk de van hemû tiştên ha dipîve û hay ji êşa zenda xwe jî tune.

Ev tiştên ku keçika piçûk di ramanên xwe de dipîve, di serê kalê wê de jî dilivin, Xwedê dizane ew jî dide ber hev û dide ser hev, lê tişteki ji hev dernaxîne, gerçi do dema li ber dîwarê hewşa dibistanê li halê wî pirsî bû, pê re keti bû galegalê, ew wê çaxê têngêhîsti bû ku ev mamostê ha nefspiçûkeki maqûl e, lê dîsa jî hişê wî nagire ku karmendekî mîna mamoste, çawa bi gundiyekeki wekî wî re dikeve têkiliyeke wusa germ, bêguman ji ber vê yekê ye ku dema mamoste Kevanot berê xwe dide wî û jê re:

- Baş bû ku di dest de serom gîhandin keçika reben, an ne... ew ê gelek nebaş bibûya, dibêje, mîna ku hişê wî li dereke din be pîremêr bersivekê li wî venagerîne û ev, ev yeka jî xweş dide xuyakirin ku ev cara pêşîn e pîremêr rastî karmendekî wusa dilovan tê, ne tenê keçika piçûk û kalê xwe, herweha gundiyeke vî gundî jî, lewra piştî vexwarina çayê û kurtepeyvîneke li ser dermanên keçika piçûk, pîremêr ji mala mamoste Kevanot derdikeve û tev keçika piçûk berê xwe dide malê, hîna di riya malê de gundî pêşiyê lê digirin û dipirsin, tiştê ku dipirsin, ne rewşa keçika piçûk e:

- Me bihîst ku mamostê nû hûn li makîna xwe siwar kirine... hûn birine bajêr... çi mamosteyekî nefspiçûk e! Dilovanekeki paqij e... dibêjin, her cara ku jin an jî mêrekî gundî di kuçê de rastî pîremêr tê û bi vî awayî çêlî mamoste Kevanot dikin, li gor xwiyê gundiyekeki pîr ew jî du ewqasî din lê zêde

dike û pê pesnê mervatiya mamoste Kevanot dide, bi vê pesindayînê re pîremêr xwe jî serbilind dibîne ku bi karmendekî re ewqas nêzik ketiye danûsitendinê, çûye mala wî û li wir çayek jî vexwariye.

Wê şevê di her kuçe û her maleke gund de bêguman ev dilovanî û başbûna mamoste Kevanot bi lêv dibe, tew hinek firqûz û çavnebar bawer jî nakin, di nav xwe de an jî di dilên xwe de dibêjin:

- Dibe ku mamostê nû soza kavirekî ji sofî Sêvdîn î pîremêr girti be, an jî sofî nangermî kiri be ku bi wî re pêwendiyên xwe xweş bike!

Dotira rojê hemû zarok hatine û li gor saloxdana deftera dersxanê mamoste Kevanot ew bi cî kirine, tevayiyê dibistanê ji çaviyeke mezin pêk hatiye, ji dersxana yekê heta ya pêncan hemû zarok di vê çaviyê de ne, lê masên zarokên her dersxaneyekê cuda cuda ne, bi gotineke din her maseyek dersxaneyek e, dersxanên bê derî û bê pencere, ev jî ji bo mamoste Kevanot tiştêkî rihet dixuye ku ji çaviyekê nebeze çaviyeke din.

Diyar e ku hemû zarok jî di van du rojên dawm de başî û dilovaniya mamoste Kevanot bihîstine, bi mereqdarî û bi çavên ku dilovaniyekê bipên li mamostê xwe dinêrin, beriya ku mamostê wan li ber masa xwe rûne li ser textê reş navekî dinivisîne, vedigere ser wan:

- Navê min, Kevanot e, dibêje û diçe li ber masa xwe rûdine, hinekî li deftera dersxanê dinêre û dûre yek bi yek dest bi xwendina navên xwendekaran dike:

- Gurgîn.

Dengê zarokekî ji quncikekî dawîn berz dibe:

- Belê!

- Koko.

- Belê!

- Bodê

Ji xwendekaran yek:

- Ne hatiye, dibêje.

- Bengîn.

- Belê!

- Demo.

- Belê!

- Beşîr.

- Belê!

- Zînê.

- Belê!

- Zoro.

- Belê!

- Xerzî.

- Belê!

- Mîto.

- Belê!

- Dilşa.

Ji nava zarokan dengêkî derengketî bi mamostê xwe dide zanîn ku mar pê vedaye û loma ne hatiye, li vir mamostê wan keserekê vedide, hinekî disekine, bêyî ku tişteki bibêje xwendina navan didomîne:

- Rewşen.

- Belê!

- Mem.

- Belê!

- Aram.

- Belê!

.....

Piştî xwendina hemû navan mamoste Kevanot radibe ser xwe, du sê caran di dersxanê de, di nava masan de diçe û tê, bi çavekî lêkolînerane hemû zarokan dadiwerivîne û xwe bi xwe: «Zarokên jîr in. Di peyivîna xwe de ne kûvî ne. Weke zarokên civakên şareza bê tirs û bê şerm dipeyivin.» dibêje û bi vê gumana xwe re bi dengêkî nizm didomîne:

- Zarokno, beriya ku em dest bi dersên xwe yê nîsalîn bikin, dixwazim ji we re çêlî tiştêkî bikim. Bila dersa me ya pêşîn jî ev tiştê be... tiştê ku di pirtûkên we de tune. Ango di pirtûkan de bi şêweyê ku hûn têbigêhîjin, tune, şirove nake û nabêje... nabêje ku meriv destên xwe di qulikên sînokan re nakin. Ez ê werim ser Dilşayê. Ez bawer im hûn hemû jî pê hesiyane. Do destê xwe di qulika dîwarekî re kiriye, dûre jî... dûre jî mar pê vedaye. Ez nizanim bê çima meriv destên xwe di qulikên dîwaran re dikin!...

Ji rêza dawîn dengê berz dibe û dibê:

- Ez dizanim, mamoste.

Mamoste Kevanot li xwediyê deng dizivire û dibê:

- Tu çî dizanî, Koko?

Mîna ku Koko ji gotina xwe poşmam bibe, hinekî divenicîqe lê dîsa jî ji ciyê xwe radibe û dibêje:

- Ez dizanim bê çima destên xwe di qulikan re dikin.

Mamoste Kevanot bi dengêkî wusa: «çima?» dibêje ku Koko biwêre mereqdarîyên zaroktiya gundan ji wî re bi lêv bike, li ser vê yekê Koko pê dide zanîn ku: ew destên xwe ji

bo girtina çêlikên çûçikan di qulên dar û dîwaran re dikin, hêkên wan derdixin û pê dilîzin, tew carina ji bo kêfxweşiyê hêlinên çûçikan ji hev dixînin, ne tenê çûçik, herweha ew bi şev jî dadikevine newalan, bi beqan digirin, lingên wan bi hev ve girêdidin û li ser sêrî darde dikin, bi ro li nav erdan kûsiyan berhev dikin, bi kevirên mezin lê dixin, dikujin, perçe dikin, bêrika wan jê derdixin û ji diya xwe re dibin.

Dema ku Koko van nexşên zaroktiya gund bi lêv dike, pirça laşê mamoste Kevanot lê pij dibe û devê wî ji hev dimîne, lê di vê gotara Koko de tiştê bala wî dikişîne, di hişê wî de diçe û tê, loma li Koko vedigere û bi awayê naşiyekî ku bixwaze guhdariya tiştên seyr bike, dibêje:

- Bêrika kûsî?... çima zarok bêrika kûsî ji diya xwe re dibin?... ew çi ye?

Koko î ku xwendekarê dersxana pêncan, mezintirê hemû xwendekarê dibistanê, caris û nerindê gund e; anuha mîna şewirmendekî piçûk û zana di dersxanê de ji mamostê xwe yê mereqdar re van tiştên seyr kat dike:

- Bêrika kûsî... dibêje, çavên xwe li ser zarokên dora xwe digirîne, li ser girika piyê yekî tiştêkî mîna gulikekê dibîne, ji ciyê xwe diçe wir, bi tiliya xwe tiştêkî pêşan dide û didomîne: A bêrika kûsî ev e.

Mamoste Kevanot bi wê mereqdariya xwe ber bi wî zarokî diçe û dibîne ku ji risasê perçekî piçûk, kespikê, du pelikên zêrîn, moriyeke hespan, ji paçikekî kesk nivîşteke piçûk, darikekî duneçel û perçê hestiyê sêgoşe; hemû bi hevdu ve hatine girêdan û weke gulikekê li ser girika piyê zarok hatiye fîrketkirin, lê tiştê ku Koko dixwaze di nav wan hemû tiştan de mamostê xwe lê serwest bike, ew perçê hestiyê sêgoşe ye.

Serwextiya mamoste Kevanot çêdibe, têdigêhîje ku ev hestiyê piçûk î sêgoşe hestiyekî kûsî ye û bêrika ku tê gotinê jî ev e, tiliya xwe pê dike û pirseke din ji Koko dike:

- Baş e, çima vê bêrikê bi zarokan ve dikin?

Koko bi pişirîn li Bengînê xwediyê gulikê dinêre û dibê:

- Ji bo ku meriv çavînokî nebin.

Li hemberî van tiştên seyr û van gotinên Koko î xwendekarê xwe matmayîneke rastkîno li mamoste Kevanot diyar dibe, lê ji aliyekî ve jî mîna ku ew ê hîn gelek tiştên çê û xirab hîn bibe, mereqdarî lê zêdetir dibe, tiliya xwe dide ser gulika wan tiştan, wî hestiyê piçûk î sêgoşe pêşan dide û dibê:

- Baş e... ev bêrika ji bo çavînokiyê ye, lê ev darê duneçel çi ye?

Koko dîsa li Bengîn dinêre, bi pişirîn milê xwe hildikute û dibêje:

- Dara tawiyê ye... nizanim... diya wî pir jê hez dike, loma.

Mamoste Kevanot çîroka nivîştan dizane, dizane ku gelek kesên oldar bawerîya xwe bi nivîştan tînin, hemêliyan bi pî û hustuyê xwe de dikin, ji bo şoretê zêr, pelik û moriyan jî bi wan ve dikin, lê darikên bi neçel û hestiyên kûsiyan ji bo wî tiştekî nû ye, tiştekî seyr e, ji bo hestiyên wan î piçûk kuştina kûsiyan ne tiştekî ber bi aqilan e, pêşiyê naxwaze bawer bike ku Koko van tiştan rast dibêje, lê dema ku ew bi çavên xwe jî wî perçê hestî bi girika piyê Bengîn ve dibîne, serê wî zelal dibe, serwext dibe ku ev tiştê ha bi destê mezinên malê jî dibe, di dilê xwe de: «Baştir e ku ez vê pirsgirêkê bi dê û bavên zarokan re bipeyivim.» dibêje, Koko î xwendekarê xwe dide rûnişkandinê, dîsa dixwaze vegere ser zarokan û li ciyê mayî bidomîne:

- Lê dîsa jî... divê hûn bizani bin ku her heywanek, nola merivan giyanekî xwe heye. Dema ku kevirek an jî darek li serê wan, li boça wan dikeve, ew dêşin. Herçiqas em pirî caran vê êş û azara wan hîs nakin û em giriyê wan nabihîsin, lê ew digirîn. Digirîn û hewar jî dikin... ditirsin, li sitarekê digerin û alîkariyê dixwazin. Êş û azar... ka bila yek rabe ji me re çêlî êş û azareke xwe bike. Ma kesek ji we ne ketiye carekê... piyê wî ne êşiyaye?...

Dîsa dengê Koko bilind dibe, bi dengê xwe re dîsa ji ciyê xwe radibe û bi mainostê xwe dide zanîn ku neinaze di lîstika berberano de serê merivan pir dêşe û gelek caran ew bi xwe jî rastî êşên weha kambax hatiye, li ser pirseke mamostê xwe Koko jê re kat dike ku: di wê lîstikê de du zarok dibin beranê du kesan, xwediyên wan beranan bi lûstuyê beranên xwe digirin, bi pesn û qêrîn wan li hev sor dikin û dûre jî berdidine hev, zarokên ku di vê lîstikê de bûne beran ji dest xwediyên xwe têne berdan û bi seriyên li hev dikevin, dema serê herdu beranan jî li hev dikevin wê çaxê êşeke kambax xwe li serê wan beranan dide der û laşê wan ditevize.

Li ser vê yekê çav li serê inamoste Kevanot tarî dibin, pir namîne ku di ser Koko î xwendekarê xwe de biqîre û bi hêrs tiştêkî bibêje, lê tavilê li xwe divarqile û dîsa bi awakî nerm pirseke dike:

- Baş e, di van lîstikên weha de xwediyên wan beranan kî ne?... kî dibin xwediyên beranan?

Bi tevgereke bêguneh Koko destên xwe di kêleka xwe de vedigire û:

- Nizanim, dibêje, kî bixwaze dikane bibe... serqisê, yê min bavê min bû.

Heta hefteyekî jî mamoste Kevanot li ser vê rewşa zarokan dikeve ramanan, li rê û metodên gotinan digere, gotinên ku bikani be şênîyên vî gundê ha serwextî perwerdekirina zarokan bike, dide ber hev dide ser hev û di dawîya dawîn de biryara xwe dide ku: biçê bi pîvana van gundiyan pêşiyê bi wan re têkeve galegalên mijarên sivik, li ser karûbarên rojane bipeyive, çêlî nexş û nexweşiyên jiyana gundîtîyê bike û hêdî hêdî berê mijara axaftinê vegeerîne ser perwerdekirina zarokan û wusa jî dike.

Di van rojên xwe yê pêşîn de mamoste Kevanot êvarekê piştî şivê berê xwe dide oda gund, di devê deriyê hewşa oda gund de xweşdengê bilûrê ji hêla odê olan dide, ji bo hênîkayîya payîza pêşîn deriyê oda gund heta dawiyê vekirî ye, mîna ku ji ber dengê bilûrê debar neke, tev dûmana titûnê ronahiyeke nîvmirî ji hêla hundur dirêjî derve dibe, di devê deriyê odê de dûmaneke tîr û tûj li ruyê wî dikeve, nola ku gava xwe bavêje hundurê xwelîdaneke mezin û sergirtî, bêhna

titûna şewutî û cixarên vemirî li pozê wî datê, di van heft rojên xwe de ev cara pêşîn e ku mamoste Kevanot tê vê odê.

Li ber derî li quncikê hêla çepê li ber sekûka çaydan û piyalan xortekî jihevketî sekiniye, gelek seriyên gundî li ber dîwarên hêla hundur li ser kulavên nexşandî weke libên tizbiyê li ber hev in, li dawiya rêza hêla rastê û nêzîkî ciyê solan merivekî jar î navsere xwe di ser bilûreke darîn de tewandîye, ba û kesera hundurê xwe valayî wê dike, mîna ku pêwîstiya wî ji lêwayên Xwedê, ji hêwayên der tune be, dev û lêvên xwe ji devê bilûrê dûrnaxe, bêhna xwe nagire, bi gotina guhdaran bêhna xwe dixwe, li ser sekûka hêla jorîn li ser kulavekî mor î nexşîn tev wî gopalê xwe î pîrozwer Sêvdînê Selîm bi ber çavên mamoste Kevanot dikeve.

Bi silava mamoste Kevanot re dengê bilûrê tê birîn, hemû gundî ji ber dîwarê hêla hundur radibin ser lingan û ji bo ku destê wî bişidînin, dikevîne rêzê, mamoste Kevanot ji hêla çepê dest pê dike, di nava van dest û ruyan de hinekên nû jî bi ber çavên wî dikevin, dema ku ji rêza piyê rastê ji jora odê de ber bi jêr heta ber ciyê solan tê, li wir dibîne ku destê bilûrvan dirêjî wî nabe, wê çaxê hay jê dibe ku bilûrvan ji herdu çavan kwîr e, li vir bi dilekî tenik ji xwe dişikê û li ber vê rewşa bilûrvan dikeve, zûzûka xwe berhev dike:

- Bi rastî jî tu bilûrvanekî hêja î, dibêje, destê wî digire û dişidîne.

Piştî silav, peyvên xêr û xweşiyê mamoste Kevanot jî li gor berbora gundîtiyê li ser sekûka lêla jorîn li ser kulavê mor î nexşîn li kêleka Selîmê Sêvdîn bi cî dibe, wî hay jê heye ku çend cot çavên mereqdar hertim li wî ne, bêdengiyeke kurt digire ser oda gund, ji bo kûvîtiya gundiyeke tîştên herî dijwar

ev rewşên weha ne, peyvîna bi karmendekî re ji bo wan ji barek êzing girantir û ji zikêşekê diwartir e, gerçî dizanin û bihîstine ku mamosteyekî dilpak, dilovan, nefspiçûk e û bi zimanê wan jî dipeyive, lê bi kîjan zimanî dipeyive bila bipeyive, di çav gundiyan de zimanê karmendan, mijar û henekên wan cuda ne, pirsekê an jî daxwaza tiştekî bikin dîsa dibe ku gundiyeke rabe û çê xirab bi kurtî bersivekê bide, an jî ku li derve li kuçe û bexçeyekî be dîsa dibe ku meriv çêlî tiştekî bike, lê di hundurê odeyê weha teng de weke mêvanekî xwe meriv ê bi karmendekî wekî mamoste re çî bipeyive!

Xort û navsereyên gundî dipên ku hinek dest bi axaftinê bikin, Sêvdînê Selîm î salmezîne gund bi tevger û berbora gundiyan dizane, dizane ku di rewşên weha de destpêka axaftinê vatiniya wî ye, di van çend rojan de pêwendîya herî baş jî wî bi mamoste Kevanot re daniye, loma li ser piyê xwe vedigere ser wî û:

- Em çî bikin, xoce, dibêje. Em jî piştî karûbar û şîva êvarê tîn û ji xwe re guhdariya bilûra Şefo dikin.

- Dengê bilûrê xweş e... û ev ji kengê ve ye ku dengê bilûrê ne ketiye guhê min.

Piştî van gotinan mîna ku Şefoyê kwîr ê bibîne, Sêvdînê Selîm destê xwe jî ber bi wî bilind dike û dibê:

- Rihme li bavê te, Şefo, de ka tu dîsa dest bavêje darê bilûrê û ji me re bêhneke din jî tilî bike. Anuha mêvanekî Xwedê, mêvanekî me jî heye.

Şefoyê kwîr destê xwe li bilûra kêleka xwe dipelîne, bi giramgîriya merivekî dunyayeke tarî:

- Mêvanê me li ser ser û herdu çavên me, dibêje, xwe di ser bilûra xwe de xwar dike, tiliyên wî li ser qulên bilûrê di-

pirpîte û devê bilûrê li ber lêvên wî diricife, melodiya ku ji vî darê ha derdikve weke guvîna bayekî dilore, dinale, dikûre û dûrûdirêj dibe, dengbêj, çîrokbêj an jî hunermendên weha dema ku dibînin guhdarên wan hene, wê çaxê pêjneke wusa li wan radibe ku çî ji destên wan were ew radixin ber çavên guhdaran.

Anuha Şefoyê kwîr guhdarên xwe nabîne, lê ew dizane ku li dora wî guhdar hene, gerçî Şefoyê kwîr dema bilûrê dirêjî lêvên xwe dike, tenê heta du sê hilmên pêşîn guhdarên dorê di bîra wî de ne û carina dengê saetxweşê dibihîse, lê jê û pê ve êdî ew bi tena serê xwe dimîne, di demên weha de di taristana xwe de dikele, bi dil dişewute, giriyê xwe valayî bilûrê dike û bêyî daxwaza xwe av bi çavên wî dikeve, anuha mamoste Kevanot jî xwe wenda kiriye, tevayiyê bala xwe daye ser nalîna bilûrê û vê bergeha Şefoyê kwîr, heta nuha jî wusa ji nêzîk ve guhdariya xweşdengê wusa ne kiriye, rebeniya bextê Şefo û ev dengê ha çiqas jî li hev tê!

Ji dilê xwe heta gewriyê êşeke tenik digire ser mamoste Kevanot û li hestiyê pozê wî dide der, bi baldarî, bi mereqdarî û bi dilekî şewutî guhdar dike, pêlên dengê bilûrê di bêdengiya odê de xwe li hev badidide, serê hinek guhdaran di ber de û xemgîn xemgîn diponijin, hinek jî çavên xwe ji pêlên dengê bilûrê nakutin, hêdî hêdî lêv li Şefoyê kwîr ditevize, tiliyên wî diqurimin, melodiya hilma xwe ya dawîn giran û sivik dike, devê bilûrê ji lêvên xwe dûrdixe, dîsa datîne ber çoga xwe û mîna ku anuha civata dora xwe bibîne, berê xwe li hawurdora xwe dizivîrîne û dibê:

- A dunya min jî ewqas e, gelî guhdaran!...

Sêvdîne Selîm bi rewşeke serbilind dibêje:

- Xwedê dunyayê li te ronî û feretir bike, Şefo!
Mamoste Kevanot bi heyranî, bi xemgînî dibêje:

- Hezar carî mala te ava, Xalê Şefo!
Û dûre pinepin bi civata dorê jî dikeve:

- Tiliyên te sax be!
- Destên te kesk be!
- Saeta te xweş!

Sêvdînê Selîm dengekî li xortê jihevketî dike ku çayekê belav bike, dûre vedigere ser mêvanê kêleka xwe û bi dengekî nizm pê re dikeve galegalê:

- Şefo, merivekî reben e, xoce. Zaroktiya wî tê bîra min. Tê bîra min di zaroktiyê de nexweşiyek lê çêbû, dê û bavê wî bêçare bûn, rêyeke ronî ne dîtî û ew jî anuha... rebeno jî herdu çavan... Xwedê dilê wî fere bike, Xwedê debarê bideyê! A ev xortê ha jî kurê wî ye.

Ew xort ha berkêşoka çayê ber bi mamoste Kevanot û Sêvdînê Selîm tîne, her yekî piyalek çay datîne ber wan û dûre li civata dorê belav dike, di vê nabverê de du kes dikevin hundur, ji wan du kesian yek Gelto î muxtarê gund e û mamoste Kevanot wî nas dike, lê yê din bi kinc û tevgirêdaneke bajarî ye, piştî ku solên xwe li ber derî jî xwe dikin, muxtar tê destê mamoste Kevanot dişidîne û çavên xwe li jêra odê li ciyê solan digerîne ku biçe li wir rûne, li wir rûne û navberekê têxe navma xwe û mamoste Kevanot ku bi wî re nekeve galegalên nêzîk, herçiqas xortên mayî xwe dikêşên ber hev û cî jê re çêdikin, lê muxtar weke xwe dike û diçe li jêr li kêleka Şefo î bilûrvan rûdine.

Lê ew î ku bi tevgirêdaneke bajarî ye, diçe destê mamoste Kevanot dileqîne, xêrhatinê lê dike û dîsa bi tevgereke baja-

riyane xwe pê dide naskirinê û dibê:

- Ez, Gebran... Gebranê Baço me, xoce.

Mamoste Kevanot bi awakî giramgîrane li kêleka xwe cî dide wî û dibêje:

- Li ser çavan! Fermo, kerem bike û rûne.

Gebranê Baço rûdine, çavên gundiyan zîq dimîne, tirs û şermeke bêmane li ser ruyê wan î kûvî diyar dibe, ditirsin û şerm dikin ku Gebranê Baço tewşomewşo bipeyive û ew jî li hemberî mêvanê xwe î karmend şermesar derkevin, lê piştî çend gotinên Gebranê Baço, dibînin ku mêvanê wan î karmend çiqasî li hemberî wî giramgîr e, ew tirsî ku li gundiyan rabûye tavilê belav dibe, xwîna wan li Gebranê Baço dikele û hinek ji wan li ber xwe jî dikevin, li ber xwe dikevin ku heta nuha wan rûmeteke weha ne dane Gebranê Baço, anuha jî bi çavên xwe dibînin ku karmendekî wekî mamoste Kevanot qedirê wî digire û tew li kêleka xwe jî cî dideyê.

Piştî ku dibînin mêvanê wan û Gebranê Baço ketine galegalê û bala wan li ser hev in, gundî êdî bê tirs û bê şerm di ciyê xwe de li wan dinêrin, guhdariya wan dikin, dibînin ku Gebranê Baço bi awakî giramgîr û dengêkî bajariyane bi mêvanê wan î karmend dide zanîn ku ew jî ji vî gundî ye, fakulta edebî xwendiyê, lê beriya ku biqedîne ji ber sedemên bêyom ji dibistanê veqetiyaye û mêvanên wan jî li vî xwendekar î gundiyê wan vedigerîne û dibêje:

- Ya rastî, ez gelekî kêfxweş bûm, birakê Gebran!

Kêfxweşiya mamoste Kevanot ji ruyê wî diyar dibe, diyar dibe ku ew dixwaze gelek tiştan jê bipirse, bi wî re têkeve galegalên dîrûdirêj, pê bizani be û bide zanîn, di vê gavê de serbilindiyek li ruyên gelek gundiyan jî diyar dibe, xwe diwe-

rimînin ku yekî wekî Gebranê Baço ji gundê wan jî derketiye, herçiqas ev merivê ku anuha mamoste Kevanot qedirê wî digire û kêfxweşiya xwe pê dide zamînê, di çavên gundiyan de rûmeteke xwe ya taybetî tune bû, lê dîsa jî di demên weha de dibin xwediyê rûmetên bilind.

Gebranê Baço berpirsiyariyek girtiye ser xwe ku mamoste Kevanot bi tenê û bê galegal nehêle, an jî di çavên gundiyan de wusa ye, mîna berê êdî gundî jî di ber wî de şerm nakin, serwext dibin ku di gund de yekî ji heq danûsitandinên wusa fermî derkeve, ew jî Gebranê Baço ye, weke ku hevalbendekî wî yê kevn be, Gebranê Baço vedigere ser mamoste Kevanot û dibê:

- Hêvîdar im, we ji av û hewa gundê me hez kir, xoce?

- Ku ez rastiya dilê xwe î van çend rojên kurt bibêjim, ez ji we, ji vî gundê we gelekî û gelekî xweş û kêfxweş im. Ez xwe bextiyar dibînim ku mamostetiya gundekî weha bûye para min...

Bi bihîstina vê kêfxweşiya mamoste Kevanot re serê gundiyan bilintir dibe, çavên xwe ber bi wî vedikin, lêvên hinekan bi pişirîn di ser hev de dilerizin, Sêvdînê Selîm bi pirsekê beşdarî axaftinê dibe û dibê:

- Navîna te û zarokan çawa ye, xoce?... nerihetiyên dîkin an ne?

Ji bo mamoste Kevanot, pirsê herî girîng ev e û bersiva ku ew ê li vir bide jî bi ewqasî girîng e, ev bi qasî hefteyekî ye ku li ser pirs û bersiveke weha ketiye ramanan, xwestiye mijareke weha veke û bi gundiyan re bipeyive, lê heta ku xwe serastî vê mijarê dike, gotin di gewriya wî de giran dibin û wextê digirin, nizane ku ew ê ji kuderê û çawa dest bi gotinên daxwa-

za dilê xwe bike, di dawiya dawîn de gotinên xwe berhev dike û weha dibê:

- Na, nerihetiyên ku zarok dikin, tuneye. Lê... di van çend rojên pêşîn de hinek tişt, hinek pirs... hinek girêk di serê min de çêbûne ku divê em bi hev re vekin, veçinin, bibersivînin, nû bikin û divê em bi hev re ava bikin. Li ser bingehê ramanê weha divê em bipejirînin ku êş û kêfxweşiya min, êş û kêfxweşiya we ye. Herweha êş û kêfxweşiya we jî ya min e. Ez kurt û vekirîtir bibêjim. Di van çend rojan de nerihetiya çend salan bi min girt. Hîn di van çend rojên min î pêşîn de mar bi dergûşekê veda û bi sitara Xwedê ji mirinê filitî. Çend roj berê jî min di dersxanê de hinek tiştên wusa seyr ji devên zarokan bihîstin ku dûrî aqilan e! Ez têngagêhîjim... hûn jî dizanin ku zarok neynikên civakê ne, ji civakê, ji dora xwe ew çî bibînin, bibîhisin û fêr bibin, ew bi wan mezin dibin. Îcar weke mezinên wan, divê em bi şîret biçîne ser wan û tiştên baş fêrî wan bikin. Divê em bi wan bidine zanîn ku meriv destê xwe di qulên dar û dîwaran re nakin, kûsiyan nakujin û bi şev di newalan de nêçira beqan nakin... Belê, ev çend roj in ku ez van tiştan dibînim û dibihîsim. Min xwest ku ez jî we mezinên zarokan jî bibihîsim ka hûn bi van aliyên zarokên xwe dizanin an ne, ka hûn çî difikirin û bi hev re em dikanin ji bo wan çî bikin.

Bi van gotinên xwe yê dawîn re bi awakî wusa li gundiyan dinêre û dipê ku ew ê li ser zarok û van tevgerên wan gelek dîtînen cuda euda bi lêv bibin, di hişê xwe de li bersiv û metodên herî baş digere ku vê pirsê bi hev re û bi riyên baqilane çareser bikin, lê tavlê diyar dibe ku gundî bi xwe têngagêhîjin, têngagêhîjin ku karmendekî nola mamoste çawa serê xwe di

ber kuştina beq û kûsiyan de dêşîne, ji vê rewşê nerihet dibe û tew hatiye li ser vê yekê bi wan re dipeyive jî.

Heta nuha jî kîjan karmend hatiye vî gundî ferman daye, xwestiye, girtiye û ewqas!... lê ev mamostê ha çêlî tiştêkî din dike, hatiye çêlî rewşa zarokan, çêlî kuştina beq û kûsiyan dike, qulên dar û dîwaran bi lêv dike, li vir hinek gundî ji karmendiya mamoste jî dikevîne gumanê, lê ji ber rengdêra muxtariyê be jî, muxtarê gund radibe bi mamoste Kevanot dide zanîn ku ew baştir dizane, ew çî çawa dixwaze bila wekî wî be, bi vê danezana muxtêr re dîsa tiştêkî mîna jîrî û şerefmendiyê xwe li ruyê hinek gundiyan dide der, pê serbilind dibin ku biqewume ew jî dikanin têkevîne galegalên fermî.

Mamoste Kevanot bi awakî nermtir û hîn vekirîtir bi gundiyan dide zanîn û dibê:

- Ev rewşên zarokan bi min tenê çareser nabin. Divê hûn jî xwe serwextî vê yekê bikin û em bikani bin bi hev re çareser bikin... an ne... safî nabe. Û ev tiştên ha di jiyana zarokêkî de gelekî girîng in.

Gelek gundî li vir nû bi baviya xwe dihesin ku li ser mezinbûna zarokan fonksiyoneke wan jî heye, lê nizanin fonksiyoneke çawa, mîna ku mamoste Kevanot yekî ji wan, yekî jî malê be, Sêvdînê Selîm li kêleka xwe vedigere ser û dibê:

- De tu çî dibêjî bila wusa bikin, xoce, ma ew ê ji te çêtir bizani bin!

Bi qasî sê saet û nîvan li ser vê rewşa zarokan, mamoste Kevanot pêşniyarên xwe dibêje, metodên pedagogan bi lêv dike û dixwaze bi gundiyan re dûtûdirêj bipeyive, gundiyan ku vê axaftina wî têngêhîjin, dengê xwe nakin, yên ku hinekî têngêhîştine ka mamoste Kevanot li pey çî ye, ew jî hertim:

- Te çawa divê em wusa bikin, xoce... ma em ê ji te baştir bizani bin, dibêjin û ji vê hevokê zêdetir jî tişteki din bi lêv nakin.

Mîna ku bi ehmeqekî bikene kenekî bêwext bi Gebranê Baço digire û di ber xwe de dibê:

- Gundiyên me tişteki nizanin... nizanin bê kûsî jî nayêne kuştin.

Tev Sêvdînê Selîm û mamoste Kevanot hinek kesên din jî bi van gotinên Gebranê Baço dikenin, lê mîna ku di berê de naxoşiyek di navîna wî û Gebranê Baço de hebe, feqî Dînsor hinekî bi hêrs destê xwe ber bi wî dirêj dike û dibê:

- Tu bi zimanekî wusa sergirtî dipeyivî ku ji te wetrê kes têngagêhîje, Gebran. Xwedê ji dizane û herkes jî têderdixe ku tu tinazê xwe bi me, bi van gundiyan dikî. Ma ne rast e ku em bibêjin, em nizanin?... Lê ein tişteki dizanin. Em dizanin ku herkesî û te bi xwe jî di zaroktiya xwe de kûsî kuştine, te beq girtine û te çavên wan jî derxistine. Zarok in... ku kûsiyan jî nekujin, çi bikin, ma hevdu bikujin?

- Ma pêwîst e ku zarok tişteki bikujin?

- Na, Gebran, na... ez nabêjin ku pêwîst e. Lê di vî gundî de zaroktiya herkesî wusa bûye û bi vî awayî derbas bûye... ein çi bikin! Ma em rabin çoyê xwe bigirin û derkevin pêşiya zarokan!...

- Ev tişt bi çu safî nabe.

- Tiştê çu safî nabe, Gebran? Ma ein ê çawa ji zarokan re bibêjin, wusa nekin!... zarok in... ew ê kûsiyan bikujin, ew ê li pey majîrokan jî bibezin û gumgumokan jî bikujin... bila wekîdin tiştên xirab nekin, bila bikujin!...

- Ma tiştên wekîdin xirab çu ne?

- Çi ne?... biçe û sînoka oda me ya mezin bibîne bê çikiri-
ne. Ji bo ku çêlên çûçikan bigirin hemû ji hev xistine, zarokên
nerind!... jê yek jî Aramê me bû. Bi Xwedê lêxistina ku min li
wî kir, meriv li kerekî jî nake...

- Ev tişt bi lêxistinê jî safî nabe.

- Baş e, lê ew ê bi çi safî bibe? De ka tu zanayê me... û tu
bibêje, Gebran, em çibikin?

- Ez ne zanayê kesekî me. Hûn bi xwe bifikirin ka bê hûn ê
bikani bin çi bikin.

Sêvdînê Selîm bi awakî bêhêvî destê xwe ber bi mamoste
Kevanot vedigire û dibê:

- Xwedê wan bihêle! Zarokên anuha nerind û serhişk in.
Dîsa bi xêra Xwedê, bi xêra xoce parîkî baş bibin.

Ev kurtepeyvîna li ser zarokan tirseke li mamoste Keva-
not çêdike, tirseke lê çêdike ku gundî hay ji van tevgerên za-
rokên xwe hene lê dîsa jî ji bo wan ne xem e, ji gotmên
gundiyan têderdixe ku ev problema ha ê li ser milê wî tenê bi-
mîne, cara duduyan bi gundiyan dide zanîn ku ev pirsê ha bi
wî tenê çareser nabe, divê dê û bav jî ji zarokên xwe re bibêj-
in, bi wan re bipeyivin û bi vî awayî bibin alîkarên wî, li ser vê
yekê dîsa vedigere ser rê û metodên pedagogan û ji gundiyan
re vedike, gundî guhdar dikin, lê nizanin an jî naxwazin ku ew
jî tiştêkî bibêjin.

Li ser vê yekê carina, tenê carina Gebranê Baço dîtînen
xwe vedike û nemaze bi mamoste Kevanot dide zanîn ku pe-
dagojîyên baş di civakên weke civakên wan de ciyê xwe nagi-
rin, metodên pedagojîyên weha li gor rewşa civakê ava dibin:
« Rewşa civaka me û nemaze rewşa gundê me ji bo metodên
weha dest nade. Bo nimûne: ku babetê perwerdekirina civa-

kê neyête guhertin, ev tişta jî nabe...» dibêje.

Axaftina vê mijarê ji nav gundiyên odê derdikeve û tenê di navîna mamoste Kevanot û Gebranê Baço de geş dibe, gundiyên li odê guhdar dikin û Xwedê dizane cara pêşîn e ku gelek peyvikên weha ji nêzîk ve dibihîsin, felsefe, pedagog, psîkolojî...

Ava şevê cara çaran germ dibe, dibe çay, li civata odê belav dibe û tê vexwarin, şevbuhurka oda gund pîr dibe û wexta belavbûnê tê, lê hîn di vê şevbuhurka îşevîn de mamoste Kevanot têdigêhîje ku di vî gundî de yekî ku bikani be bi axaftinên zanyarî bide û bistîne, ew jî Gebranê Baço ye, piştî ku perê çayan jî tê dayînê, beriya ku şênîyên oda gund şevxweşiyê li hev bikin û belav bibin, li hewşa oda gund mamoste Kevanot bi daxwaz bi kêfxweşî bi Gebranê Baço dide zanîne ku hevdu bibînin.

Ro li ber ava ye, xwendekarên dibistanê li malan belav bûne, mamoste Kevanot û Gebranê Baço hevdu dîtine, li ber dîwarê lojmana dibistanê, li ser du kursiyan xwe dane ber tava paşnîvroyê û dîsa ketime galegalekê, pencerên dersxanê vekirî ne, zarokek xerîkî avreşîniya hundur e û yekî din jî bi sinikê hundur baqij dike, gelek nabuhure ev herdu zarok tev çentên xwe ji hundurê dersxanê derdikevin, tên, bi mamostê xwe didine zanîn ku wan dersxane paqij kirine, mamostê wan destê xwe li porên wan dipelîne û dibê:

- We baş kiriye, bijîn!... de anuha jî biçin û li malê xerîkî dersên xwe bibin.

Herdu zarok ji wan dûrdikevin û serjêrî malên xwe dibin, mamoste Kevanot li pey wan dinêre, dilê xwe bi wan dêşîne, vedigere ser Gebranê Baço û dibê:

- Ew ê gelekî baş bûya ku du gundiyan xwe bida ber vî karê paqijkirina dersxanê. Li gor paqijiya mehekê an jî salekê meriv ê pereyek bida wan û hew!... Ev zarokên reben bi çi

dijwariyan dersxanê paqij dikin! Ew ê hîn biçin û li malê dersên xwe jî çêkin!

Gebranê Baço çentê li ser çoga xwe di ber xwe de li erdê dispêre lingê sandahiya xwe û bi keservedan dibêje:

- Gundiyên me xwe nadin ber.

- Xwe nadin ber çi?

- Xwe nadin ber vê reformê.

Mamoste Kevanot bi ken li ruyê Gebranê Baço dinêre û dibê:

- Ma ev jî reform e, birayê Gebran?

- Ji bo gundiyên me reform e... û reformeke ji dunyayê jî der e, xoce.

- Çawa ji dunyayê der e, birayê Gebran? Ev yeka ê ji bo zarokan jî baş û rihet be. Bi kêmanî piştî dibistanê ew ê biçin û xerîkî dersên xwe bibin.

- Armanç û babetê gotinê çi dibe bila bibe... tiştêkî ku heta nuha li vî gundê ha bi kar ne hati be, cî nagire û nayê pejirandin jî...

- Ez têngêhîjim bê çima pêşniyarên baş ê cî negirin? Ku meriv ji wan re bibêjin û wan serwextî başiya van tiştan bikin, çima nepejirînin, birayê Gebran?... ma ez tiştêkî çewt dibêjim?

- Ez nabêjim ku tu tiştêkî çewt dibêjî, xoce. Tu rast dibêjî û îdeal difikirî. Lê tu tiştêkî mayî nizanî. Tu bi xwî û tevgerên gundiyên me nizanî. Wan ne hay ji xwendina zarokan, ne jî ji rewş û rihetiya zarokan heye.

Mîna ku bibêje ez jî bi te re mamoste Kevanot bi destê xwe çoga Gebranê Baço ditepîne û dibê:

- Baş e, baş e... lê ez jî dibêm ku divê meriv riyekê bibîne,

ji wan re bibêje û wan haydarê vê yekê bike.

- Tu çi dibêjî bibêje, xoce, lê ew ê dîsa jî nekeve serê wan.

- Ez bawer im tu pir hişk diçî ser gundiyan loma, birayê Gebran. Min dît... ez bi çavên xwe jî dibînim ku tu tew pîvana gundiyan nadî ber çavan. Tu li gor zanebûna xwe bi wan re dipeyivî...

- Baş e, ma ez ê li gor zanebûna kê bi wan re bipeyivim?

- Li gor zanebûna wan, bi zimanê wan bipeyive.

- Ma ez bi erebî dipeyivim?... binêre, xoce, gundiye min in û ez bi wan dizanim. Bawer bike, ez pir baş dizanim ku ji bo gelek tîpên gundiyan me, aqil, çav û ew zimanê ku Xwedê daye wan fonksiyoneke xwe tune... de îcar te bawer kir!

- Li ser vê yekê ez bi te re, birayê Gebran, lê divê meriv ji bîr neke ku ev merivên ha gundî ne û ji bo ku meriv wan serwextî tişteki bikin divê meriv dakeve pîvana wan.

Li vir dilê Gebranê Baço dikele, destê xwe li ba dike, li ser sandaliyê cî li xwe xweş dike, li nava çavên mainoste Kevanot dinêre û dibê:

- Ku tu dakevî pîvana wan, bawer bike tu ê li wir bimînî... bi gotineke din, tu ê di pîvana wan de bihetikî, xoce.... tu ê di pîvana wan de bifetisî û biçî. Di pîvan û dunyayên wan de ev kuçên gund ê li te teng û zirav bibin, serê te ê bêşe, dilê te ê li hev bikeve û tu ê verişî. Tu ê di xwe de verişî, di wan de verişî... tu ê bibînî ku di kuçan de, di hewşan de, di penceran de çawa serê xwe dirêj kirine, weke ein û pîrebokan li vê rewşa te dinêrin. Bi kurtebirî, ev kuçên vî gundê ha ê li te bibin labî- renteke cinan û tu ê ji nav dernekevî... ew pirsgirêkên di serê te de... ew ê bibine girêkên şeytên û tu ê nikani bî vebikî... a wê çaxê... wê çaxê ew ê tinazên xwe jî bi te bikin û bikenin...

Ew ê te dîn bikin û weke min berdîn çolan. De ka tu rojekê biçe û pirsê min ji wan bike... na, ne tenê ji wan jî, dût neçe... biçe û ji bavê min bipirse. Lê ez weke navê xwe dizanim ku ew ê ji te re bibêjin: Serê Gebran çelq bûye. Belê bi wî aqilên xwe navekî wusa jî bi pey meriv dixin... De îcar weke zana û xwendayekî tu ê çawa dakevî pîvaneke weha, xoce?

Mamoste Kevanot têdigêhîje ku gundî û Gebranê Baço li hev nakin, têdigêhîje ku gundiyan navê şelqbûnê jî bi pey xistine, lê ji wî napirse û nabêje çima, li vir dilê wî bi Gebranê Baço dişewute û bi awakî hîn nermtir dibê:

- Ez têdigêhîjim, birayê Gebran. Zanebûna yekî xwenda û gundiyeke ne wek hev e. Analîz û têgêhîştina wan jî ji hev dût e. Toleransa kwîrfamiyê tune ye û em bibêjin ku rastiya van gundiyan ha tiştêkî weha ye. Wek ku min got, ez bi te re... îcar vatiniya ku bi kesên xwenda dikeve çi ye? Tiştê ku ez dizanim: Yekî serhişk rabe û vê serhişkiya xwe çiqasî jî zêde bike, divê meriv lê negirin. Lê ji bo yekî baqil ne wusa ye. Ji bo baqilekî, şermeke mezin e ku kêmaqiliya yekî hemberî xwe tenegehîje. Ev ne tenê bêşansiyeke kesên baqil e, herweha vatiniyeke wan e jî.

Gebranê Baço di ber xwe de difikire, bi dilekî şikestî û bi rewşeke bêhêvî:

- Tu dikî û dixwazî ji min re bibêjî ku dînitî tiştêkî baqilane ye.

- Tu çawa têdigêhîjî bila wusa be, birayê Gebran. Lê min xwest bibêjim ku yekî xwenda û baqil divê bi her seriyekî re derbas bike. Serhişk hene, serserî hene, saxik hene, ehmeq hene, dîn hene... belê, hene lê... lê hunermendî jî ew e ku meriv bikani be bi wan re bide û bistîne. A ev jî bi zanebûna ba-

qilî dibe, bi zarxweşiya toleransê dibe, bi peyvînê dibe.

- Ez bi wan re peyvîme, xoce. Bi wan re ez bi zarekî herî xweş jî peyvîme... min ji mele û seydayekî bêtir ji wan re gotiye... min ewqas ji wan re gotiye ku êdî mû bi zimanê min ve hatiye... lê bawer bike gotin jî ji bo tîpên weha pere nake!... çawa bibêjim... binêre weke nimûne ez ji te re bûyereke piçûk bi lêv bikim, xoce... Bi navê Pêlo pismamekî min î li dor salên 11an hebû. Di şevên şil û tarî de apê min ew dişand ber kar û berxan, nivê şevan ew radikir dişand şevmên gayên cot. Di wan deman de pîrî caran min ji apê xwe re digot:

«- Vî zarokî bi tenê neşîne şevînên gayên cot.» Lê apê min li min vedigerand û digot:

«- Na, bila biçê. Bila biçê û bibe mêrê şevên tarî. Bi vî awayî ew ê tarî û ronahiyê baştir ji hev derxîne.» Ez li ber digeriyam û min digotê:

«- Zarokekî piçûk e, tirs ê lê çêbibe.» Lê wî bi ya xwe dikir. Di dawîya dawîn de jî weke mim derket. Li gor gotina amoja min, di şeveke buhara navîn de ji bo cot dîsa bi tena serê xwe li ber gayê şevînê bûye. Dema amoja min taştîya apê min biriye ser cot, nêhiriye ku ev pismamê min î piçûk serê wî di ber de û her bi raman bûye. Amoja min jê pirsîye ka ew nexweş e, an ne. Lê pismamê min bi çavekî bêhêvî zîq li ruyê diya xwe nêhiriye û dengê xwe ne kiriye. Ji wê rojê û pêve jî her weke xwe maye. Lal bûye û peyv ji devê wî derneketiye. Dema ku ez bi vê yekê hesiyam, ez gelekî li ber ketim. Weke birayekî min î piçûk be, min jê hez dikir. Porê wî reş û filikî, çavên wî şîn... gelekî şêrîn bû. Di vê zaroktiya wî de jî diyar bû ku ew ê xortekî xweş û lihevhatî jê derkeve. Ji bo ku ziman lê vebe û dîsa bibe Pêloyê berê çî ji destê min dihat mim dikir.

Ez diçûm li ber disekinîm, pê re dilîstim, dipeyivîm... Min ji apê xwe re digot, min pê dida zanîn ku em wî bibin ser doktoran, bila lê binêrin. Lê ne diket serê apê min. Xwest ku li ser şêx û meleyan bigerîne. Revena amoja min destên wê li ser sîngê wê girêdayî, bi rewşeke hustuxwar li ber vî lawê xwe î lal disekinî û hêsir dibarandin. Dûre jî apê min bi gotina xwe kir û gund bi gund ev pismamê min gerand:

«- Şêxê Sirûcê xurt e.» digot. Heta ku rojek hat û pismamê min î piçûk bû nexweşê nava nivînan. Ne nan û ne jî av bi gewriyê de diçû. Amoja min paçek di avê de dikir, dihanî di lêvên wî yên hişk re dida. Herweha ev piçûka ji nava wan nivînan ranebû û bi ruhekî bêguneh çû hafa Xwedê...

Bi vê peyvika Xwedê re bêdengiyek digire ser galegalê, çavên Gebranê Baço tije av dibe, bi awayekî bêçare destên xwe di bêrika xwe de dike, heta ku titûna xwe derdixe û jê cixarekê jî dipêçe herdu serî bêdeng in, ji katkirina vê bûyerê rihekiyeke sivik li Gebranê Baço diyar dibe, bi keservedan titûna xwe dirêjî mamoste Kevanot dike û dibê:

- Kerem bike, xoce, em çî bikin... De icar tu hatiye çêlî zarokan dikî. Ka zarokên reben ê di rewşên weha de çî bikin?

Diltenikiyekê girtiye ser mamoste Kevanot jî, ji hêlekê ve titûnê dipêçe û ji hêlekê ve jî mîna ku li çareseriya van pirsgirêkan bigere, dipomje, dirame û dûre bi dengekî nizm dibê:

- Xuyeye lawik gelekî tirsyaye. Xwezika we pêre bigîhanda û bibira ser doktorekî.

Gebranê Baço du hilmên dirêj li cixara xwe dixe, hinekî jî bi hêrs destê xwe ber bi hêla gund radike û dibê:

- Lê heta ku ehmeqên weha li vî gundî hebin, kesek pêre nagêhîne... kesek pêre nagêhîne ku tiştê baş bike.

Mamoste Kevanot agir bi cixara xwe dixe, mîna ku hîn jî di bandora bûyera jorîn de be di ber xwe de dibê:

- Tirs e, tirs... tirs li lawik çêbûye.

- Kî be jî ew ê bitirse, xoce. Şevê nivê şevan rûdinin, bêyî ku zarokan ji xwe dûrbixin, dest pê dikin... çêlî cadûkaran, çêlî çavînokiyên çavên xirab, çêlî pîrebokan, çêlî cin û periy-an dikin...

- Rast e, di jiyane de bi taybetî jî di jiyana gundîtiyê de meriv rastî gelek tiştên seyr tên. Îcar divê meriv hêdî hêdî, bi gotin, bi peyv û pratîkê yek bi yek wan ji van tevger û berborên naxoş dûrxin.

Gebranê Baço hilma dawîn li cixara xwe dixe, dûmaneke tîr û hêşîn ji devê xwe berdide, nola ku tew nekeve serê wî, destê xwe jî li ba dike û bêdeng dimîne, ev rewşa wî ji ber çavên mamoste Kevanot nafilite, dibîne ku ciyê van gotin û dîtî-nên wî di serê Gebranê Baço de tune, loma dixwaze hefsarê mijarê ber bi hêleke dîm bizivirîne û dibê:

- Te çêlî fakulteyêke edebîyatê dikir, birayê Gebran. Te çîkir... ma te ne qedand?

- Na min dev jê ber da, xoce.

- Çima?...

Gebranê Baço vê carê herdu destên xwe ber bi gund radi-ke û bi pişirîneke tinazane dibê:

- Ji ber ehmeqiyên şênîyên vî gundê ha!

Mamoste Kevanot jî bi pişirîn li wî dinêre û bi dudilî, bi pîrs gotina wî dubare dike:

- Ji ber ehmeqiyên gundiyan?...

- Erê. Lê nebêje çima û çawa?

Dilê mamoste Kevanot bi Gebranê Baço dişewute û xwe

bi xwe: «Diyar e ku ev rebenê ha serê xwe pir di ber van gundiyên de dêşîne.» dibêje û li ser gotina Gebranê Baço ew jî nabêje çima, nabêje çawa, lê bi çavekî tije pirs, bi mêzekirineke inereqdar di ciyê xwe de bêdeng dimîne.

Gebranê Baço têdigêhîje, pirsên di ser û dilê mainoste Kevanot de dibîne, bi dijwarî pişirînekê dikişîne ser lêvên xwe, mîna ku çîrokeke nîvçe bidomîne dest pê dike û dibê:

- Di gund de rewşa me ya aborî ji ya xelkê ne çêtir be, xirabtir jî nîne, xoce. Ji xwe gêda mala me ne giran e. Ez nûxuriyê diya xwe me û ji bilî min jî zarokên dê û bavê min tune. Li gor gotina diya min, di pey min re zarokek ji ber çûye û di ser wê rojê re êdî bi zarok nexweş ne ketiye. Heta vê buhara çûyî... destpêka buhara navîn em bibêjin, min li unîversîta bajarê E'ê di beşa fakulta edebiyatê de sala xwe ya duduyan dixwend. Di cejnrojên demên xwendinê de carina dihatim vir, min li dê û bavê xwe dipirsî, wan jî bi kêfxweşî, bi serbilindî rewşa min û dersan pirs dikirin. A di cejnrojêke weha de ez dîsa hatim gund. Ez hatim lê rewşa ku li malê bi ber çavên min ket, ne weke hertim bû. Ne ken, ne pişirîn û ne jî kêfxweşiya hercarîn. Gwînê diya min zer, mirûzê wê tirsûtal û bi rewşeke bêhêvî bû. Li ber argûn rûniştî bû. Çer ku çav li min ket, kelagiriyekî bêyom gewriya wê xetimand û lêvên wî lerizîn. Ez çûm min diya xwe heinêz kir û li rewşa wê pirsî, min bavê xwe jê pirsî. Bavê min ne li mal bû. Pêşiyê ez hinekî tirsiyam jî. Tirsiyam ku tiştêk bi serê bavê min de hati be. Lê diya min bi keservedan sedemê vê rewşa nû an jî xemgîn durrûdirêj ji min re kat kir û dûre jî got:

«- A wusa... piştî vî salê xwe kokimê bavê te jî dixwaze bizewuce!» Li hemberî van gotinên diya xwe devê min ji hev

ma. Ne min dixwest ez bi van gotinên wê bawer bikim, ne jî min bawer dikir ku diya min henekan li hev tîne. Heta nuha jî tişteki weha ji devê bavê min derneketi bû an jî min ne bihîsti bû. Tenê di demên bêhtengiya xwe de carina bi diya min re pevdîtinî, di ser de dikire pilepil û digotê:

«- Manga behavêtî! Bizina histewir!» Lê ji bilî demên weha bêhteng, hertim aqilmendî dikir û digot:

«- Zarokên zêde, serêşên zêde ne... ku em bikani bin xwe-dîtiyê lê bikin û tişteki jê derkeve, ev yeka têra me dike.» Ez bawer im ji ber vê yekê bû ku wî hişt ez biçime unîversîtê. Lê piştî van gazin û gotinên diya min, tîrsek li min rabû. Ji diya xwe re ne, lê di dilê xwe de min digot: «Ku bavê min ling ne kiri be salên xerifinî, wê çaxê ber bi dînbûnê diçe.» Gelek ne buhurî bavê min hat malê. Ez rabûm, weke hertim çûm destê wî û min lê pirsî. Lê min tavilê têderxist ku gotin û gazinên diya min rast in. Mîna ku dilê wî li mala wî, li min û diya min sar bibe, weke berê bi daxwazeke germ pirsî min û xwendinê ne kir, li ser pêşeroja mala me bi min ne şewirî. Tenê xêrhatineke sar û bêxwê ji devê wî derket, piştî xwe bi me de kir û derbasî oda malê bû. Di wê navberê de tişteki din jî bala min kişand. Simbêl û ew çend tayên porê ku bi paş û kêleka serê wî ve ma bûn, reş kiri bûn. Ev cara pêşîn bû ku min didît bavê min boyaxa porê reş bi kar dihanî. Bi qasî kişandina cixarekê di odê de ma û dûrc dîsa hat eywanê ba me. Ez bawer im ew jî têgêhişt ku diya min hertişt ji min re gotiye û ev yeka êdî ne tişteki veşartinê ye. Mîna ku ne ji malê be, bi tevgera yekî durrî malê got:

«- De qeyê nuha diya te ji te re çîroka me gotiye, Gebran. Xuyaye ez û diya te li hev nakin êdî.» Diya min ya reben û sa-

xik bi rewşeke bêguneh hestîva êrgûn di dest de agir tevdida. Ev gotinên bavê min rasterast neheqiyek bû û li diya min dikir. Lê dîsa jî min xwest ku ez têbigêhîjim ka bavê min çî difikire û çî dixwaze:

«- Tiştê ku tu û diya min li ser li hev nakin, çî ye, bavo?»

«- Nizanim...» got. «çima ez di roja rojîn de bi ya xwe nekim û çima ez anuha guhdariya zimandirêjîya diya te bikim...» Ne tenê bi tevgereke şêwirmendane, herweha min hustuyê xwe jî hinekî li ber tewand û min bi rewşeke bergerîn gotê:

«- Ma ev zimandirêjî ye, bavo? Diya min rast dibêje, zewaceke nû ji bo te ne tişteki maqûl e.» Lê bavê min serî li xwe gerand, pêşiyê kir ku bibêje ji bo min xweng û bira pêwîst in, ji bo mala me mêr û paşmêr divê, lê dûre rasterast hajote ser diya min û gotê:

«- Ji ruyê vê diya te de ez di nava xelkê de rezîl bûme. Maleke bê zarok, bê paşmêr... bîreke zuwa ye.» Diya min bi şermesariya bîreke zuwa, bi ruyekî xemgîn berê xwe bi bavê min de kir û gotê:

«- Wê çaxê Gebran bizewucîne! Salên wî bûne bîst û pênc.» Mîna ku bibêje, ca tu raweste hîn ez ê çî bikim, bavê min destê xwe jî ber bi hewşê li ba kir û got:

«- Ez ê wî jî bizewucînim, ez ê wusa bikim ku bila naxirek zarok li vê hewşa ha bilîzin. Lê bila pêşiyê xwendîna xwe biqedîne.» Kelagirî li gewriya diya min piçikî, bi rewşeke reben û bêkes di ber xwe de got:

«- Ez hêwiyeke wusa naxwazim!... Hêwiyeke ji mala Dimso... Qelendê xwe jî bêjîngêk zêr xwestine. Dixwazin bibin xwedîparên erd û rezên me!» Li vir ez tégêhîştim ku keçik, bi

gotineke din dêmariya min ji kîjan inalê ye, kî ye, çend salî ye... û ez tiştêkî din jî tîgêhîştim ku tew hatiye xwestin jî. Di wê gavê de ew bavê min, li ber çavê min bû weke kevîrekî reş. Di çav min de ji rûmeta xwe ya hertimî ket. Piştî ku min pê da zanîn ku ew tevgera wî tiştêkî dîrî aqilan e, wê çaxê mîna ku li rê û metodên parastina vê daxwaza xwe bigere, serê xwe xiste ber xwe û got:

«- Ê... ez çî bikim?... ma çî dibê ku... çîma zewaceke dîm jî nebe para min?» Bûyer jî bo min zelal bû êdî. Bêyî ku zêde li ser rawestim û tîkevîm ramanan, min gotê:

«- Tu çî dikî, çî difikirî, wusa bike... lê ji bîr neke ku keça mala Dimso sêzdeh salan jî min piçûktir e. Bi gotineke din, salên te pênce û yek... û ew jî duwanzdeh... de ka xelk ê çî bibêje? Ma xelk ê bi me nekene?... Ka tu dev jî hertiştî berde... destê xwe bide ser dilê xwe û bi rastiya Xwedê bibêje. Ma tu û wê keçika duwanzdehsale... ma ne tiştêkî dîrî aqilan e?» Beriya ku tiştêkî ji devê bavê min derkeve, diya min got:

«- Ma tîrsa jî Xwedê û şerma jî pêxember li ba wî heye!» Bavê min berê xwe bi diya min de kir û bi tevgerê serbilind û zana gotê:

«- Bi wî serê xwe î piçûk rêyan nede ber min... tîrs û şerma çî! Gelek jinên pêxemberê me jî hebûne, hemû jî hipûhelal!... û dema ku bi hezretî Eysê re zewucîye, salên wî jî di ser pênceyî re bûne... li gor ku tê gotinê, hezretî Eysê jî keça mala feqî Dimso jî piçûktir bûye, wê çaxê.» Navê pêxemberan, navê hezretîyan dengê rebena diya min birî û di ber xwe de kire hîskehîsk. Di wê gavê de dilê min pir bi vê rewşa wê şewutî, xwîn di min de keliya û bi wê kelê ez li bavê xwe vegeriyam:

«- Wê çaxê... ew berborê ereban e... berborê ereban e ku

merivekî salmezin rabe bi dergûşeke neh û dehsale re bize-
wuce... ma tu jî ereb î!...» Bavê min têderxist ku ez çiqasî ne-
rihet bûme. Bêyî ku şerm bike, destê xwe jî li ba kir û got:

«- Ma em jî ne ji ometa mihemed in?... şerm nakî tu van
gotinan dibêjî, kafir!... Xwezika min tu neda ber vê xwendina
kafirane!» Ev cara pêşîn bû ku bavê min xwendinên weha bi
rengdêra kafirane dinavand û li min hêrs dibû. Mîm ev tevge-
rên wî da xatirê vê daxwaza zewaca wî û... û li vir nebaşiyên
çîrokên dêmariyan jî hatin bîra min, xoce. Ez kurt bibirim,
min jî êdî dengê xwe ne kir û bêyî ku ez wê rojê solan ji lingê
xwe bikim, ji bo çûyînê rabûm ser xwe, li ser lingan min bi ba-
vê xwe da zanîn ku ew vê yekê bike, ez ê gelekî di ber wî de
şerm bikim. Min kir ku ez jê re bibêjim zewaceke bi miriyan
re gelek çêtir e ji zewacên weha, lê min ev gotinên xwe jê re
ne got. Min tiştêkî din pê da zanîn û gotê:

«- Ku tu vê zewacê bikî, ez ê diya xwe bigirim ba xwe û em
ê biçin... em ê ji te dûr biçin.» Bi vê gotina xwe re ez derketim
û bi şûn de vegeyriyam bajêr. Ha... beriya ku bigêhîjim bajêr...
a li vir, (destê xwe ber bi hêla rastê radike, axpîna li teniştê
dibistanê pişan dide) li vê axpîna ha ez rastî Dimso hatim.
Dimso î ku bavê min rengdêra feqîtiyê jî bi pêşiya navê wî ve
dizeliqîne û dibê: feqî Dimso. Lê dûre tu ê jî têderxî ku ew bi
xwe bi lîtireke dims nake. Piştî silav, xêrhatin û gotinên vala,
min pê da zanîn û gotê:

«- Ev danûsitendinên bavê min û mala we, ne tiştêkî ma-
qûl e, feqî Dimso.» Feqî Dimso çî li min vegeyriye?... mîna her
ehmeqekî, wî jî li min vegeyrand û:

«- Firqûz û xêrnexwazên gundê me pir in, Gebran...» got,
«ma em ê yekî ji bavê te çêtir bibînin!» Min kir ku ez bibêjim:

Ji wî û vê tevgera wî xirabtir tiştêk tuneye. Lê min ev gotinên xwe ji feqî Dimso re ne got. Min dizanî bû ku gotinên min pere nakin, min dizanî bû ku ew jî yekî ji wan e... yekî ji van tîpên nexweş e! Û ez serê te jî neyêşînim, xoce. Min cejnrojên xwe li bajêr di oda xwe ya piçûk de buhurand. Bi qasî du heftan ne çûn xwendinê. Ji ders û hevalên xwe mam. Hefta sisyan ez têgêhîştim ku di dersxanê de nikanim guhdariya dersan bikim. Hiş û aqilê min li ser rewşa dê û bavê min bû û tiştêk ne diket serê min. Di dawiya dawîn de êdî min jî ders û xwendina xwe li cî hişt û ez hatim gund... ez hatim gund, min diya xwe li hewşa inala apê xwe dît. Bi çavekî şilekî xwe havête ser min. Bi min da zanîn ku bavê min bi gotina xwe kiriye û zewucîye. Bi hesp û silawatan, bi sitran û elbanan dêmariya min hanîne. Li oda me ya mezin piştên xwe sipartine balivên nexşîn û li ser kulavên mor şerbet vexwarine, hedîsên pêxemberan xwendine, fermana Xwedê û qewlê pêxemberan bi lêv kirine...

Û anuha... piştî zewaceke pêxemberane bi qasî sêzdeh salan ji min piçûktir dêmariyeke min heye, xoce.

Xoce sedemên vê dilverîşîya Gebranê Baço têdigêhîje, lê dîsa jî dixwaze vê diltengîya wî li ber belav bike û dibê:

- Ev jî zêde ne xem e, birayê Gebran... ya rastî xem e, lê ne xema min û te tenê ye. Di avahiya civakan de berborên kevn û kufikî hene û berdewam e jî. Ev di her civakê de bi rengêkî derdikeve pêş. Di civakên me de jî bi van rengan çewtî hene, kêmasî hene... te bivê jî û nevê jî ew ê hertim hebin. Lê... divê meriv hêdî hêdî û ji tiştên piçûk dest pê bikin. Bi gotin, bi peyvîn, bi bêhneke fere û yek bi yek.

Gebranê Baço destê xwe ber bi gund radike û dibê:

- De îcar bifikire ku di vî gundî de, ne tenê bavê min û ne tenê apê min... gişt... yek ji yekî xirabtir e. A piştî çend mehê dîn tu ê bi xwe jî bibînî bê çi ehmeq, saxik, kêmaqil û rengdîn... tu ê bibînî ku...

Mamoste Kevanot destê xwe dide ser milê Gebranê Baço, peyva wî dibire, xwe hinekî ber bi pêş, ber bi wî ditewîne û dibêje:

- Ez dizanim, birayê Gebran, ez dizanim ku ez ê yek bi yek van hemû rengan bibînim, lê divê meriv... ez bi xwe... ez ji te re sond dixwim ku ez ê dîsa jî ji wan nerevim, ez ê li ber xwe bidim û nola hunerîmendekî têkevime nava wan, rengên nû, rengên baş û çêtir pêşanî wan bidim. Îcar ev hemû tiştên ha jî... wek ku min got û ez careke dîn jî ji birayê xwe re bibêjim, ev hemû tiştên ha bi gotinê, bi peyivînê û bi nimûnegîniya meriv bi xwe dibe.

Gebranê Baço baş têdigêhîje ku mamoste Kevanot ji ya xwe danekeve, li ser xwî û tevgerên gundiyan li hev nakin, bi rewşeke bêhêvî zîq li çavên wî dinêre û dibê:

- De baş e, xoce... Xwedê bi te re bel... Xwezika em bi hev re nemirana... xwezika ez jî li vî gundî bimama, carina em bihatana ba hev û li ser vê yekê dîsa em têketana galegalên vê mijarê. Lê ez weke kefa destê xwe dizanim ku te ê wê çaxê û dîsa li vir ji min re bigota: «Birayê Gebran, ev dîtînen te çiqas rast derketin!» Lê mixabin, xoce... ji ber wê sedema ku êdî tu jî pê dizanî, sibe zû ez ê diya xwe bigirim ba xwe û biçim. Ji vî gundî dûr, ez ê li bajarekî biyanî bimînim. Lê beriya ku biçim, ez dixwazim van gotin û dîtînen xwe ducar bikim û weke şireteke biratîyê dîsa ji te re bibêjim: Li vî gundê ha du jîyan li ber te ne, xoce. Jê yek jîyana van gundiyan e, ya duduyan jî

jiyana te bi xwe ye. Tu destê xwe li kîjanê datîni, êdî tu û kêfa xwe.

Bi van gotinên xwe re Gebranê Baço çentê xwe î ku li kêleka xwe sipartiyê lingê sandaliyê digire, vedike, di ber xwe de bi pilepil:

- Xuyaye... nîgara van tîpên gundê me bi gotinê nabe û bi nivisandinê jî... dibêje, gurozeke kaxez ji çentê xwe derdixe, dirêjî mamoste Kevanot dike û didomîne: Binêre, xoce, li ser vê rewşa gundê me, min dest bi nivisandina pirtûkekê kiri bû. Ne qediyaye... ew tiştê ku di ser û dilê min de bû û min dixwest ez bidim, pêk ne hat. Bi gotineke din ez bi ser ne ketim... min xwest ku ez... fermo, ez vê destnivîsa xwe bidime te û tu bixwîne. Hêvîdar im ji bo têgehîştina vî gundî û van şerîyan piçekî alîkariya te bike.

Gelekî kêfa mamoste Kevanot tê, bi kêfxweşî wê guroza kaxezan ji dest Gebranê Baço digire, piştî ku çend rûpelan jî di ser hev de diqulibîne, pesnê wî dide û dibêje:

- Binêre, a ev karê ha karekî pir hêja ye, birayê Gebran. Xwezika te bidomanda û ev karê pîrozwer biqedanda... ez gelekî pîroz dikim ku te dest bi tiştêkî weha kiriye. Karên weha, karên pîrozwer in... te kêfa min hanî.

Li wir, li ber dîwarê lojmana dibistanê du cixarên din jî di nava tilî û lêvên wan de dişewutin, bi dûyên cixarên wan re pêlên galegalên di navîna wan de weke tîrêjên roya ku anuha li asoyên dûr tînsivik û ziravtir dibin, bi roavayê re Gebranê Baço serjêrî gund û mamoste Kevanot jî tev wê guroza kaxezên karê pîrozwer derbasî hundurê lojmanê dibe.

Xwendevanê hêja!

Ez dizanim, ez baş dizanim ku tu ê anuha gazinan bikî û bibêjî: «Dereweke din jî, bi qasî pirtûkekê mezin, dereweke din jî kete hustuyê min ku ez bixwînim.» Di vê yekê de ez bi te re! Ne tenê ez û tu, herweha pirî caran niviskarên mezin jî gazinan ji babetê niviskariya îroyîn dîkin û bi devê xwe dibêjin: «Meriv inaceraperestekî ramanê ye. Ji gelek sedsalên dûr û heta nuha hertim ramiyaye. Pêşiyê li ser text û keviran bi awayekî piçûk, dûre li ser kevirên daçikandî, li ser sîlindirên ji deremên sipî, li ser papîrusan bi hîyeroglîfiyê ramiyaye. Anuha jî di pirtûkan de di navîna du bergan de dirame.

Nebaştirîn hêla pirtûkekê jî ev e ku di navîna du bergan de nixumandî ye. Li ser zinaran, li ser kevirên daçikandî nivisandina derewan pir çetin bû. Ji ber ku tava royê gelek dijwar bû. Lê wî merivî, tavilê xwe vekişand qurmê daran, hundurê şikeft û îbadetxanan ku bikani be li gor xwe ciyekî peyda bike û tê de xwe bi xwe ji xwe re derewan li hev bîne. Pirtûk jî şî-

kefteke binê erdê, şikefteke dubergîn e. Ji wê çêtir jî cî tuneyê ku meriv tê de xweş derewan bike.» Niviskar(*) rast dibêje, tu rast dibêjî û ez jî bi we re, xwendevanê hêja!

Rast e... rast e ku karê nivisandinê pirî caran weke lihevhanîna derewan e. Bi ruyê dunyayê ketine... ez dibêjim niviskar, tu bibêje qeşmer... a ev yên ha bi ruyê dunyayê ketine, ji xêra kaxez û pênuşên Xwedê bêyî ku li xwe, li hundurê xwe, li rastiya xwe vegerin, bi navê novel û romanên çêlî daran dikin ku çend pel û çend gilîçek pê ve şîn tîn, an jî çêlî evîna piskan dikin... kûçik çawa bi hevdu ve dimînin û gelek tiştên weha...

Wek ku min got, heta dcrekê ez bi te re. Lê ez ji te re bi serê xwe û wan hemû serên pîrozwer sond dixwim û dibêjim: heta ku ji destê min were ez ê xwe ji vê rengdêra bêrûmet biparêzim. Min tew dil nîne ku ez ji te re derewan li hev bînim. Bawer bike ku pêwîst jî nekira, ne min ê serê xwe bêşanda û ne jî min ê ewqas wext li te biherimanda. Bi gotineke vekirî-tir, di gundê me de pirseke min û şêniyan heye ku divê were bersivandin û safî bibe: Ew ji min re dibêjin, ev ji serê xwe çelq bûye, dîm bûye. Û ez jî... rast e, ez jî bi barana vî gundî şil bûme lê... lê anuha ez ji wan re tiştêkî nabêjim. Ez ê dûre bi lêv bikim.

Lê ji anuha de ez bi navê xwe û hemû şêmyên gundê xwe ji te lava dikim ku tu piştî xwendina vê pirtûkê destê xwe bidî ser rastiya Xwedê, bê tirs û bê şerm bibêjî... bibêjî ka ji me kî neheqê Xwedê ye.

(*) Niviskar: *D.H. Lawrence. WW*

NOT: Ez ê li vir nav û paşnavên wan, navê ber û eşîrên şêniyên gundê me neyinim ser pozê pêûsa xwe. Ez ê wan bi etîketan binavînim, etîketên ku wan bi awakî kolektîf bi hevdu ve zeliqandine. Ji bilî van etîketan, bi gotineke din, ji bilî van nav û naznavên ku wan li hev kirine, ez ê rengdêr û naznavêkî din bi kar neyinim. Gerçî ev naznavên ku wan li hev kirine tew jî naşîbin navên naz, gotin di navîna me de, lê rengdêrên genî ne. Dîsa jî... dîsa jî şêniyên gundê me ne tenê di demên naxoşî û pevçûnê de, ne tenê di demên henek û fesadiyê de, meriv dikane bibêje ku di hemû roj û wextên Xwedê de jî van etîketan bi kar tînin, bi hevdu ve dizeliqînin. Divê ez li vir bidime zanîm ku ji bilî şêniyên gundê me kesekî din bi van rengdêran nizanin. Ev jî baştir e ku... peyvikên ku li gundê me hatine çêkirin weke hunereke wan di nava şêniyên gundê me de bimînin.

*

Ku em mala scyda, lojmana dibistanê, mizgefta mala Xwedê û wan hemû malên qereçiyên ku zivistanan tînin û li vî gundî dihewin jî nebêjin, gundê me bi heftê avahiyên xwe ve, di navbera çiyakî jêrîn û yekî jorîn de mexel ketiye. Gundê me ji dûr ve xwediyê dîmena gundekî nola hemû gundan e. Jora wî rez û weke hersal jêra wî jî bîstan û pîvaz e. Roavayî gundê me bi kevir, bi şikeft û bi newalên kwîr in. Li hêla rohilat jî... li wir jî goristan û Mekanê Mala Dînan.

Mekanê Mala Dînan di nava miriyên salan de, li vî goristana gundê me xwediyê rûmeteke bilind e. Xêr û guneh li

hustuyê şênîyên gundê me, rast û derew para wan be... lê li gor ku tê gotinê, dibêjin gelek devên xwar li vir rast bûne, qotik li vir ji nava colên pezan reviyane, gelek dayikên histewir, xwe havêtine bextê vî Mekanê Mala Dînan.

Çi bi ro û çi bi şev, ev Mekanê Mala Dînan bi darên xwe yên kevnare tirs û tariyeke mezin dadigire ser gundê me. Ji çar sed û bîst şênîyên gundê me bi kêmanî heşt kesên wan har, dehê wan dîn, bîstê wan cinî, sedê wan ehmaq, du sedê wan saxik... û yên mayî ne diyar in.

Bi gotineke din... a li vir ez ê gotina xwe ya ji bo wan bibêjim, ez ê bibêjim: ku meriv dora gundê me bi keviran dîwar bike, derî û penceran di vî dîwarê dora gundê me de veke, weke personelên pêwîst asîstan, doktor û psîkologan bîne gundê me, wê çaxê... wê çaxê rasterast tîmarxaneyêke rengîn ê ji vî gundê me derkeve.

Lê ku we bivê, em ji taxa jorîn dest bi nîgara malên gundê me bikin. Li rojavayê bakurê gundê me bîreke mezm heye. Piraniya malên gundê me ava xwe ya vexwarinê ji vê bîrê hildikêşin, dewarên xwe li ser vê bîrê avdidin û gelek caran, tenên xwe jî dîsa li ser vê bîrê dişon. Ji ber vê yekê, ji berbangê heta derengî şevê jî ji şênîyên gundê me hertim çend kes li ser vê bîrê peyda dibin.

Lê pîrozweriya vê bîra gundê me ne tenê ji fonksiyona avê ye, herweha weke ciyekî hevdîtîne jî rolekî xwe heye. Keç û bûkên ku bixwazin (keç û bûkên gundê me hemû jî vî tiştî dixwazin) lesadiya yekê an jî çêlî xortekî gundê me bikin, hebûna vê bîra me ji bo wan rêyeke herî baş û dayîneke Xwedê ye. Lê min dixwest ku ez dest bi nîgara malên gundê me bikim.

MAL: 1

Li kêleka vê bîra mezin, mala Poznîkal î gavanê gundê me heye. Navbera mal û bîrê bi qasî sê werîsan e. Pencera oda mala wan rasterast li pêşberî vê bîrê ye. Bi gotineke din, ji bo keç û xortên gundê ine ciyekî stratejîk e. Lewra gelek xortên dildar tên mala gavanê ine, di vê pencerê re li keçan dinêrin, (ne tenê keç, di gundê me de mêr jî hene ku li jinan dinêrin) dest û destmalên xwe ji wan re dileqînin û tew carina di vê pencerê re neynikê jî didine çavên wan. Ji ber vê yekê ye ku di bêrîkên hemû xort û heşaşên gundê me de liertim neynikek peyda dibe.

Li vir tiştê herî seyr ev e ku hemû gundiyên me jî bi wersira vê malê û vê pencerê dizanin. Lê kesek zêde dilê xwe teng nake. Gerçî sê sal beriya nuha çend kesên xwediyên namûsên mezin li vê yekê varqilîn, bi hêrs û gef hatin ber deriyê mala gavanê gundê me, peyv li ruyê hemû endamên malê xistin ku ew wê pencera mala xwe dîwar bikin. Lê Xwedê li ruyê keç û xortên gundê me mêze kir (ji vî aliyê de carina Xwedê li ruyê gundiyên me inêze dike) û Poznîkal î gavanê gundê me jî weha bersiva wan da:

- Ez ji we re vekirî bibêjim. Pencera mala min, pencera dilan e û pencerên welîa pîrozwer jî nabe ku meriv dîwar bikin. Ku we bivê, wê çaxê kerem bikin, serê min û zarokên min jêkin û weke kevîran pê pencera mala min dîwar bikin.

Ji wê rojê û vir de ye ku ev gotinên gavanê gundê me di nava keç û xortan de bûye şiyareke benîştane. Daxwazeke wusa li wan rabûye ku ew van gotinên Poznîkal î gavanê gundê

dê me li zinaran bikolin, li dîwaran binivisînin.

Lê mala gavanê gundê me ne tenê bi keç û xortan xweş in. Bi gotineke rastirîn, mezin û piçûkên mala gavanê gundê me hemû jî zarxweş, xwînşêrîn, bi mezinan re mezin û bi piçûkan re piçûk in. Dibe ku ev yeka ha ji fouksiyona gavaniyê be. Lê ji çi dibe bila bibe, li vê dunyayê tiştê herî girîng ew e ku meriv bi herkesî xweş be û li gor dilê herkesî be. A ev mala gavanê gundê me jî maleke wusa ye. Nefspiçûk in. Tiştêkî ku li gor pîvana şêniyên gundê me xirab be jî, ji bo mala Poznîkal î gavanê gundê me pir normal e. Serqisê, sê sal beriya nuha mamosteyekî me î heşaş hebû. Di pencera (ew pencera ku xwendevan pê dizane) vê malê re keça seydayê me ji rê derxist û rojekê dîsa di vê malê de ew maç kir. Lê endamên xwe diyên malê tew jî dilê xwe teng ne kirin û ji wan re ne gotin: hûn mala me bi kar tînin. Bi gotineke din, di vî gundê me de mala herî demokrat, mala Poznîkal î gavanê gundê me ye.

Tenê aliyekî wan... aliyekî wan î seyr heye ku şêniyên gundê me jê naxoş in: çi rast çi çewt, çi bûyer û gotinên ku bigêhîje vê malê, endamên vê malê di dest de li ser dipeyvîn, şirove dikin, biryara herî dawîn jî didin û wan gotinan, wan bûyeran gêrî hewşê dikin, ji wir radikîna û li kuçên gund belav dikin. Ji xwe ew bûyera mamostê me î heşaş û keça seyda jî dîsa ji vê malê belav bû bû.

Çawa dikin, bi çi huner û çi jîriyê wusa zû belav dikin, ew êdî Xwedê pê dizane. Ji ber van tevgerên wan, risîpiyên gundê me dûre hevokek jî bi pey vê mala gavanê gundê me xistin û gotin:

- Fis di mala Poznîkal î gavanê me de disekine, lê qise nasekine!

MAL: 2

Li hêla jêrîn, bi vê mala gavanê gundê me ve xaniyekî mezin î li ser du qatan heye. Avahiyeke xweşik e û ev avahîya ha bi destên xwediyên malê hatiye avakirin. Hejnû mêrên ku ji vê malê derdikevin, hîn di xortaniya xwe de dest bi lêkirina dîwaran dikin û herweha hemû dewlemendên gundê me jî xaniyên xwe bi mêrên vê malê didine lêkirmê. Bi gotineke din, mêrên ku ji vê malê radibin, nanê xwe ji keviran derdixin. Lê wek ku xwendevan jî pê dizanin, ev hevoka ha bi gelek aliyên xwe yê negatîv, bêhneke metelokî jî dide. "Nanê xwe ji kêvir derdixin" tê maneyeke din jî: bi çî awayî dibe bila bibe, ew jî heq xwe derdikeve.

Lê awayê ku di gundê me de li ser vê malê tê gotinê ew e ku ev mala ha bi virekiyê, bi fesadiyê, bi dekûdolaban ciyê xwe çêdikin û ku biqewume nangermiyê dikin û karê xwe li hev tînin. Di van salên dawîn de şêniyên gundê me di dewsa peyva nangermiyê de, gotineke din bi kar tînin û dibêjin: quzekiyê dikin. Li gor gotinên salmezinên gundê me, dibêjin ev mala ha ji berê de wusa ye. Wê çaxê jî meriv têdigêhîje ku ev xwiye mezinên vê malê herdem weke mîras ji zarokên wan re dimîne. Ev xwiye wan ne tê kirînê, ne tê firotinê û ne jî tê guhertinê.

Di roja îroyîn de jî sermiyanê vê malê merivekî bi bejneke bilind, simbêleke sor û gir e. Şêniyên gundê me navê Simbêlboq li vî zatî kirine. Dema ku kincan li xwe dike û di kuçên gundê me de dimeşe, tirsek dikeve dilê meriv. Lê şêniyên gundê me baş pê dizanin ku bi vê simbêlê, bi vê bejnê bizdo-

nekekî wekî wî li dinyayê jî peyda nabe. Li gor gotina gundiyeke me, ev zate ha di şerekî gundê me û gundekî cîran de li paş zinarekî mezin xewirîye. Loma di nava malên gundê me de pê henekan dikin û dibêjin:

- Divê meriv bejn û simbêla simbêlboq pêşanî dijminan bigere û bi şûn de vekişîne.

Lê pirî caran jin û bi taybetî jî jinên gundê me dilên xwe li tîpên weha datînin. Ev zate ha, bi gotina gundiyan me, Simbêlboq, xwediyê du jinan e û her jinek jî bi rengekî ye; jê yek kej û ya din jî bi rengekî reş î naxoş e, ji van reşên ku... na, nabe ku ez bi lêv bikim. Hejmara zarokên Simbêlboq... ez pê nizanim. Ji xwe ne ewqas girîng e jî. Ya girîng ev e ku meriv bizani be di roja îroyîn de ji van herdu rengan gelek zarok li hewşa mala Simbêlboq hene û weke genim û garis, meriv dikane van zarokan ji hev derxîne. Ji bilî van herdu helalên xwe, Simbêlboq bi çend jinebiyan gundê me re jî li ba dikeve. Xêr û guneh li hustuyê şênîyên gundê me, lê ev heşasiyên Simbêlboq bi awakî wusa tene gotinê ku ji romanên heşasiyê jî bêtir bala merivan dikêşînin. Gelek caran pê dan zanîn, ew ji vê rewşa wî haydar kirin û jê re gotin:

- West bêwest neçe malên jinebiyan, navnotî ê bi pey te bigere.

Lê di her careke weha de jî wî li wan vegerand û got:

- Bila tişteke xirab neyê ser lişê we, ez diçim alîkariya wan dikim û ji wan re êzingan hûr dikim.

Lê bi çend rojan beriya nuha di kadîna mala jinebiyekê de hate girtin û ji dêla ve ku dîsa çelî hûrkirina êzingan bike, rabû ew jinebiya ha xwest û li xwe helal kir. Li gor gumanên şênîyên gundê me, li gel van hersê jinên xwe jî çavên Simbêlboq

dîsa li der e. Li gor xwiyê xwe yên taybetî, xwendayên xortên gundê me navek li vê malê kirine. Dibêjin: mala donjuan. Xort û xwendayên gundê me, ji kubariya xwe van peyvikên weha sergirtî an jî biyanî bi kar tînin. Wusa dikin ku zû bi zû neyê famkirinê. Lê pirî caran zimanê mezinên şênîyên gundê me van peyvikên sergirtî an jî biyanî nahewîne. Pêşiyê wan rengdêreke wusa vekirî wusa vekirî bi kar hamîn ku anuha ez nikanim bi lêv bikim. Lê anuha hinekî nerîn kirine an jî guhertme û dibêjin: mala doxînsistan. Ev rengdêra ha ji rengdêra donjuaniyê çêtir dixuye û baştir jî li ciyê xwe rûdine. Ji ber ku ne tenê mîrên vê malê, herweha jin û keçên vê malê jî weha ne. Ev serê demekê ye ku dibêjin berzewaca keça mala doxînsistan başwala li hewşê rûdine, dawa xwe di ser çoga xwe de diqelibîne û dest bi şuştina kincan dike. Xêr û guneh li hustuyê wan lê... dibêjin, ev keça mala Simbêlboq ji piya jî mîza xwe kiriye.

Û ji ber vê yekê ye ku gelek xort û naşiyên gundê me wext bêwext riya xwe bi vê hewşa mala Simbêlboq î gundiyê me dixin û bi ava gunehkariyê çavên xwe dişon.

MAL: 3

Li jêra vê malê jî bi hewşekê fere maleke mezin heye. Di nava malên gundê me de mala herî mezin û fere bêguman ev mala ha ye. Ev mala bi qasî sî û sê serî şênîyên xwe hene. Di her rojên Xwedê de têrek arvan di hewşa vê malê de dibe hevîr, dibe nan. Dema ku meriv dibîne di vê hewşê de amadeyîyên şîvê çêdibin, meriv dibê qeyê mewlûdek an jî şahiyek

heye. Lê ne wusa ye. Ev nan û ev şîva ha ji bo van sî û sê serî endamên vê malê ne.

Piçûk û mezinên endamên vê malê di nav hev de bi tiştêkî seyr bi hev ve hatine girêdanê. Ne kesek û ne jî tiştêkî din dikane wan ji hev dûrxîne... na tenê tiştêk... tenê tiştêk dikane wan ji hev veqetîne û ew jî mirina bi destê Xwedê ye.

Di xortaniya xwe de Kûpo î mezinê vê malê jî ev yeka ha ji herdu birayên xwe yê piçûk re gotibû bû... goti bû:

- Heta mirinê jî em ê bi hev re bimînin û bijîn.

Ji wê rojê û vir de ye ku ev hersê birayên şîrpak tev jin û zarokên xwe hemû jî di vê malê de li ser hev in. Ji bilî wan keçên ku ji vê malê û di vê malê de dibine jin, ew keçên ku ji derve jî tên û li vê malê dibine jin, êdî nikanin ji vê malê derkevin. Bi gotineke din, mîna mêşa ku bikeve kûpê dimsê û pêve bimîne, keça ku li vê malê bibe jin êdî heta mirinê li vir e. Ev tişt di vê malê de bûye rêdarek û dimeşe. Ji ber vê yekê keçên ji vê malê hertim çavlider in, hêviya mêrekî derveyî malê dikin. Lewra ew dizanin... dizanin ku ew carekê keçaniya xwe li vê malê bi pismamekî xwe re kevn bikin, mana wê ew e ku ew ê heta mirinê jî di vê malê de bimînin.

Bi qasî sal û nîvekê beriya nuha ji birayên Kûpo, yê navîn dimire. Ne girîng e ku ji ber çî, lê Kûpo û Çavbeloq î birayê xwe yê piçûk li ser jin û namûsa birayê xwe î rihmetî dipeyivin û bi hev dişêwirin. Ji bo ku namûsa wan nekeve ber destên xelkê, Çavbeloq pêşniyarekê davêje ber birayê xwe î Kûpo û jê re dibê:

- Bila bi biraziyê min re... em bi lawê te re bizewucînin. Herçiqas salê biraziyê min hîn ne bûye sêzdeh... lê xem nake.

Kûpo î mezinê malê daxwazeke din ji Çavbeloq dike û pê

dide zanîn ku ew bi jina birayê xwe î rihmetî re bizewuce. Bi qasî salekê beriya nuha Kûpo î mezinê malê jina birayê xwe î rihmetî li Çavbeloq î birayê xwe î piçûk helal kir. Wî ev yeka kir lê mîna ku Xwedê ji wan re bibêje hûn çewtiyekê dikin, çar meh berê jî Çavbeloq î birayê Kûpo mir.

Helal û heramiya vê yekê, ew êdî Xwedê pê dizane, lê di roja îroyîn de herdu jinbirayên Kûpo di vê malê de bi wî mane. Heta nuha jî li ser vê yekê şirovên şênîyên gundê me belav ne bûne.

MAL: 4

Ku meriv di vê şîpa malên gundê me de ber bi jêr bimeşin, li rojavayê jêra gundê me xaniyekî din î li ser du qatan heye. Ev xaniyê ha mala Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me ye. Ji bilî vê dikana Hecî Nîvçe jî, di roja îroyîn de dikan an jî çerçiyê gundê me tunene. Dikan an jî dikandar hene ku piştî demekê wenda dikin, an jî karên wan li hev tên, bi ser dikevin û demên dewlemendiyê bi wan ve xuya dibin.

Lê ev dikan an jî Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me ne wusa ye. Bandora enflasyon û develuasiyonên herî xurt jî lê nabe. Ji xwe tiştên ku dikandarê me difiroşe jî ne ewqas gelek in. Ku ne ji du sê zarokên nerind be, carina heta sê çar mehan jî ev dikandarê me muşteriyekî li ber derê mala xwe nabîne. Lê dîsa jî dema ku derzîyek an jî kevirêkî çaqmaqan jî yekî re pêwîst bike û biçe li deriyê mala Hecî Nîvçe î dikandarê gundê me bixîne, hûn wê çaxê li serbilindiya wî binêrin! Xwedêyo, di wê gavê de destê wî di çî karê de dibe bila bibe,

ew ê bi bextiyariya dikandarekî mezin wî karê ha ji destê xwe berde, hêdî hêdî ber bi deriyê oda raketinê biçê, derî veke, ji refikek jora caxên nivînan sandoqeke piçûk daxîne xwarê, kilîtên xwe ji ber pişta xwe derxîne û yek bi yek lê biceribîne heta ku yek lê tê. Pirî caran ew bi xwe jî bi ser ve nabe ku ji kilîtên wî kîjan kilîta vê dikana piçûk e.

Mîna yekî ku nû bi ser fonksiyona peran ve bibe, hertiştî bi peran dipêve û ji bo hertiştî peran dixwaze. Ji bo wî ne girîng e ku pereyekî pir an jî hindik e. Çi mezin çi piçûk, pere pere ne ji bo wî.

Firqûz û nerindên (firqûz û nerindên gundê me pir in) gundê me bi vî xwî û tevgera Hecî Nîvçe dizanin. Dema ku dibînin nîr û halet li ser piyê wî ye ew ê biçê cot, an jî das û werîs li ser pişta kerê şidandiye û ew ê biçê çilo, wê çaxê... a wê çaxê ji van firqûzên gundê me yek radibe heta axpîna paş malan bi pey Hecî Nîvçe dikeve û pê dide zanîn ku dixwaze kevirekî çaqmaqan bikire. Bêyê ku bibêje na, Hecî Nîvçe ê xwe ji karê xwe bike, vegere malê, biçê ber wê sandoqa xwe ya piçûk û kevirekî çaqmaqan bifiroşe vî firqûzî. Tew hinek nerindên wusa hene ku dibêjin bila ew jî bi deyn be û dixwazin vî deynê xwe heta demên bânderan bidin sekinandinê. Lê dîsa jî Hecî Nîvçe ne li dilê xwe digire û ne jî bêhna xwe teng dike. Tenê di ber xwe de:

- Na, dibêje, ez li ser sonda xwe me, bi deyn nadim. Deyn nexşên bêyomiyê ye!

Lê ku meriv ji Hecî Nîvçe bipirse û bibêje, çawa rengê bêyomiyê ye, wê çaxê ew ê ji we re serpêhatiyeke weha bi lêv bike:

«- Li gor danezana termînalên otobûsên hecacan, diviya

bû ez jî wê rojê saet di nehê sibê de li bajêr li ber termînalê bûyama. Ez wê sibê rabûm ku di wextê de biçim ser rê, dest li temafîlekê bilind bikim û xwe bigêhînim termînalê hecacan. Kesên ku bi min re rast dibûn, li axpîna paş malan min xatir ji wan xwest. A hemû jî sax in û pê dizanin. Beriya ku xwe bigêhînim ser rê, min bihîst ku ji paş ve dengê li min bilind dibe. Li paş xwe zivirîm ku ev xortê mala Zîpo bi pey min ketiye. Xwedê jê re nelêle, firqûz!... Lê vegeriyam û min gotê:

- Te xêr e?...

Bi min da zanîn ku dixwaze kevirê çaqmaqan bikire. Lava kir, li ber min geriya û got:

- Xwedê heca te qebûl bike, hecî!... ku ez anuha peyda nekim, heta ku tu vegeirî jî ez ê bê kevir û bê çaqmaq bimînim, hecî...

Min dilê wî ne şikand. Ji wir, ji nêzikî rêya temafîlan ez û wî... em bi lez vegeyriyan gund. Li malê, li ber sandoqa tiştan, min kevirê çaqmaqan derxist û dan xort... du lib xwestin... û dûre vegeyriya ser min, bi hustuxwarî ji min pirsî ka bi deyn dibe an nabe. Dibe, nabe. Ev du peyvikên ha di navîna min wî de çûn û hatin. Min çêyîyek pê kir û gote wî:

- Baş e, heta ku ez vegeirim...

Min dîsa da ser rê û ez çûm. Lê heta ku min xwe dîsa gi-hand ser rê, temafîlên sibê ne ma bûn. Li taştiya temafîlek hat, min destê xwe lê rakir, ne sekinî. Ji şeytanî re wê rojê temafîl dagirtî bû. Cî tune bû. Li jora temafîlê jî gelek meriv rûnişti bûn. Ku bisekîniya min ê jî li jora temafîlê xwe bi derekê ve bizeliqanda, lê ne sekinî. Taştiya şikiya, yeke din hat. Sekinî. Ez lê siwar bûm. Lê heta bajêr jî ez bi tirs bûm, tirs ku ez ê ji refê hecacan bimînim. Li termînalê tirs ku min hate serê

min. Ez jê mam. Karmendên termînalê bi min dan zanînê ku ew ê min bişînin termînalê bajarekî biyanî. Min nêhirî ku nabe. Ne ziman û ne jî hogir... bi hêrs û xemgînî ez vegeyriyam gund.»

Ev sonda ha, li payîza sala çûyî, wê rojê, li axpîna paş malên gundê me, li pêş çavên şêniyan ji devê Hecî Nîvçe derketiye. Sonda ku bi deyn tiştan nafirosê. Û ev navê hecîtiya nîvçe jî şêniyên gundê me wê rojê, li wê axpînê bi vî dikandarê gundê me ve kirine.

MAL: 5

Li perê rohilatî gundê me li hêla jorîn xaniyekî mîzm heye. Dîwarê pêşîn î ku li gund mêze dike, bi qasî çar mîtroyan ji erdê bilind e û paşiya xênî jî bi qasî çend bihustan ji riya paş malê bilindtir e. Di navbera xênî û goristanê de ev riya piçûk tenê heye.

Dema ku meriv di deriyê hewşa vê malê re derbasî hêla hundur bibin, li piştî pencera odê seriyekî rût ê bi ber çavên meriv bikeve. Ev serê rût serê Cefto î gundiyê me ye. Hertim perçek kaxiz, defter an jî pirtûkek di dest de ye û li ber vê pencerê rûniştî ye. Di rojên şil û tarî de li hêla hundur e, di rojên germ û ronahî de jî li hêla der e. Di hêla hundur de, di dîwarê ber sekûka xwe de refîkeke piçûk çêkiriye, pirtûk û hemû kaxizên xwe yên ku têne xwendinê li vir dihewîne. Pira-niya pirtûkên wî ji van çîrokên oldariyê ne: Weke Rustemê Zal, Heretî Elî û Kerbela, Hêzên veşartî, Hunera Fal û Şirovên Xewnan... çi dibe bila bibe, di gundê me de yekî ku xwe-

diyê refikeke pirtûkxane be, ew jî Cefto ye. Her gava ku wext lê were û guhdarekî peyda bike, wê çaxê ji guhdarê xwe re ji van pirtûkan yekî dixwîne. Di xwendina her hevokê de jî bi qasî sê çar hevokan şirove dike, dîtînen xwe bi lêv dike ku baş têkeve serê guhdarê wî.

Di her rojên Xwedê de du sê xortên gundê me li hewşa mala Cefto peyda dibin, bi bêjîngan nokên sipî, çortan û toraqê dikişînin mala wî, daxwaz û şewata dilên xwe jê re vedikin, vedikin ku Cefto jî bi hunera xwe û van pirtûkan bersiva agirê evîna dilê wan bide û çareser bike.

Pirî caran xortên gundê me diçin ba Cefto, gilî û gazineke (gilî û gazine heinû xortên gundê me, kême zêde wek hev in) weha dikin:

- Ez wekî dînekî ji keçikê hez dikim, lê ew tew li min jî mêze nake. Ez çi bikim?

Wê çaxê jî Cefto î gundiyê me bi tevgereke ilimdarane pirtûkekê ji refika xwe ya dîwêr dadixîne, dixwîne û dibêje:

- Biçe weha bike: Çel lib baqlên hişk peyda bike. Li ser deh libên wan Ya Hennán binivîsîne. Li ser deh libên din Ya Mennán, li ser deh libên mayî Ya Deyyán û li ser deh libên dawîn jî Ya Sultán binivîsîne. Dûre yek bi yek li ser her libeke baqle *Amener Resûlu'yê* bixwîne û bavêje nava agir. Dema ku tu davêjî nava êgir jî divê tu lava bikî û bibêjî: «Filankesa keça bêvankesê weke van baqlên ha ji evîna min bişewute.» Û piştî viya jî divê sê *Îhlâs* û sê *silawat* were xwendin. Heta ku ev çel lib baqlên ha di agir de bişewute, ew keçika te, ew ê jî ji evîna te bibe weke dînekê.

Ji bo xatirê ku li gundê me baqle peyda nabin, li gor mezinîya ilmê xwe Cefto î gundiyê me alternatîfeke din dide ber

xortên gundê me û dibê:

- An jî vê lavayê bike: «*Ya Kavî, ya Gânî, ya Alî, ya Velî, ya Azîz, ya Rahîm, ya Rab, ya Zu'l-Celal, zu'l Mecîd, fa'al lemnia yezîd. Bîlheqqî âhîyyen bîrahmetîke ya Erhanurrahimîn.*» Di ser tiştê xwarinê de, di ser gul an jî destmalekê de vê lavayê bixwîne û pifî bike. Dûre vî tiştê xwarinê bi keçikê bide xwarin, wê gulê an jî wê destmalê bide bînkirin. A wê çaxê ew keçika ê xwe bide aliyê te û ji te hez bike.

Ji ber vê meziniya ilimdariya Cefto î gundiye me ne tenê xortên gundê me, hemû şênîyên me jî rûmeteke pêwîst didine wî. Bi taybetî dema ku li ser xewn û vê pirtûka Şirovên Xewnan dipeyive, herkes dixwaze guhdariya wî bike.

Lê piştî navnotiyeke bêyom hertişt serûbinî dibe û Cefto î gundiye me jî vê rûmeta xwe dikeve. Di roja îroyîn de di nava gundê me de navek jî bi pey xistine û dibêjin:

- Ew jî doxînsistekî miriyê jinan e!

Xêr û guneh li hustuyê wan be, dibêjin di şirova xewna jinebiyekê de destê xwe havêtiye pêsîrên wê û bi vî rengî gelek gotinên naxoş li nava gund belav dibe. Jinebiya ku çûye ba wî, bi awakî kurt û sergirtî pê daye zanîn ku di xewnê de nerindekî destê xwe havêtiye wê. Cefto î gundiye me jî di ser pirtûka xwe ya Şirovên Xewnan de xwar bûye, ji rûpeleke wê hinek tişt xwendiyê û dûre gotiye:

- Wî nerindî, destdirêjya kuderê te kir?

Jinebiyê hinekî şerm kiriye, serê xwe xistiye ber xwe, bêyî ku li ruyê Cefto binêre, herdu destên xwe ber bi pêsîrên xwe bilind kiriye û gotiye:

- Dest havête pêsîrên min.

Cefto careke din di ser pirtûkê de xwar bûye û gotiye:

- Destekî xwe, an herdu destên xwe havêtin te?

Jinebiyê bi ruyekî soromoro gotiye:

- Pêşiyê destekî xwe... destekî xwe ber bi min dirêj kir û dûre jî herdu destên xwe...

Cefto î gundiyê me hilmeke din di ser pirtûkê de xwar bûye, ponijiye û li jinebiyê vegerandiye:

- Ma te ne kir ku... tu xwe ji ber wan destên nerind biparêzî?... te xwe venekişand?...

Ji şermesariyê dev li jinebiyê hatiye girêdan û deng jê derneketiye. Cefto pirsra xwe dubare kiriye û gotiye:

- Ma... te hewar ne kir?... Te ne kir qîreqîr?...

Bi ruyekî şermok û dengekî nizm jinebiyê di ber xwe de:

- Na, gotiye, nayê bîra min...

Cefto rûpela pirtûkê lê qulipandiye, ji wê rûpelê jî çend rêzik xwendine, dûre li ruyê jinebiyê nêhiriye û gotiye:

- Qêrîn û hewara di xewnê de ne tiştêkî baş e, ne xêr e... lê dîsa jî bîne bîra xwe ka di wê gavê de te çi kir. Em bibêjin ku anuha tu di xewnekê de ye û wî nerindî jî... a wî jî wusa destên xwe ber bi pêşîrên te dirêj kiriye...

Cefto î gundiyê me pêşiyê mîna xewgerekî herdu destên xwe ber bi pêşîrên jinebiyê dirêj kiriye, dûre hustuyê xwe ber bi ruyê jinebiyê dirêj kiriye, paşîngê jî xwe dirêj kiriye, jinebî dirêj kiriye... Gerçî di nava şênîyên gundê me de tê gotin ku Cefto î gundiyê me hîn gelek tiştên din jî dirêj kiriye, lê em dirêj nekin. Em kurt bibirin û bibêjin... îro jî dema gundiyekek me dibîne ku Cefto li paş an jî li pêş wê pencerê perçekek kaxiz dixwîne, di dilê xwe de an jî bi dizî weha dibêje:

- Dîsa dixwîne... weke kewekî dixwîne û li bendî nêçira xwe ye.

MAL: 6

Li pêşiya vê mala Cefto maleke din heye. Maleke nexşîn e... na! Mala şeytên e... na, ew jî nine!... rawestin ez ji serî de kat bikim û êdî hûn bi xwe navekî li vê malê bikin. Ji ber ku li ser vê yekê şênîyên gundê me jî li hev ne kirine.

Xwedê yek e, lê ev mala ha bi sê kesan e. Jin û mêrekî gundî. Ji bilî keçeke salbuhurî û ji çavekî xwe kwîr zarokên wan tune. Lê dîsa jî şênîyên gundê me naxwazin an jî newêrin bi vê malê re têkevin têkiliyên germ.

- Maleke bêyom e, dibêjin û xwe ji vê malê didin hev. Êdî baweriyeke wusa li gundiyên me çêbûye ku silav û serlêdaneke li vê malê, pevçûn e, mirin e. Ji ber vê baweriya xwe heta ku ji şênîyên gundê me tê, ew ji xêr û şerê vê malê direvin û:

- Ku ne ji bo wan cejnerojên pîrozwer be kesek naçe mala Fistûj, dibêjm.

Sedemê vê tirs û vê baweriyê çîrokek dirêj e. Rasterast bi qasî jiya vê yekçava keça mala Fistûj dirêj e. Li gor ku tê gotinê, di wan deman de jina Fistûj bi vê keça xwe nexweş bûye. Rojekê li hênîkayiya eywana mala xwe, li ser sekûkê di xew de bûye. Fistûj jî li hêla der li hewşê xerîkî karekî bûye. A di wê gavê de giriyê zarokekî sawa ji aliyê hundur ketiye guhê Fistûj. Bi kêfa ku ew ê bibe bav, Fistûj beziyaye ber sekûka eywanê, bi dilpekî destê xwe li çîpên jina xwe pelandiye, lê tiştêkî sawa ne dîtiye. A wê çaxê Fistûj têngêhiştiye ku zaroka wan di zikê diya xwe de giriyaye. Şênîyên gundê me bi vê yekê bawer ne kirine û gotime: Ev tiştêkî seyr û dûrî aqilan e!

Lê dûre rastî bûyereke seyrtir hatine. Piştî demekê ji mala

Fistûj re ev keçika bûye. Rojekê jineke cîran çûye mala Fistûj ku şûjinekê deyn bike. Jina Fistûj rabûye qul ne maye li şûjina malê geriyaye, lê ne dîtiye. Bi hêrs û gotin nalet li çavên Şeytên haniye û dûre ve geriyaye ser jinika cîran û: «Ez şûjinê nabînim.» gotiye. A di wê gavê de vê keça mala Fistûj di pêçekiya xwe ya çelrojî de: «Şûjin li ber çavika kewara garis e.» gotiye. Paşmîngê nêhirîne ku bi rastî jî şûjin li wir bûye.

Ku di wê gavê de vê jinika cîran jî ev gotinên pêçeka mala Fistûj ne bihîsta, gundiyên me ê dîsa bawer nekirana. Lê ji wê rojê û vir de dibêjin: «Ev mala ha aliyekî xwe î tarî û veşartî heye, bêyom e, çifta vê malê li merivan dikeve, li gundê me dikeve.» Li gor gotinên gundiyên me, ne carek û ne dudu, her mal û her bereke gundê me di nav xwe de li ser vê yekê sekinîne, li ser ketine ramanên têvel û bi hev şewirîne, dûre gelek caran bi baldarî ceribandine ku ev baweriya wan rast derketiye... rast derketiye ku mala Fistûj nîşaneke bêyomiyê ye.

Di van ceribandinan de cara herî xirab jî li ber mizgefta gund bûye. Şemiyên gundê me li ber mizgeftê gihîştine hev ku vatiniya xwe ya olî bi cî binin. Li vir çend xortên mereqdar dîtine ku Fistûj î gundiye me jî ber bi mala Xwedê tê. Xortan peyva xwe yek kirine ku bêyomiya Fistûj û mala wî bipîvin. Fistûj hatiye û weke şênîyên mayî ew jî li bendî wexta limêja îniyê sekinîye. Xwedê dizane bê çima, lê di vê navberê de ji van xortên mereqdar yek keniyaye û ji bo ku kenê wî bala kesekî nekişîne, li saeta xwe nêhiriye û di ber xwe de gotiye:

- Ev bimbareka wextê jî ewqas dereng ket!

Ji şeytanî re ev dengê ha li guhê gundiye me î sofî Kurmî ketiye, bi enirîn li xwediyê deng mêze kiriye û gotiye:

- Tiştê ku me ne bihîsti bû jî me bihîst. Ev çi firqûzî ye, gi-

dî!... Qaşo misilman e, ho!...

Xort î xwediyê saetê bi pişirîn li sofî Kurmî nêhirîye û gotiye:

- Ne misilman im, lê ez çî me, sofî Kurmî?

Sofî Kurmî destê xwe ber bi xort hejandiye û gotiye:

- Tu qeşmer î û ne tişteki din!... Divê meriv suxre neke! Li mêja îniyê divê di wexta xwe de bibe!...

Qeşmer li ber van gotinan danexwariye û gotiye:

- Ê erê baş e... tu limêja xwe di wexta xwe de bike, sofî Kurmî!... ma kê xwe daye pêşiya te û wextê, malxirab!...

Sofî Kurmî hêrs bûye, rabûye ser xwe û gotiye:

- Malxirab tu û heft sed bavê xwe ne, Qeşmer!

Dengê sofî Kurmî bilind bûye û hemû misilmanên li ber vî deriyê mala Xwedê jî ketine navîna wan. Lê sofî Kurmî û wî Qeşmerî her xwe rakîşandine hev û peyvên xirab jî hev re gotine. Dûre pevçûn feretir bûye, ji herdu seriyan alîgir derketine rastê û kevir li hev rakirine. Piştî ku çend xêrxwazan xwe havêtine bextê wan û li ber geriyane, ev naxoşiya ha jî rabûye.

Dûre... dûre jî şênîyên gundê me li ser vê pevçûnê peyivîne, şewirîne û mêze kirine ku êdî nabe. Di dawîya dawîn de rabûne rasterast ji Fistûj re gotine:

- Heyran, ji bona Xwedê, ji bona silametiya gundê me nekeve nava civatên gund, aliyekî te î cinî û şeytanî heye ku te bi xwe jî hay jê nîne.

Ji wê rojê û pêve hemû gundiyên me li dijî mala Fistûj gotinên xwe yek kirine û bi yek zimanî dipeyivin. Ne tenê mêr, jinên gundê me jî rika xwe li jin û keça malê girêdane û:

- Çavên wan xirab in, dibêjin.

Dema ku keç û jina Fistûj î gundiyê me di kuçên gund de

dimeşin, jin û bûkên gundê me zarokên xwe didine kêleka xwe û ji van çavên xirab disitirînin. Lê dîsa jî mala Fistûj van gotinên gundiyan li xwe nagirin, bêhna xwê teng nakin û xewên şevan li xwe naherimînin. Tenê şevêkê... ji şevan şevtariyeke buhara navîn e. Mîna ku zinarên mezin di ser banên xaniyên gund gindor bibin, şîrqîn û gurmîna birûskan e û ji asimanan serjêrî xwarê dibin. Di her carên weha de şênîyên ku vê şevê payî ne, dibînin bê çawa xanî dihejin. Ji van şênîyên ku di vê şevê de payî ne, jê yek jî ev Fistûj î gundiye me ye. Di nava nivînan de çavên wî li pencera xênî ye. Carina ew awurên wî di pencerê re ber bi asimanan bilind û di ewrên reştarî de wenda dibin. Û ji nişka ve bi qasî hezar û yek werîsekî tîrêjeke xurt ji wan bilindiyên asimanan dadikeve xwarê. Çavên herî saxlem jî li ber van tîrêjan reş dibin û lilik pê dikişin. Fistûj î gundiye me bi guncheweşîn radibe, lampê vêdixe, tev lampê ber bi axoyê malê diçe ku hespê xwe alif bike.

Bi vekirina deriyê axo re li ser piştê hespê xwe î tazî siwarekî sipî dibîne. Siwarekî bê dest û bê serî mîna telpekî ewrê sipî ye. Tirsek li Fistûj çêdibe, bi mitûmatî çavên xwe dikute ku têbigêhîje ka ew kî ye, çi ye li ser piştê hespê wî. Ronahiya lampa di dest de siyekê ji hespê wî çêdike û li dîwarê hember raber dide. Li gel ku siya hespê li dîwêr mezintir jî xuya dike, lê siya wî siwarê sipî tune. Pêşiyê di dilê xwe de: «Ev ruhekî asimanî ye, lewra siya ruhên asimanî tune.» dibêje, dûre tavi lê dikeve dudiliyeke din û dîsa xwe bi xwe dibê: «Çavên min êdî pîr bûne û ev tenê li ber çavên min wusa xuyaye.» Lê li vir mîna ku ji gewriyeke zengalî derkeve, dengêkî nîvçe û bi xîzêzê li guhên wî dikeve. «Ma tu ji vê dunyayê têr ne bûyî?»

Mîna ku heta nuha pirseke weha ji xwe ne kiri be, tirseke

bêyom digire ser laşê Fistûj î gundiye me. Dev û lêvên wî hişk dibin, dixwaze bi gavekê zûtir ji tirsê hundurê xwe, ji bêden-giya axo û ji wî siwarê sipî bi şûn de bireve. Dema ku xwe digêhîne ser nivînên xwe birûskeke tava îşevîn dîsa vedide, hundurê odê rohnî dibe û di vê navberê de ruyê Pîrosa jina xwe jî dibîne. Hêdîka li kêleka wê rûdine, destê xwe li tengala wê dipelîne û bi dengekî tevlihev dibê:

- Ra... Pîr... ca rabe Pîros...

Pîrosa pîrejin radibe, bi çavên serxew Fistûj î mêrê xwe û lampa di destê wî de dibîne. Her cara ku birûsk vedide û hundurê odê bi rengêkî zîvîn rohnî dike, Pîrosa pîrejin baştir dibîne bê serçavê nêrê wê çiqasî zuwa û tirsdar e. Piştî ku Fistûj ji wê re çêlî axo û wî siwarê sipî dike, nîvtirs û nîvînerêqî li Pîrosa pîrejin jî çêdibe. Ji bo ku tirsê di dilên xwe de siviktir bikin, diçin hêla eywanê Sosina keça xwe jî ji xew şiyar dikin ku bi hev re biçine axo. Hersê endamê vê malê bi tirs û mereq ber bi axo diçin. Deriyê axo hîn jî vekirî ye. Hesp li ciyê xwe î berê ye, lê ne tiştekî seyr û ne jî siwarekî sipî. Nêzîkî hespê nabin. Ji dûr ve li ber deriyê axo Fistûj ji Sosina keça xwe û Pîrosa jina xwe re qal dike, lampa di destê xwe de di ser serê xwe re bilind dike û bi destê din jî nîgara wî siwarê sipî dike. Lê ew tiştê ku wî dîtî bû û dixwest bibêje, anuha bûye weke derewekê û li wir tune.

Fistûj î gundiye me piştî wê şevê du rojên din jî li ser hing-an digere. Gundî û cîranên ku bêdil rastî wî tên, ew vê bûyera ha ji wan re jî bi lêv dike. Lê kesek guhê xwe nade wî. Roja sisiyan Fistûj î gundiye me biryara xwe dide, ji nişka ve dikeve nivînan û mirinê dipê. Ev bûyera wî di kuçên gund de deng dide û li gel bêyomiya vê malê jî, pêşiyê derûcîran û dûrc jî

şêniyên gundê me li paş serê wî dicivin ser hev û dibên:

- Rabe ser xwe Fistûj, mirin ji te dût e!

Lê nîna ku ji xwe re kiri be rik û bixwazê rojekê zûtir ji vê dunyayê bar bike:

- Na, dibêje, mirina min ne dût e. Erê dereke min nayêşe û ez ne nexweş ûn jî... lê ez mirina xwe dibînim. Dibînim ku weke tirêjeke rengîn carîna tê serlêdana min, xwe berdide nava laşê min û wê çaxê jî sivik û sivik dibim.

Bi vî awayî pencera oda Fistûj î gundiye me du caran tarî û du caran rohnî dibe. Şêniyên gund bi wî de dikevin û dibên:

- Rabe ser xwe, li ber Xwedê asê nebe!

Lê ev gotinên gundiyan nikane wî ji nava nivînan rake. Tenê di demên limêj û xwarina xwe de radibe, banî Xwedê dike, dixwe, vedixwe û dîsa dikeve wan nivînan xwe. Mîna ku bibêjin, ev ne yê mirimê ye, piştî sê rojan şêniyên gund li paş serê Fistûj kêr dibin û ji bilî jin û keça wî kesek li ber serê wî namîne. Lê beriya ku tariya şeva çaran li Fistûj î gundiye me rohnî bibe, jin û keça wî têdigêhîjin û dibînin ku rewşa wî ne baş e. Dibînin bê çawa lêhêfa ser xwe hildavêje, diqîre û li cin û şeytanên hêrs dibe. Yekçawa Sosina keça wî dilezîne û hevarê digêhîne cîranan. Cîranên herî nêzik tenê xwe digêhînin ser û dibînin. Ew jî dibînin bê çawa li şeytanên hêrs dibe û dibên:

- Doqoyê kwîr!... bihêle ez bi rihetî bimirim! Xwe ji ser rîya mirina min bide alî!...

Dûre vedigere ser kevnejina xwe û jê re dibê:

- Va ez ê biçim, Pîros, min hêvî heye ku tu jî zû bidî pey min.

Sibê dema ku şêniyên gundê me mirina Fistûj dibîhisin, li ber dikevin û ditirsin. Di nav xwe de dipeyivin û xwe bi xwe

dibêjin: «Mirineke weha bêsedem û bêwext!» Piştî ku Fistûj dikine erdê û vedigerin, li gor berbora gundê me tên sê roj û sê şevan li mala Fistûj î rihmetî radibin û rûdinin. Çay li ser çayê germ dibe, bêjengek titûn tê kişandin. Di rabûn û rûniştina xwe de çêlî başî û rindiyên Fistûj dikin. Mîna ku newêrin li paş yekî mirî bipeyivin, ji şênîyên gund kesek nebaşîyên Fistûj bi lêv nake, nabêjin ku merivekî bêyom bû û xwe jê dîrdixistin. Di vê rabûn û rûniştinê de çêlî kêfxweşiya xwe jî nakin. Lê dîsa jî di kuçan de gelek şênîyên gundê me vê mirina Fistûj bi kêfxweşî ji hev re kat dikin. Kat dikin ku herweha ji bêyomiyekê pak bûne, ji sosirmetekê filitîne.

Piştî van sê rojên sersaxiya li mala Fistûj, Pîrosa jina wî tîne wan nivînên Fistûj dîsa li dewsa berê radixe û vê carê jî ew dikeve nava wan. Ji malên gund jin û bûkên ku hîn xerîkî alîkariya şîna mala wan e, pêşiyê dibêjin qeyê ji hatûçûya mêvanên sersaxiyê westiyaye. Lê dûre têdigêhîjin ku Pîros xanim jî li ser wesîyetnama mêrê xwe ketiye nivînan û ew jî çêlî mirina xwe dike. Vê carê jî jin û bûkên gund li paş serê wê xwe davêjine bextê wê û dibêjin:

- Wusa neke, Pîros! Fistûj î rihmetî jî bi henekan mirin hanî ber derê xwe. We bi henekan mirin kişand ber derê xwe... Şerm e, gidî!

Lê Pîros xanima jina Fistûj î rihmetî ne ji van gotinan şerm dike û ne jî ji van gotinan ditirse. Ew weke xwe dike û dibêje:

- Hûn çî dibêjin, bibêjin... lê wexta mirina min jî hatiye... şikir ji xwedê re, min jî têra xwe li vê dunyayê xwe kevn kir.

Bi van gotinên xwe re bi çavekî şil li keça xwe dinêre, dibê:

- Lê heyfa min bi Sosina keça min tê... kê m e... heta vî salî jî kesekî ew ne xwestiye... ji vir û weha bixwazin jî ew ê têkeve

ber destan... berdestî çetin e... hêviya min ji Rebbê alemê heye ku ew jî bide pey me û nekeve ber destan!...

Li vir jinên gundiyan me dibînin bê Sosina yekçav û sîsale çawa xwe davêje ser nivînan diya xwe, digirî û dibê:

- Bi destê min bigire û min jî bi xwe re bibe, dayê! Min bi tenê nehêle, dayê!...

Şêniyan ku dûre bi vê bûyerê, bi van gotinan dihesin, dîsa hinek dikenin, hinek jî ditirsin û di navîna xwe de dibêjin:

- Fistûj î mêrê wê jî bi vî awayî keti bû nivînan û çêlî mirinê dikir. Ne dûrî aqilan e ku ev jinika ha jî bide pey wî.

Gotinên gundiyan me rast derdikevin. Heystek di ser Pîrosa pîrejî re derbas nabe, mirina wê jî di nava gund de deng dide. Li ser vê yekê şêniyan gundê me êdî bi tevgerên vî malê nakenin. Tirsek dadikve ser gundê me û weke siyêke bêyom di nava şêniyan de digere. Piştî ku cendekê Pîrosa pîrejî jî li goristanê, di ber gorna mêrê wê de tê veşartin, jinên gundê me wan nivînan jî mala Fistûj radikin û dibin di mizgefta gundê me de datînin. Wusa dikin ku Sosina keça malê jî nekeve wan nivînan. Lê hîn di roja pêşîn de Sosina yekçav li quncikekî mala bavê xwe tiştêkî li xwe dipêçe û ranabe. Nan û av di gewriya wê de naçe û dibê:

- Nan û ava ku li vî dunyayê di gewriya min de çû, têra min dike.

Ev bûyera dramîk di kuçên gund de li hev digere, di demê kurt de di derî û rojînan re dikeve hundurê malên gundê me û di devê şêniyan gundê me de dibe benîşt. Dîtinên seyda û feqiyên gundê me dibin du beş û dikevin pêsîrên hev. Gelek şirove derdikevin. Hinek dibêjin:

- Ev mala ha maleke şeytanî ye. Ev gotinên ha Şeytan bi

wan dide gotinê. Gotin û tevgerên weha gunehkarî ye, asêbûn e... asêbûna li ber Xwedê ye.

Hinek jî dibêjin:

- Na, ev mala ha maleke asimanî ye ku Xwedê daye gundê me, gotin û tevgerên weha nexşin in, merivên ku bi mirina xwe dizanin, ne merivên pûç û vala ne.

Lê şirovên gundiyên me çi dibin, bila bibin, mirin carekê ketiye vê malê, hêlîn girêdaye û êdî zû bi zû dernakeve. Heta ku Sosina yekçav jî ji vê malê, ji vî gundî û ji vê dîmyayê bar dike, mirin ji vê malê dernakeve. Di navbera bîst û yek rojan de sê gornên bi xwehiyên nû li berwarê goristana gundê me di ber hev de, bi destên şênîyên gundê me têne kolandin.

Îro li ser mirinên endamên vê malê baweriyên gundiyên me bûne du beş.

Li gor baweriyên beşa yekem: ne tenê li gundê me, dibe ku li dunyayê jî êdî maleke weha seyr û şeytanî peyda nebe.

Lê beşa din jî di wê baweriyê de ye ku: ev mala ha, maleke nexşin e, maleke pîrozwer e. Di roja îroyîn de xulfek jî li ser van hersê gornan çandine, paç pêve girêdane, şilkî û şîvên miriyên xwe jî li ser gornên vê malê li zarokan belav dikin.

MAL: 7

Bi qasî sed gavan ji vê malê û ber bi jêr, li ber coya kaniya gundê me mala serbilindekî gundê me heye. Ev serbilindiya ha ji ber karmendiya lawê wî ye. Lê beriya ku meriv çêlî vê serbilindiyê bikin, divê meriv bibêjin ku di van salên dawîn de êdî gundê me jî bi dunya û alemê dide zanîn ku merivên

xwenda û karmend ji şênîyên vir jî derdikevin. Tev herduyên îsalîn ev dibe mamostê şeşan ku ji gundê me derdikevin. Karmendekî postexana bajêr jî ji gundê me ye. Ji aliyê leşgerî de jî ji gundê me merivên girîng derketine. Du efser. Efserekî hewayî û yekî deryayî.

Lê mixabin piştî ku kesên girîng ji nav şênîyên gundê me derdikevin êdî meriv wan nabînin. Weke berûya ku ji îşkena xwe bikeve û dûre li vê îşkena xwe xwedê dernekeve, ev girîngên gundê me jî li gund venagerin û qîma xwe bi şênîyên gundê me nayinin. Li bajêr silavê li şênîyan nakin. Tenê efserê deryayî carina tê gund. Ji ber vê yekê ji gundiyan me hinek dibêjin di ser vî ciwamêrî de nayê şikandin û hinek jî li hember derdikevin û dibêjin:

- Na!... û serê wî jî tê şikandin!

Belê, ev gotina ha di şerekî ava coya pîvazan de ji devê gundiyeke me hate gotinê. Li ser dora ava pîvazan gundiyeke me û ev mala bavê efserê deryayî bi liev ketin. Efsere deryayî bi kincên hukumatê ve beziya axpîna pîvazan û ew jî beşdarî şer bû. Xuya bû gundiye me ji kincên hukumatê çavtirsîyayî bû û pêşiyê li ber geriya û gotê:

- Qaşo tu efserê deryayî ye, ma tu ji kincên xwe yê fermayî jî şerm nakî!

Lê efserê deryayî bi tevgereke bêşerm bi gundî da zanîne ku ew ê çavê wî derxîne. Jina gundiye me di hewara mêrê xwe de liat û bi dengêkî cîrcîrokî di ser efserê deryayî de kire qêrîn:

- Merivê ku bi kincên hukumatê dakeve kadînan, ji pevçûna ava pîvazan jî şerm nake! De qeyê anuha dê û bavê wî jî kêfa xwe tîmin û dibêjin: me law heyê!

Ji wê rojê û vir de ye ku ew bûyera efserê me î deryayî û kadînê, di nava şênîyên gundê me de bi deng û rengêkî çîrokane tê gotinê. Lê dîsa jî serbilindiya bavê efserê me î deryayî nayê pîvanê.

MAL: 8

Li hêla jêrîn, li perê rohilatî gundê me maleke rengîn heye. Maleke rengîn, lê ji bo ku çewt neyê famkirin, divê were gotin ku ne mal, endamên vê malê bi xwe rengîn in. Serqîsê: Sermîyanê malê merivekî li dor salên çel û çaran e, bi bejn û baleke lihev û xwediyê riyekî sor e. Şênîyên gundê me bi navê Rîsor banî wî dikin.

Rîsor î gundiye me bavê şex zarokan e. Lê ew bi xwe wusa nabêje. Li gor gotina wî, ew bavê şex parsûyên xwar e. Lewra ev her şex zarokên wî jî keç in. Dibêjin ku di her çêbûna zarokeke xwe de li ber Xwedê geriyaye, limêj û silawtên zêde kiriye ku Xwedê lawekî bide wî. Lê wusa xuyaye ku ne dengê wî çûye Xwedê û ne jî limêj û silawatên zêde pere kiriye. Di her bûyîna zarokekî de keçeke xweşik jê re çêbûye. Di her carên weha de jî destê xwe di riyê xwe î sor re daye, asê bûye û gotiye:

- Xwedê bi min re ketiye qayîşê!...

Heta nuha jî bi daxwazê weha sal li wî buhurîne û hemû keçên wî jî mezin bûne. Keça mezin dibe bîst, dibe bîst û çar û yê mayî li pey wê bilind dibin. (Ku kêmasiyeke xwe tune bin, keçên gundê me heta salên weha bilind li mala bavê xwe nahewin.) Hemû jî ji hev xweşiktir in. Bejnên wan dirêj, po-

rên wan sor û çavên wan bi renekî kespikî ne. Li gel vê xweşikîya xwe jî bavê xwe bi tenê nahêlin û di her warî de jê re dibin alîkar. Pirî caran karên mêran jî dikin, lê dîsa jî di dilê bavê wan de ew ciyê lawan nagirin. Gelek caran xwazgînî li mala Rîsor dibine mêvan û keçên wî dixwazin. Lê mîna ku Rîsor î gundiye me li ser vê yekê di roja rojîn de biryara xwe dabe. Biryara xwe dabe ku ew van keçên xwe nede mîr û her tim jî dibêje na.

Ev tevgera Rîsor î gundiye me tirsekê dixê dilên keçên wî. Di şevbuhurkên malê de dikevîne galgalên dildariyê, çêlî zewac daxwaza dilên xwe dikin, dildarên xwe ji hev re bi lêv dikin. Dema baş têdigêhîjin ku bavên wan ji ya xwe danakeve, xwe davêjin bextê diya xwe, bi wê dişewirin û afkariya dêyê ke diltenik dixwazin. Dayika diltenik di ber rewşa van keçên xwe de dişewute, bi şev û roj dide ber hev dide ser hev, bi Rîsor î bavên wan re dipeyive, lê carekê jî dilê wî nerm nabe û her tim dibê:

- Ez keçên xwe dernaxim!

Hêviya keçikan namîne. Bi hev re dîrûdirêj dipeyivin û peyva xwe yek dikin. Ji rojan rojeke buhara pêşîn keça mezin ji pincarê venagere malê. Rîsor î gundiye me diqahire, hêrs dibe, di ser keçên mayî de dike birebir û hêrsa xwe li wan dide der. Jina wî li ber digere û pê dide zanîn ku ew dilê xwe fere bike, tiştêkî weha ne tiştêkî dîrû aqilan e, keçik berzewac bûye, xwestiye bibe jin. Lê Rîsor î gundiye me li jina xwe jî hêrs dibe û dibê:

- Ma min ne digot?... min ji te re ne digot ku gotina... gotina ku dibê: jin parsûya xwar, rûreşîya dê û bavan e... rasterast ji bona mala me hatiye gotim!..

Rîsor dide ser şopa keça xwe ku bizani be ka daye pey kê. Heta ku ciyê keça xwe ya mezin bi cî dike, keçeke wî ya din jî ji malê dûrdikeve. Ev tevgera keça wî ya duyemîn jî hêrs û tîrxaniyê bêtir, şerîneke mezin li Rîsor çêdike. Şênîyên gund têne mala wî, navbîniyê dikin ku dozê safî bikin. Lê Rîsor î gundiye me xwe nade ber vê yekê û dibê:

- Ez dozê safî nakim û êdî nadim pey wan jî... Şeytan bi wan re be!

Piştî çend rojan Şeytan dikeve destên du keçên wî yên din û bi hev re ji ber çavan wenda dibin. Vê carê cot bi cot diçin. Rîsor î gundiye me êdî nola berê hêrs nabe, tenê ji ber van tevgerên keçên xwe şerm dike, dernakeve nav gundiyan. Dev ji limêja îniyan jî berdide. Di mal de diqirçile, difikire û carina xwe bi xwe dike pilepil û dibêje:

- Bi kêmanî divê ez van herdu keçên xwe yên mayî bizewucînim... ez ê bi def û bilûreke mezin derxînim... Wusa bikiin ku vê rûreşîya mala xwe bi vî awayî pak bikim.

Lê Rîsor î gundiye me pêre nagêhîne. Mîna ku ev herdu keçên piçûk jî ji xwengên xwe yên mezin hêz û şîret girti bin, di navîna heştekî de ew jî wenda dibin.

Piştî çûyîna van hemû keçên xwe, carina difikire ku dade darê tivingê û bi pey bênamûsên mêrên keçên xwe bikeve. Lê dûre biryara xwe dide û xwe bi xwe dibê: «Jin ne ew tişt e ku meriv ji bo wan mêrên bênamûs jî bikujin.» Mîna ku êdî Rîsor î gundiye me hînî vê yekê bibe tew xwe nalivîne. Dernakeve der, heta ku jê tê xwe ji şênîyên gundê me jî dûrdixe. Çêlî keçên xwe nake. Tenê tiştêkî dike. Dema ku di oda mala xwe de bi tenê dimîne, bi hêrs riyê xwe dikişîne û serê xwe li dîwaran dixîne.

MAL: 9

Ku meriv di ber vê malê re ber bi jêr bi qasî çar werîsên din jî bimeşin, li perê derveyî gund, (şênîyên gundê me dibêjin: ji xêra Xwedê re li perê derveyî gund e.) li ser piyê çepê, ji du textên sikincê ew ê deriyekî reşotankî bi ber çavên meriv bikeve. Ev derî, deriyê mala Gendo ye. Bi vekirina vî deriyî re bêhneke seyr, bêhneke laboratuarî ê li firnikên pozê meriv veniše. Bi gotineke din, bêhna tîrşî, meşkên helisî, postên xwêkirî, bêhna mûyê kizirî, bêhna qoç û hestiyên şewutî, bêhna hûr û serûpê... Ca bifikirin ev hemû bêhnên ha li nav hev bikeve, ew ê bêhneke çawa jê derkeve!

Şênîyên gundê me bi vê bêhnê dizanin. Dizanin ku weke viya bêhneke din jî li ruyê dunyayê peyda nabe. Serqisê, ku meriv ser û çavên gundiyekî me bi şareke reş bipêçe, guêde, li hespekî siwar bike, bigerîne, bigerîne, bigerîne û dûre bîne li hewşa mala Gendo dawestîne, ew ê tavilê têderxe ku li hewşa mala kê ye.

Li eywana vê malê, di nava vê bêhnê de hertim beroşeke mezin li ser argûn e û bi tiştêkî dikele. Û bê guman hertim jî heskeke darîn di destê Tûsika jina Gendo de ye û vê beroşê tev dide.

Ku xwarina di hundurê beroşê de li gor dilê Şepal î kûçikê wan be, ew ê jî were xwe li kêleka argûn bavêje erdê, herdu lingên xwe yên pêşîn ber bi pêş ramedîne, serê xwe bide ser û bipê. Dema ku hesk di beroşê de dibe, guhên vî kûçikî jî bel dibin, serê xwe radike, pozê xwe ber bi heskê tûjikî dike û dixwaze beriya Tûsikê ew biçêje. A di wê gavê de heska di

destê Tûsika jina Gendo de bilind dibe û li serê vî kûçikî di-
keve. Şepal î reben bi tevgereke tawanbar dîsa serê xwe datî-
ne ser lingên xwe yên pêşîn û dipê. Mîna ku li zarokekî çilek
hêrs bibe, Tûsika jina Gendo jî di ber xwe de di ser Şepal de
digine, divine:

- Pîrato, pîrato!... te hesk heripald!... pa tu likalî hilekî se-
pir bikî!... dibêje û bi wê heskê dîsa xwarina di beroşê de tev
dide.

Ji şêniyên gundê me dema ku yek ji şêla jin, keç an jî bûka
xwe ne razî be, dibêjin:

- Şêla te weke şêla pozxetimiya Tûsika jina Gendo ye!

Sal duwanzdeh mehên Xwedê pozê Tûsikê tijî ye, xeti-
mandî ye. Di peyvîna xwe de tîpa m û n li devereke pozê wê
asê dibe, tîpa m weke dengê tîpa p û tîpa n jî weke dengê tîpa
l derdikeve.

MAL: 10

Di nava zikê gund de li paş mizgefta mala Xwedê, mala
malmezîne gundê me heye. Lê ne nuha... malmezîniya vê ma-
lê rengdêreke demên kevn e êdî. Di demên kevn de şêniyên
gundê me qedir û rûmeteke mezin nîşanê vê malê dane.
Xwediyê erd, rez, pez û şivan bûye.

Gotin hatiye ser gotinê, divê meriv viya jî bidine zanîn ku
di nava şêniyên gundê me de baweriyeke wusa heye ku dibêj-
in: li gundê me merivekî baqil di dawîya dawîn de dîn dibe,
merivekî ji Xwedê re piştî demekê dixerife û li hemberî Xwe-
dê asê dibe, merivekî dewlenînd xizan dikeve...

Rastî û çewtiya vê baweriyê bila di gundê me de bimîne, lê ev malmeziniya mala malmezinê gundê me jî piştî demekê wenda bûye. Zarokên ku ji vê malê rabûne, di roja îroyîn de her yek bi xwî û aqilekî ne. Belengaz, şerpeze, xizan ketine. Ji bilî vê rengdêra pûç û vala tişteki xwe tunene. Bi vê êş û diwariyê diqepijin... êş û diwariya malmeziniyê. Ji vê rengdêrê şerm dikin. Ku ji destê wan were, çi piçûk çi mezin hemû jî ew ê bixwazin di roj û danekî de ji vê rengdêra kambax pak bibin. Lê ji destê wan nayê, rengdêra malmeziniyê li wan bûye gûyekî hişk û zû bi zû jê pak nabin.

Şêniyên gundê me nefspiçûkiya xwe didomînin û hîn jî vê malê bi navê malmeziniyê bi lêv dikin. Dema ku mêvanekî Xwedê an jî şevdereki çolan li gundê me dihewe, pêşiyê rêya mala malmezinê gund dipirsin. Li gundê me tew jî ne şerm e ku meriv ji maleke malmezinan daxwaza xwarin û vexwarinekê bikin. Ji ber vê yekê pîrî caran şêniyên gundê me jî bêşerm daxwaza vê yekê dikin.

Di her demên weha de, bi gotineke din dema ku mêvanek li vê malê dihewe, di wê gavê dest û lingên malmezinê gundê me li liev digere, dişîne nav malan weke hêk, arvan, rûn û pincarê dide deynkirin ku bi serbilindî bi, malmezinî mêvanê xwe bi rê bike.

Lê piştî ku bi serbilindî mêvanên xwe bi rê dike, a wê çaxê lûn rewşa malmezinê mêrê malê bibînin! Hûn bibînin bê çi dike! Ma çi nake ku!... bêlîna wî teng dibe, birûyên wî dikeve nava çavan, mêşeke bi dîwêr ve dike sedem ku bi jina xwe ve pevçîne, li zarokên xwe liêrs dibe.

Lê şêniyên gundê me bi vê bêhtengiya wî dizanin. Bi taybetî jî dema ku birûyên wî dikevî nava çavên wî, wê çaxê

şêniyên gundê me dizanin ku tiştêkî çawa qewumîye. Di dest de têdigêhîjin ku wê rojê an jî wê şevê mêvanekî gundê me hatiye û çûye.

Ca bifikirin ku!... piştî malmeziniya demekê meriv biçe ber deriyê şivan an jî destirmanekî mala bavê xwe û jê têreke garis, an jî meşkek dew bixwaze!... Ji bo zarokên malmezinekî êşeke gelekî giran e ku ew şivan an jî destirmanê ha jî jê re bibêje:

- Baş e, mîrê min, ez dikanim bidim lê... lê tu ê bikanî bî kengî li min vegehin?

Xwedê bi wan re be!... Lê ev rewşa malmazinê gundê me di nava şêniyên gundê me de bi gelek babetan şirove dibe. Hinek dibêjin, Xwedê çiyê dibîne û berfê lê dibarîne. Hinek dibêjin, ji ber nifirên xêrnexwazên şêniyên gundê me ye. Hinek jî dibêjin, ji kêmaqiliya wan e.

MAL: 11

Li jêra vê malê jî, mala destirmanekî mala malmezinê gundê me heye. Lê ev jî ne nuha, weke ku hat gotin, ew demek bû û buhurî. Merivekî şêrîn, şorgerm, nefspiçûk e. Rewşa wî ya îro ne weke berê xirab e, bi gotineke din, di roja îroyîn de di nava malên gundê me de dewlemendekî destê duduyan e. Lê wek ku dibêjin, xwiye şîrî heta pîrî ye. Ew jî hîn ji tunebûnê ditirse, carina bêyî daxwaza xwe dikeve rewşeke çikosiyê û bi vê tevgera xwe, di nava malên gundê me de weke çilkeke reş e.

Gerçî çikosiya hemû malên gundê me jî heye, lê dîsa jî...

dîsa jî dema ku qereçî têne gundê me, hemû malên gundê me jî van qereçyan dihewînin û wan xwedî dikin. An jî parsekek li deriyekî malên gundê me bixin, bêguman bi destên vala venagere.

Lê ev mala ha ne wusa ye. Dema ku qereçî têne vê malê, zarokên vê malê dikin ku ew tiştêkî jî qereçyan bigirên. Di şevên îniyan de şîva miriyan dernaxînin, dema ku jina gavanê me diçe şîva gavanan, ew dibêjin, du kufte zêde ne û yek jî hindik e. Her weha kuftekê bi du cîyan dikin û yek û nivê didine mala gavanê gundê me.

MAL: 12

Li taxa jêra gundê me maleke din... şênîyên gundê me dibêjin, Mala Medikê û Xwedê dizane di nava malên gundê me de ev mala ha tenê bi navê jina malê bi lêv dibe. Ne ku di vê malê de mêr tune ye, na. Mêr jî heye.

Bi navê Rîço mêrekî bi bejneke jar û dirêj, bi pozekî piçûk î sorikî heye. Dema ku dipeyive jî dengêkî zirav, dengêkî nîna dengê jineke serîngirtî jî poz û gewriya wî derdikeve. Ji ber vî dengê xwe pirî caran şerîn dike û di civatên şênîyên gundê me de napeyive. Gundiyên me, bi taybetî jî mêrên gundê me:

- Rîço î gundiyê me bêdeng e, dibêjin.

Lê ne wusa ye. Ku meriv rojekê guhê xwe li peyivîna wî û jinekê ragire, meriv ê bibêje ku zimandirêjtirîn jineke dunyayê jî li ber vî Rîço î gundiyê me solan rast dike. Meriv ê tiştêkî din jî bibêje... meriv ê bibêje ku Xwedê di kar û hune-

ra xwe de tenê li ser çêkirina Rîço î gundiyê me poşman bûye, pêşiyê xwestiyê jinekê ava bike, dûre di gava dawîn de jî poşman bûye û hinek tiştên mêranyîê lê reşandiye. Bi gotîneke din, simbêl û ew hemû pirça ku Xwedê weke nîşana inêranyîê bi meriv ve dizeliqîne... ku ne ji wê jî be, tiştêkî wî û mêranyîê (li gel zewaceke heft salan jî Rîço î gundiyê me bi zarokekî şa ne bûye.) bi hev nakeve.

Peyivîneke jinane, xwiyekî jinane, ken û henekên jinane, dil û tevgereke jinane... mafê xwendevanan heye ku bibêje: ma ev hemû tiştên jinane çawa ne? Serqisê, em ji kar dest pê bikin. Rîço diçe sergînan. Bi lepan dikeve rêxê û tar û tepikan çêdike. Piştîyan hildigire. Diçe pincarê. Diçe bîr û kaniyê û bi du satilan avê dikêşîne. Di riya avê de mîna jinên merqedar li ber her jinekê disekine û bi wan re dipeyive. Di peyivîne de weke jinan destên xwe di binçengê xwe de li hev siwar dike. Bi dengêkî zirav dikene û bi kenê xwe re destekî xwe dide ber devê xwe. Ku mijara ken an jî gotinê hinekî seyr be, (li gor Rîço î gundiyê me hertişt seyr e) wê çaxê birûyê xwe ber bi jor hildikute, bi dengêkî zirav dibêje:

- Hewûûû!... tiştê ku me ne dîti bû jî me dît!

Ev hevoka jorîn li Rîço î gundiyê me bûye xwî, jê re bûye şiyar û wext bêwext bi kar tîne. Bi taybetî jî dema ku bi jinên gundê me re dikeve galegalê. Ku jineke gundê me pê bide zanîn ku mazi derketine, a wê çaxê ew ê birûyê xwe ber bi jor bike û vê şiyara xwe bibêje. Ev şiyara wî di hinek şênîyên me jî geriyaye.

Ji dêla vê ku şênîyên gundê me navê serjinik li Rîço î gundiyê me bikin, mala wî bi navê jina wî dinavînin û dibêjin: Mala Medikê.

MAL: 13

Li pêşberî vê mala Medikê, maleke din heye. Mîna ku ne ji mala Xwedê û ne jî ji mala Şeytên be. Maleke bi rengên seyr e. Şikebar e. Ne tenê ji şênîyên gundê me re, xwe bi xwe jî wusa ne.

Sermiyana vê malê jimebiyeke ji malmezinan e. Lê ji kê dibê bila bibe, ji mala Xwedê be jî, jin, di gundê me de tenê jin e û ne tiştekî din e!... gotina ku dibêje: Şêr şêr e, çi jin e çi inêr e, li gundê me cî jê re tune. Bi gotineke din li gundê me: şêr şêr e, jin jin e û mêr jî mêr e.

Ku em veşerin ser sermiyana malê, diya yanzdeh zikan e. Her zikek tiştek jê derketiye, rengê jê derketiye. Ku em bi zarekî din bibêjin, rengên oldar, rengên nerind, rengên firqûz û qeşmer derketine... belê belê... rasterast qeşmer derketine... ku ne wusa be, ma meriv di ser limêjê de... serqisê, diya wan li ser limêjê ye, berê xwe daye kevirê reş û xwe li ber xwar dike... a wê çaxê ev qeşmerê ha ji paş ve fistanê diya xwe bilind dike, hejekî dide binê wî fistanê diya xwe... ev diya malmezîna êdî ne xwar û ne jî rast dibê.

Ji ber nexş û rengdêrên endamên vê malê, şênîyên gundê me vê malê bi navê Mala Kulîlkê dinavînin. Di ferhenga şênîyên gundê me de gotina Mala Kulîlkê gelek maneyên xwe hene.

Serqisê, meriv dikane têbigêhîje ku ev mala ha maleke jîhevketî ye, ji endamên malê ne bawerî û ne jî haya yekî ji yê din heye, her endamekî malê seriyekî dikişîne û her yek jî bi rengêkî ne...

MAL: 14

Li taxa jorîn, li rohilatî oda gundê me, bi qasî çend werîsan ji vê odê dûr, di binê dibistanê de maleke kevn lê bi rengdêreke nû heye. Dema ku meriv li ser vê rengdêra nû bihizirin, meriv ê bibêje qeyê ew hemû guhertinên ku di dawiya sedsala bîstan de li dunyayê çêbûne, tenê ji bo vê malê bûne. An jî bandora xwe tenê li vê malê kiriye û loma navê berberiyê li vê malê bûye. Şêniyên gundê me dibêjin, ji bo ku xwediyê malê di xwestina peran de şerm neke, wî ev navê berberiyê li mala xwe kiriye. Ma diket bîra kê ku ji gundê me jî berberiya bi peran derkeve! Heta pênc sal berê jî kesên ku karê şe û meqesê ji destên wan dihat, li ber siya dar û dîwaran çog didan erdê, weke vatiniya gundiyeke hêja bê serêş û bê pere serê gundiyeke me çêdikirin. Tew carina gundiyeke me î ku îro navê berberiyê li xwe kiriye, li mala xwe jî serê şêniyên gundê me çêdikir. Dema ku meriv diçûn mala wî, bi hurmet û berborên berê xêrhatinî li merivan dikir, çay keremî merivan dikir, por û riyê merivan dilat çêkirin û tew qala peran jî ne dibû. Lê wek ku min got, xuyaye guhertinên ku di dunyayê de bûne di gundê me jî geriyaye.

MAL: 15

Li jora taxa jorîn weke gelek avahiyên gundê me xaniyekî din î li ser du qatan heye. Ji xwe ji vî xaniyê û ber bi jor jî êdî xanî tunene. Dibistana gund heye.

Ev xaniyê ha mala parêzgerê gundê me ye. Heta anuha jî ez bi xwe nizanim bê ev gundiye me çi diparêze û xwediye çi vatiniye ye. Tiştê ku ez dizanim di rojên îniyan de piştî ku seyda derdikeve ser banê mizgeftê, ban dike û dadikeve, a wê çaxê ev parêzgerê gundiye me jî bi pêlikên mizgeftê ve hildikişe jor, li ser banê mizgeftê, ew ciyê ku bi qasekî berê seyda lê sekinî bû û ban dikir, li wir ev gundiye me î parêzger dest pê dike:

- Kî golikên xwe bêxwedî berdin nav ziyanan, kî hespên xwe bêxwedî berdin mêrgan, ez di...

Bi dengê gelekî bilind diqîre, çi çêr û gotinên ku nayêne gotinê parêzgerê gundê me dibêje... dê, jin, xweng çi tê ber devê wî dibêje.

MAL: 16

Li kujekî bakurê gundê me maleke... na ev ne mal e... ne mal e, ne kon e, ne şikeft e... ecêbeke giran e... endamên wê ne ji ademîyan e, ne ji asimaniyan e û ne jî ji cin û pîrebokan e... doxîne di tengala piştî xwe de dişidîmin, zikê xwe piçûk dikin... ji bo ku birçî nebin, gûyê xwe nakin...

Li vî gundî, li nav van malan û bi van şêniyan re ev dibe payîza çaran ku li malbata mamoste Kevanot dibuhure, ji bo ku bi her awayî ji gundiyan re bibe alîkar, kêmasiyên wan rast bike, bi gotin, bi peyv û bi tevgerên xwe ji wan re bibe nimûnegîn, di van sê salan de çî ji destê inamoste Kevanot tê, ew dike.

Di sê salan de ew guherînên ku natur dikane di daran de, di hespan de, di merivan de bike, bêguman anuha di endamên mala inamoste Kevanot de jî kiriye, serqisê: xwiyê zaroktiyê ji ser Nêrgisa koçer radibe, ruyê wê î gilover li xwe diqelibe û bûkek xweşiktir jê derdikeve, bejnûbala wê tije dibê û dirûvên jineke gîştî pê dikeve, bi kenê xwe, bi henekê xwe, bi şorgermiya xwe, bi tinaz û zimandirêjîya xwe... bi her awayî xwiyên jinên vî gundî digire, ku ji xweşikiya wê ya koçerî jî nebe, meriv têdêrnaxîne ku jina namosteyekî ye.

Tenê bêyomiyek, bêyomiyekê ku pirî caran di serê jinan de tê... ku meriv wê jî nebêje, di van sê salan de jiyana zewacê

û mayîna li vî gundî weke dermanekî devê birînê li Nêrgisa koçer hatiye, lê wek ku tê gotin, jiyana serê xwe bixwe!... carina gul e, carina jî dirik e, heta heft meh beriya nuha jî zarok jê re çênabe, ev yeka ha ji bo mamoste Kevanot kêmasî û ji bo wê jî rûreşiyek e, lê li dawiya her tengasiyekê fereyiyek heye, dibêjin, bi rê û şîret, bi gotin û alîkariya jinên gund, Nêrgisa koçer di rojên pîrozwer de şilkiyan çêdike, li ser goristana Mekanê Mala Dînan li zarokên pêxwas û bêkes belav dike, xwe li ser vê goristanê dirêj dike, destê xwe vedigire û banî hemû ruhên pîrozwer dike, banî wan dike ku ev êşa rûreşiyê ji ser rabe û îro, anuha «Şikir ji Xwedê re!» dibêje û xwediyê zikekî heftinehî ye.

Guherînên ku naturê di van sê salan de li vî gundî li mamoste Kevanot kiriye dewlementir, piralîtir û nexşintir e, serqisê: xwiyekî seyr lê peyda dibe û li kuderê dibe bila bibe dema ku çûçikek bi ber çavên wî dikeve tavilê hustuyê wî dizivire û li pey dinêre, dema ku di ber an jî binê darekê re derbas dibe bêyî daxwaza wî serê wî ber bi jor bilind dibe û çavên wî li ser pel û giliyan digere, mîna yekî ku êdî ji vî gundî be jiyana gund pê xweş tê, kevnetexsiya ku çê xirab pêwendiyên wî û bajêr çêdikir piştî demekê ew wê jî difiroşe û destê xwe jê dişo, ew du sê nasên ku li bajêr hebûn, ew wan jî zû ji bîra dike, çûyîna xwe ya bajêr pêşiyê kê mî û dûre jî vê çûyîna xwe pir û pir kê mî dike, pîrî caran ji bo pêwîstiyên dibistanê jî di xwe de nabîne ku biçe bajêr, ji çend îniyan carekê kaxizekê reş dike, dide dest muxtêr an jî gundiyekî jîrtir û pêwîstiyên dibistanê bi vî awayî berteref dike, dema lingên wî bi bajêr jî dikeve mîna ku rêveçûna di kuçên bajêr de ji bîr kiri be weke gundiyên kûvî hertim li paş û pêşiya xwe dinêre, û ne tenê ev,

di kirîna tiştan de weke gundiyan dikeve heftûheystê û bazariyê dike, ku lingên wî bi çayxanekê bikeve bi firefira qumên çaya xwe, xelkên li dora xwe nerihet dike, piştî demekê baş pê ewle dibe ku ew lezeta ku li gund digire û pê kêfxweş dibe, li bajêr tune, loma çûyîna siname an jî tiyatroyekê tew jî na-keve bîra wî, pirî caran kuçên bajêr lê teng dibe û mîna ku bifetise bêhna wî li ciyên weha nayê der, gelek caran piştî çûyîna xwe ya bajêr nola masiyê ku ava wî were guhertin gêjîkî dibe.

Di van sê salan de bi navê dersa *Tarim Bilgisiyê* pêşiyê hê-
leke hewşa dibistanê bi xwendekaran dide kolandin, bîstanê
firingî û îsotan lê diçine, li kujekî vê liewşê bi gundiyan axoye-
kî dide lêkirin, li rasta hewşê jî pûnekc fere... weke hemû
gundiyan mamoste Kevanot jî êdî dibe xwediyê du serî
mange, nogin û parone, pênc mî û bi qasî şêst serî mirîşik,
Xwedê dizane ku gelek şênîyên vî gundî jî ewqas heywan tu-
nene, dema ku ji bo ardûyê salê çiyayê gund tê parkirinê, ma-
la mamoste Kevanot jî weke maleke gund xwediyê parekê ye,
lewra ew jî êdî weke gundiyekekî vî gundî ye, tenê di rojên îniy-
an de riyê xwe î sor kur dike, mîna ku ne ji bona Xwedê lê te-
nê ji bona xatirê gundiyan di van rojên pîrozwer de derbasî
mala Xwedê dibe û weke hemû gundiyan ew jî xwe rast û
xwar dike, nola gundiyan mêşên fetisî ji dîzikên dewên tîrş di-
de alî û bi heskên nîvşewutî vedixwe, bi gundiyan re dipeyive,
dikene, bi wan re dilîze, pirî caran bi wan ve pevdiçine û dîsa
bi wan re li hev tê, beşdarî seremoniya miriyan û xwestina ke-
çan dibe, nola hinek şênîyên gund ew jî çûyîna xwe ya oda
gund kêr dike û tîkiliyên li nav malan diçêtirîne, weke hemû
gundiyan ew jî di gund de ji xwe re xêrxwaz û xêrnexwazan

çêdike, ji gundiyekî bêtir dizane ku çend berê gund hene, kîjan mal ji kîjan berê ye, her malek çend kes in, çi kes bi çi xwiyê ye... hemûyê jê baş dizane.

Lê dîsa jê hinek aliyên wusa veşartî û wusa nixumandî li ba van gundiyan hene ku ne gengaz e mamoste Kevanot pê bizani be û dibe ku ev gundiyan ha bi xwe jê hay ji van aliyên xwe yê sergirtî tune bin.

Rojên mamoste Kevanot bi vê rewşê û bi vî awayî li vî gundî dibuhure.

Ber bi êvarê beriya ku mamoste Kevanot zarokan ji dersxanê berde, weke hertim deftereke piçûk ji bêrika paş pantolê xwe derdixe, lê dinêre û dibê:

- Îro doba... Gurgê û Bodê ye ku dersxanê paqij bikin. Demo û Mîro mange û golikan dixine axo... û girêdidin. Dilşa û Zoro jî qût davêjine mirîşkan û dikine pûna wan...

Piştî van gotinên xwe, weke femandarekî ku leşgerên hêja hilibijêre mamoste Kevanot jî di ser serê hamû zarokan re banî Mem û Beşîr dike, bi dizî, bi pistepist ji wan re jî tiştina kat dike û mîna ku dest bi jiyaneke nû bike, bi kêfxweşî li zarokan vedigere:

- Baş e, dibêje, anuha derkevin û bédeng biçin.

Ji bilî Gurgê û Bodê hemû zarok bédeng ji dibistanê belav dibin, Demo û Mîro berê xwe didine pêşiya naxirê, Mem û Beşîr berê xwe didin Newala Cinan û ji gund derdikevin, Zoro û Dilşa jî berê xwe didine malê ku biçin qûtê mirîşkan bînin, herweha navên ku hatin xwendin weke leşgeran her yek

ber bi vatiniyekê dibezin û piştî demên weha vatiniya mamoste Kevanot jî ev e ku dakeve hewşa dibistanê, biçe nav bîstanê xwe û bifikîne.

Nêrgisa koçer ji lojmanê derdikeve, ber bi bîstên tê, herdu destên xwe dide binê zikê xwe, bi delalî, delaliya ku ew ê bibe dê bi mêrê xwe dide zanîn ku ew ê heta mala Xanê biçe, mamoste Kevanot jî bi nepixîna bavekî, bi rewşeke bextiyar li zikê jina xwe dinêre:

- Baş e, ji xwe ez ê jî dûre biçim mala Şero, dibêje û di nava bîstên de bi ger fikandina xwe didomîne.

Dilşa xwe digêhîne malê û diçe ber kewarê, kewara wan bilind e, çî dike nake nikane xwe bigêhîne jora kewarê ku hinêk garis jê derxîne, bi ramanê zarokekê difikire ku girîşê devê çavika kewarê bikişîne û bi vi awayî garis derxîne, wusa jî dike, lê çer ku paç ji devê çavikê dikişîne garis ji kewarê diherike, bi destê xwe î piçûk du sê caran wî girîşî dîsa didewusîne ciyê berê lê bi ser nakeve, nikane devê çevikê bixetimîne, heta ku bi qasî du têran garis li ber çavika kewarê diherike ser hev Dilşa bi çavekî tirsonek û ruhekî gunehkar lê dinêre, bi tepîna dengên lîngan re li paş xwe dizivire û li deriyê derve dinêre, bi gupîna dilê wê î piçûk re diya wê dikeve hundur, çer ku dayika wê çav li garisê ber devê çavika kewarê dikeve bêyê ku deng bike satilên avê ji destên xwe datîne, bi hêrs xwe digêhîne vê gunehkara piçûk, bi porçika serê wê digire, ne dibê yek û ne dudu... bi dilekî pêt lêdixe û di ber re jî bi hêrs dibê:

- Ev çî karê te ye! Ev çî xax e, xaxcirîn! Dîsa çerçî hatiye, ne wusa! Tu careke din jî gûyê wusa belav dikî, an ne!... Tu Dilşa î, bi dilê xwe şa ne bî!

Qîreqîra keçika reben e, di nav lepên diya xwe de digirî, hewar dike û dibê:

- Dako heyran, dako! Dayê ez bi gorî, dayê! Ez careke din... axx dako!... ez carek din tiştêkî wusa nakim, dako!... Dako, serê min dêşe!... Dako welle... ax! Doba min e, loma dako!... dako!...

Diya serhişk û dilhişk bi gavekî lédana xwe sist dike û di nava giriyeke êşdar de dibihîze ku keçik çêlî dobekê dike, loma dest ji lêdanê berdide, lê dîsa jî bi hêrs dibêje:

- Doba çi, dêlik!..

Porçika dêlikê di nava lepên diya wê de bûye weke hola bênderê, bi çavên xwe yên şil û bêguneh hinekî jî bi tirs li ber lingên diya xwe dinêre û dibê:

- Doba min û qûtê mirîşkên mamoste ye, dako...

Bi bihîstina vê hevokê re mîna ku bibêje ev destên min bişikên, destê diya wê di ber de tîn, poşmaniyekê digire ser dilê wê î hişk û dibê:

- Ma çima tu ji diya xwe re nabêjî, keça min? Tu çima nabêjî doba min e û mistek garis bide min? De zû rabe ser xwe û bibe!..

Dilşa bi dilê xwe î teng û hîskikên girî radibe ser xwe, pêşa xwe ber bi diya xwe vedigire, piştî ku diya wê sê kulmist garis dixê pêşa wê, ji hundur derdikeve û bi lez berê xwe dide hewşa dibistanê.

Destekî Nêrgisa koçer li ser zikê wê û yê din di ber de li ba dibe, dadikeve nava gund, li nêzîkî ber deriyê hewşa mala Xanê bêhna gêrmîyeke meyrîn xwe li pozê wê dide der, di ser piyê hewşê re Xanê çav li wê dikeve, ji rasta hewşa mezin ji ber beroşa gêrmîyê bi pişirîn ber bi derê hewşê diçe û dibê:

- Erê ca were Nêrgis, were...

- Erê metê, ez jî ji xwe dilatim ba te.

Bi ken, bi pişirîn, bi henekên hûr û bêdeng Xanê û Nêrgisa koçer têne rasta vê hewşa mezin, mîna ku di dilê wê de tiştê hebe û nikane bi lêv bike, Xanê ji ber beroşa gêrmîyê zûzûka hildikişe jor û bi nan, bi pîvaz, bi kevçî û bi namkî dîsa vedigere jêr, dadide heskê, beroşê tev dide, namkiya di destê xwe de tije gêrmî dîke, li ber beroşê datîne:

- Erê... bila hinekî sar bibe û bixwe bi qurban!... dibêje û bi kenekî hûr didomîne: Erê di bîra min de bû, welle... Bi vî Mekanê mala Dînan, min digot, anuha Nêrgisa min li vir bûya û hinek ji vê gêrmîyê bixwara... Mala min şewutî!...

Nêrgisa koçer li rasta vê hewşa inezin li ber beroşa gêrmîyê rûdine, Xanê jî bi xwiyê xwe î hertimî her bi ken e, bi pişirîn e, bi gotin e, ji nişka ve dîsa hîkehîkeke hûr û bêmane pê digire û bi vî kenê xwe re dibêje:

- Erê inala min şewutî, bi Xwedê nuha tu newîranan jî dikî!... bila zarokek were ez ê anuha bişînim nav rezên jorîn.

Nêrgisa koçer destê xwe dide ser milê Xanê, ditepîne û:

- Na bi serê min û te, metê, pêwîst nake... dibêje, berê xwe dide siya dîwarê hember, ji peyva newîranîyê şerm dike, serê xwe dixê ber xwe û bi dengêkî nizm didomîne: Erê hinekî hêdî bipeyive, metê... Bi Xwedê nuha xalê Sayîb jî bihîst û...

Xanê li siya dîwarê hember dizivire û bi pişirîn:

- Dev ji wî berde, ew bi desmêja xwe de ketiye û guhên wî jî giran e, dibêje, bi dilovanî li Nêrgisa koçer dinêre û didomîne: Bi Xwedê anuha tu pir newîranan dikî, ma jina ku bi zarok nexweş... Erê gelek maye an?...

Bi liveke şermok Nêrgisa koçer serê xwe di ser zikê xwe î werimî de xwar dike û bi dengêkî nizm:

- Welle nizanim ku... ez dibêm qeyê hîn du meh û tiştêkî maye, dibêje, kevçiyek gêrmî dikişîne devê xwe, ji nişka ve xwe serast dike û mîma ku tiştêkî bi dizî bibêje, didomîne: erê, metê te qala newîranîyê kir... ma tu nizanî bê şeva çûyî çî hat serê min rebena Xwedê!...

Xanêya ku hertim devliken e, li heinberî van gotinên Nêrgisa koçer dudilî dibe, kofiya xwe hinekî bi paş de dide, hustyê xwe ber bi wê dirêj dike û bi dengêkî nizm dibêje:

- Çima, çî bû?

- Hewûûû... metê, ez dibêm qeyê ez ê li darê dunyayê tu carî wê bûyera şeva çûyî ji bîr nekim.

Li ser van gotinên Nêrgisa koçer, pêşiyê matmayîneke piçûk li Xanê diyar dibe, dûre tavilê kenekî bêsedem pê digire û di nav kenê xwe re bi dengê nizmî dibê:

- Erê ca bibêje, miqûfê! Çi xax hatin serê te? Şeytan bi te kenîya, çi bû? Hîk, hîk, hîk... de bêbêje, bibê!...

Nêrgisa koçer du sê caran xweziya xwe di devê xwe de berhev dike, dadiqultîne, di bin çavan re li Sayibê xerîkî destmêjê dinêre û bi rewşeke tevlihev, bi pistepist:

- Ez çi bibêjim, metê, dibêje û dest pê dike: Şeva berê... nîvê şevê bû. Ji nişka ve tîrek li min rabû. Min xwe li vê hêlê qeliband ne bû, min xwe zivirand ser aliyê din dîsa ne bû. Min çi kir ne kir tewatîyê cî ne dida min ku ez çavên xwe bidime hev. Vê qolincê xwe di tengela min de bada û xew ne ket çavên min. Ez rabûm di nava cilan de di paş piştî mamoste de rûniştim. Bi qasekî ez weha rûniştî mam, lê vê bêxwedîya tîrê ez bernedam. Tiştê ku min dizanî bû, dermanê êş û azarê jî li malê tune bû. Ez hinekî fikirîm û min kir ku ez mamoste ji xew şiyar bikim. Lê dûre xwe bi xwe min got, ma ez ê çima banî wî bikim. Paşîngê rabe û ji bo xewa xwe jî li min hêrs bibê, vêca ew ji min kêr e!... Herweha bi demekê ez di êş û azara xwe de qepijîm. Dûre ji nişka ve goristan û ev Mekanê Mala Dînan (destê xwe ber bi goristanê bilind dike) kete bîra min. Di dilê xwe de min got, welle ez ê jî derkevim der û berê xwe bidim vî Mekanî. Mîm lampe vênexist, min ne xwest ez mamoste şiyar bikim. Bêyî ku zêde bifikirim, ez rabûm di tariya odê de bi alîkariya destan ber bi dêrî çûm. Min vekir û derbasî eywanê bûm. Ji wir jî min derî vekir, bi lingên xwasî û bertena şevkirasê xwe derketim pêş derî. Di vê tariya nîvê şevê de bayekî hênîk li sîngê min xist, min herdu destên xwe

dan binê vî zîkê xwe û min çavên xwe girt. Xwişîna pelên sipîndarên li kêleka dibistanê û şîreşîra ava newala kaniyê li nav hev diket, dengêkî mîna dengê bûm an jî kundên darên goristanê di nav re dihat û li kerika guhê min diket. Min di dilê xwe de lava kir û got: «Xwedêyo! Ev çi êş û qolinc e di vê şeva nivê şevê de li min rabûye. Ez bi qurbana te, Mekanê Mala Dînan!... Tu î ku ji rêwiyên çolan re bûye rêber û te ew gihandine war û malên wan! Tu î ku ji kesên cinî re bûye hêvî û te dev û çav li wan rast kiriye! Te î ku xwe ji keç û xortên dildar re ne daye paş û te mirazê wan bi cî hanîye! Te î ku guhdariya tepîna dilên dayikên bendewar kiriye û bûyî berke-la ber dilê wan!... anuha ez ne gelekî, tenê bi qasî çar werîsan ji te dûr im. Weke wan kesên belengaz û reben, ez jî xwe davêjim bextê te û dibêjim...»

Nêrgîsa koçer li vir vedigere ser Xanê mîna ku bixwaze bala wê bikêşe ser tiştêkî veşartî, dibêje:

- Ez çi ruyê xwe ji te reş bikim, metê. Bi navê Xwedê, çer ku ez ji te re dibêjim, wusa metê. Min fikir ku ez bibêjim: «Vê êş û azarê, vê tîr û qolincê ji tengala min derxîne, ji giyanê min dûrxîne!» Êş, qolinc... li xwe varqilîm û min nêhirî ku ne êş û ne azar e. Herwaha jî ew peyvên min û ew tiştên ku min ê bigota, di dev û dilê min de man û min ne got. Lê dema ku ez baş bi xwe ewle bûm ku tîra serdilê min derbas bûye, wê çaxê pêlên bawerî û hêviyeke wusa li min rabûn ku bêpîvan! Pêjneke xweşkewîn girte ser ruhê min û bi min wusa hat ku di navîna min û Xwedê de tenê du buhust mane û nêzîktir jî... Di dilê xwe de min digot: «Ku îşev ez daxwaza çi bikim, bixwazim bi kuderê de biçim bêguman ew ê bi cî were.» Ez çi rûreşîyan bikim, metê... Ya rastî daxwaza ku pêşiyê hat ser

hişê min jî ev bû ku min digot ez ê lava bikim da ku Xwedê destê xwe dirêjî min bike û min bibe ba xwe. Bi vê daxwaza xwe re min êdî çavên xwe vekir. Lê bi vekirina çavan re ew tariya darên goristanê li ber min tarîtir, tarîtir û tarîtir bû. Ji nişka ve giyanê min lerizî û tirsek li min rabû. Tirseke bênav û bêmane, tirseke wusa ku ew sê gavên eywanê li min bûn riya sê salan. Bi dijarî min berê xwe da eywanê û min xwe havête hundur. Ez nizanim bê min çawa derî li pey xwe girt. Bi destlepkî min xwe gihande ser nivînan. Di paş piştî mamoste de min lihêf di ser serê xwe de qeliband. Di binê lihêfê de jî tewatiyê ez ne girtim. Ez diricifim, dilerizim... haa wusa! Ez bi xwe jî nizanim bê ji çi bû. Lê her ku ez diricifim, ramanên xirab di serê min de vedijend û xeyalên seyr dihatin ber çavên min. Bi wê tirs û leriza xwe jî hîn ez difikirim ku meriv li ber Mekanê Mala Dînan dest vegirta, daxwaza tiştan bikira û bigota: «Filankesê, an jî bêvankeso ji gornê rake.» gelo ev daxwaza ê bibûya? Car bi car ev tirs û pirsên welîa di serê min de li hev diketin û di pey van asûwasan re min bala xwe didayê ku kevir û kêlên gornên goristanê ji eî dileqiyên û di nav re serê niiriyên dixuyan. Dema ku wan miriyên serê xwe yê bi pirçûpola kufikî dihejandin, kevir û bersal bi du ciya dibûn, ew jî ji nav derdiketin û ji girê goristanê dadiketin. Perçên goştê helisî ji ruyê wan diqertilîn û ji jor de dihatin xwarê. Bi dijarî li ser lûlên hestiyê çîpên xwe ber bi deriyê me dimeşiyên. Ez vegeriyan ser xwe û min dîsa di dilê xwe de got: «Tiştên wusa nefikire û neyîne bîra xwe!» Min ne dihanî bîra xwe, lê dîsa jî ev aferîdên pîrozwer ji ber çavên min wenda ne dibûn. «Xwedêyo!... Ev çi bû di serê min de hat!» min got û ez lerizim. Ez nizanim bê vê bobelata ha çiqasî ha-

jot, lê hêdî hêdî xewê digirte ser min û di dawiya dawîn de ez ketim rewşeke xewxilnajiye. Di vê xewxilmajiya xwe de min du sê caran dengê bihîst. Min bihîst lê... dema ku meriv ser-xew be, ewqas bala merivan nakişîne. An jî guhê meriv deng zêde ji hev dernaxîne. Lê piştî ku ew denga du sê carên din jî li pey hev bilind bû, ew lerizîna bi qasekî berê weke tayê dîsa bi min girt. Gumaneke wusa li min çêbû ku min digot vê carê ew miriyên pîrozwer deng jî dikin. Ez êdî payî bûm, xweş payî bûm û guhê min jî êdî bi awayekî pir zelal deng ji hev derdixist.

«Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!» Ban dikir û her carê jî ji sê caran zêdetir an jî kêmtir ne digot. Xwe bi xwe min got: «Ew miriyên bi qasekî berê ji girê goristanê rabûn û daketin, anuha jî li ber dêrî banî min dikin.» Min lihêfa xwe ya bi tirs li serê xwe piçikand, çavên xwe bi hev de şidand û di dilê xwe de min got: «Xwedê!... nebe ku ev di derî re an jî di pencerê re têkevîne hundur!» Guhê min li ser dengê qirçîna derî û pencerê bû. Min digot ew ê anuha bişikînin û têkevîne hundur. Lê dengê ku min dibîhîst, ji devekî bû. Ango hertim yekî ban dikir. Ji bilî wî dengî, teperepa lingan an jî dengêkî din tune bû. Gelek ne buhurî ew denga dîsa bilind bû:

«Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!» Mamostê ku li kêleka min çiqasî ji min nêzik bû, ewqas jî ji min dûr bû. Min hêle di xwe de ne didît ku ez banî wî jî bikim. Xwedê dizane ev di jiyana min de cara yekem bû ku min pêwîstiya alîkariya mêr û mêraniyê dixwest. Min êdî dixwest ku ew rabe... rabe hewara min. Lê mîna ku giraniya deh miriyan li ser min be, ne deng ji min derdiket û ne jî destê min dilivîya ku ez dirêjî piyê wî bikim û bibêjim: Rabe!... Û dîsa ew denga:

«Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!» Xwedêyo!... çi şeveke xirab bû!... bi awakî wusa dikûriya ku te digot qeyê hirçekî birîndar e. Carina nîvçe, carina zêde û carina jî mîna kalekî bêdidan... bi gewriyeke xîzexîz gazî dikir. Hêleke lihêfa ser min leqiya, dilê min got, hatin; piyê min got, na ew mamoste ye. Bi vê cara sîsiyan re mamoste serxew serxew şiyar bû lê ew jî bi guhên xwe ne ewle bû. Min têderxist ku di nivînan de guhê xwe li bêdengiyê radigire. Ez di nava nivînan de tew li wî navê Nêrgisê xwedî derneketim. Dema ku cara çaran banî min kir:

«Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!» Mamoste rabû ser xwe û di tariyê de ber bi derî çû. Di wê tariyê de çavên min bi pîjamê wî yê belek ket. Jora sipîbelekiya pîjamê wî di tariya odê de weke parxwanên bêgoşt xuya bû û ew jî li ber çavên min bû yekî ji wan. Lê dîsa jî min di dilê xwe de digot: «Mamoste ê anuha biçe ji wan re derî veke û ew ê têkevîne hundur. Ku ew li derve mamoste bibin, an jî werin hundur û min bibim... êdî ji bo min û wî hevdiîtina me ya dawîn e. Ew jî di tariyê de...» Serê min hîn bi van ramanan li hev diket, dengê vebûna derê eywanê hat min. Di liemû demên zewaca min û mamoste de, heta wê gava şeva çûyî jî xwîna wî tew bi min şêrîn ne hati bû. Lê wexta ku bi qirçînî derî vekir, kizînî bi dilê min ket û ev dilê min ewqas bi wî şewutî... ewqas şewutî ku!... Ji min wetrê min ew şandî bû ser mirinê. Anuha ez viya kat dikim, metê... ez kat dikim lê ez bi xwe jî nizanîm bê ez çawa rabûm ser xwe. Rabûna min, vexistina lampê û çûyîna min ya ber derê eywanê bi carekê de bû. Tenê tiştê ku tê bîra min... min dikir ku êdî ez derketama, lê di devê derî de min tavilê dengê mamoste nas kir. Li pêş min bi hêrs li tariya der kire qêrîn û:

«- Ew kî ye?» got, lê beriya ku ji tariya derve bersivêk were

di gaveke pir û pir kurt de çavên min lê keti bû jî. Pêlên bayê şevê, ronahiya di destê min de weke hêlkanekê li ba dikir û ne dihişt meriv baş bibîne. Lê min dît. Yek tenê bû. Ji pêşiya derê eywanê hinekî dûr, tiştêkî nola histûneke sitûr di cî de bêliv rawestiya bû. Mîna ku bi betanê lihêfekî pêçayî be, jêr û jora wî sipî bû. Ji navê ber bi jor sitûrtir dixuya. Min bala xwe dayê ku li jora wî, tiştêkî mîna moriyê ji ronahiya lampê dibiriqî. Wek merivekî jî dixuya, lê dişibiya gelek tiştên din jî... tiştên ku min heta nuha ne dîtiye... meriv nikanî bû baş ji hev derxista ka bi rastî jî çî bû. Di dilê xwe de, «Ew meriv e...» min got. «çavên wî...» Lê dûre fikirîm ku çima çavekî wî tenê dibiriqe. Di pey re tiştêkî din ket dilê min: «Ev Xocê Xizir e û di hewara min de hatiye...» Lewra porê wî jî sipî mîna hiriyê bû. Ev tiştên ku ez dibêjim, di navîna du sê lêdanên dil de di serê min de çêbûn, metê. Dûre... dûre ew dengê ku bi qasekî berê banî min dikir, vê carê bi dengêkî nizmtir bersiva manoste da û:

«- Xoce...» got. Bi navê Xwedê, metê, wek ku ji te re dibêjim... bi vê gotina wî re vê carê jî jana serêşekê bi min girt, min destekî xwe havêt porçika serê xwe û bi lez, bi gavên fere min xwe havête hundur... min xwediyê deng nas kiri bû. Ew ne ji miriyên goristanê û ne jî Xocê min î Xizir bû. Ew Siyabendê kwîr î notirvan bû. Ji nav rezan hati bû. Digot:

«- Xoce... ez dizanim ku Nêrgis bi zarok nexweş e. Min got... newîranan dike... ez van hermiyan jê re bibim.»

Xanêya ku heta anuha bi tirs, bi dilpekîn, bi mitûmatî guhdariya vê serpêhatiya Nêrgisa koçer dike, li vir kenekî wusa pê digire ku tev Sayibê guhgiran ew hemû keç û bûkên li ser kaniya pêş mala wan jî dibihîsin, ji ken ziman lê nagere ku

peyva di devê xwe de bibêje, Nêrgisa koçer jî her di bandora bûyera xwe ya şeva çûyî de, bi tirs, bi şermokî li Sayibê ber siya dîwarê hewşê dinêre û bi dengêkî nizm:

- Erê metê, tu dikenî... lê bi rastî jî ez gelekî tirsiyam, dibêje û vê serpêhatiya xwe bi pistepist dîsa didomîne: Lê tu nizanî, metê... tu nizanî ku ez wê şevê çend caran mirinî û dîsa rabûm. Çend caran tirsiyam, dizanî? Piştî bûyerê jî ez tirsiyame... lê vê carê tirsî min ne ji miriyên goristanê bû. Gupîna dilê min bû û lêdixist ku ez ê çawa xwe ji dest û devê mamoste pak bikim... Mêr dilxirçik in û dikanin ji hertîştî gumanê bikin. Ew ê bigota: «Siyabend yarê te ye, an ne di vê şeva nivê şevê de nexweşî, newîranî, hermî...» Di nava nivînên xwe de min xwe bi xwe digot: «Gelo ez ê çiqas çû û repikan jê bixwim?» Dûre min bersiva xwe jî dida û digot: «Ez ê bibêjim, ma ez çî bikim? Tu bi xwe jî dizanî ku dîn e. Ma tu bawer dikî ku min hermî jê xwestiye, jê re gotiye were? Ku tiştêkî wusa li dora min hebe, ma kes ne ma ez ê banî vî dîne yekçav û por-sipî bikim!»

Ji ken Xanê di ciyê xwe de nahewe, kofiya wê dixuşike paş hustuyê wê, şara dorê difilite, zik lê hişk dibe û bi mebesta ku bibêje: «ê lê dûre?» peyva «êê?...» tenê ji dêv derdikeve, Nêrgisa koçer didomîne û:

- Êê... a wusa, metê. Dûre jî mamoste hêrs bûye, her hermiya ku wî ji paşila xwe derxistiye û dirêjî mamoste kiriye, yek bi yek nîmaste ew hemû herniyên ha ji dest girtine û bi şûn de li nav çavên wî xistine. Piştî bûyerê jî mamoste bi wê hêrsa xwe ya derve vegeriya hundur, deng ne kir, ji min ne pirsî û ne got ev çî ye? Gerçî bigota jî min ê nikani bûya pê bida famkirin, ji ber ku min hay ji tiştêkî tune bû. Ez bawer

im mamoste jî têngêhîştî bû. Loma... tenê di bin çavan re li min nêhirî, tufî serçavê min kir, lampe temirand, bi hêrs xwe havêt ser nivînan û hêf di ser xwe de qeliband. Ew hemû tiştên ku wê şevê di serê min de hatin û li ber çavên min geriyan, bi xewxilmajiyêke destê sibê re ji ber çavên min wenda bûn û êdî ez nizanim bê ez kengî ketim xewê, metê. Vê sibê jî dema ku em rabûn, ne mamoste çêlî şeva buhurî kir û ne jî min tiştêk pirsî. Heta xwarina taştîya jî ev bûyera şeva çûyî weke pirsêkê di serê min de bû. Lê min digot, ew tiştên ku şeva çûyî qewimîn, xewnek bû, xewneke şevên nexweşiya bi zarokan... min bawer ne dikir. Lê mîna ku deh kes jî min re bibêje, ca biçe li derve li dewsa wî binêre. Dûre ez derketim derve û min mêze kir ku ew hermiyên gîştî li erdê perçe perçe belav bûne.

Li vir Nêrgisa koçer vedigere ser Xanê û bi saxikî dibêje:

- Bi rastî ez hîn jî têngêhîjim, metê. Gelo ev dînê ha ji bo çî û bi çî ramanî hati bû? Hindik ma bû ku zirav li min biqetiya. Ez pir tirsîyam, metê, pir!...

Xanê bi vê tirsê wê jî dikene û dibê:

- Erê, ma tu çima ditirsî! Xwezika mêrekî ji min re... hîk, hîk, hîk!... ji min re jî di paşla xwe de hermî bihaniya. Wê çaxê... wê çaxê me ê jî dil hermiyên paşilên xwe bi hev biguheranda, hîk, hîk, hîk!...

Nêrgis bi vî xwîyê Xanê dizane, dizane ku pirî caran rastî û henekên wê bi hev re dibin, lê mîna ku bibêje ev ne rewşeke henekan e û bixwaze têbigêhîje ka bi rastî jî çî bû, êdî li heinberî kenê Xanê napsîre, rasterast xemgîn e, nerihet e û jî hinêk tiştan serê wê tevlihev e.

Xanê vê rewşa wê dibîne, vedigere ser û li gotinên xwe yên

gorîn zêde dike û dibê:

- Siyabend ne dîn e, keçê. Siyabend xwedîmal e, jina wî, law û keçên wî... ma tu nizanî bê kalê pêşek... naxirek neviyên xwe hene, miqûfê!...

- Ez dizanim, metê... dizanim lê çima wusa kir, ez ténagê-hijim. Heta nuha jî tiştekî wusa nebûye... Ez dibêjim wê çaxê xerifiye.

Xanê dike ku bikene lê nakene, kenê xwe di xwe de digire, dixwaze bide famkirinê:

- Na na, dibêje, ne dîn û ne jî xerifiye. Merivekî hinekî saxik e. Ya rastî merivekî dilpak e. Ez dizanim nuha dîsa ji me çêtir cinên wî hatine dorê, xew lê herimiye, nexweşiya te ketiye bîra wî û wî jî...

Nêrgisa koçer bi rewşeke mitûmat peyva wê di dêv de dibire û dibê:

- Te got çî, metê?... te got, cinên wî?..

- Erê lêê... Siyabend cinî ye. Ma ew ne dîn e ku...

Saxik, dîn, cimî, diyar e ku Nêrgisa koçer ténagêhîje, nika-ne ji hev derxîne, bi serekî tevlihev herdu destên xwe di ber xwe de vedigire û hêdîka dibê:

- Uff, metê!... çî dîn û cinîyên dunyayê hene, Xwedê jî hemû li vî gundî berhev kiriye. Tu kê dipirsî, li kê dikolî...

Xanê bi pişirîn destê xwe dide ser çoga wê, vê rastgotina wê dipeyitîne û dibê:

- Erê bi Xwedê tu rast dibêjî, Nêrgisa min. Ma li vî gundî kesekî baqil heye!

Bi van gotinên xwe re mîna ku ji dûr ve yekî bibîne, Xanê zûzûka radibe ser xwe, di ber xwe de hêdîka pêşa xwe daw-dişîne, dest davêje kofiya xwe, ji hêlekê ve serast dike û ji hê-

lekê ve jî her li kuçê dinêre, Guziyê ku bi qasekî berê bi ber çavên wê dikeve dîsa xuya dibe, ji nişka ve bi dengê ji dengê lieta nuha bilindtir:

- Ero Guzî, ca were!... Were, sitranekê bavêje ser Pero, were!... dibêje, dikene, vedigere ser Nêrgisa koçer û didomîne: Binêre, yekî din jî va hat, tew ev yê lia dengbêj e jî.

Saqoyekî reş î bêbetan li navpiyê wî dengbêjî, di destê wî yê çepê de çoyekî dirêj î mûsayî, bi şalwerekî boz î pînekirî û delingeke kin, pêxas ber bi hewşê diloqe, tê û bi pilepil sitranekê dibê:

Hewar e mîrê min hewar e!

Mala Sayîb mala mîr û mêran e!

Pero xanim e, xatûn e, delala dilan e.

Delala dilê birîndarê şûr û xençeran e.

Hewar e, hewar e mîrê min hewar e!

.....

Di devê deriyê vê hewşa mezin de Guzî destê xwe î vala ber bi siya dîwêr vedigire, hustuyê xwe bi paş de rep dike û bi dengê xwe î taybetî dibê:

- Ma ne wusa ye, keko?... Tu û Xwedê... ina ne wusa ye, Sayîb!... çima tu xwî dikî, keko?

Sayîbê ku destmêja xwe girtiye û li ber siya dîwarê hember, li ser qoncekî rûniştiye, bi bihîstina vî dengê Guzî re di ber xwe de hûr hûr dikene û banî dike:

- Ca were, Guzî, were... were em tirampekê bikin.

Guzî di ber beroşa gêrmîyê re derbas dibe, ber bi Sayîb diloqe, bi qasî sê gavan jê dûr li pêşberî wî radiweste, dîsa wî destê xwe î vala bi pêş de û hustuyê xwe bi paş de rep dike û dibêje:

- Çi ye, mîrê min? Tirampa çi?...

- Tu were em tirampeyeke xêrendar bikin. Wek ku qereçî tirampên ker û hespan dîkin, ez û tu jî... em... em jî tirampa jinan bikin. Tu were diya xwe bide min û Xanê jî ji xwe re bibe û hew!... hî, hî, hî!...

Ji doza namûsê re Guzî qet xwe nade paş, ji bo namûsê çi bibe dike, dema ku yek qala diya wî dike, pir hêrs dibe, pîrî caran xelk jî çêlî diya wî dîkin ku pê wî hêrs bikin, anuha bi van gotmên Sayîb dîsa hêrs dibe, zûzûka jê vedikişê, çoyê di destê xwe de davêje erdê, destê xwe î vala di ser Sayîb î rûniştî re bilind dike û di ser de dike birebir:

- Ez ê di quncikê zîndanê de bimîzim ha! Tu çi xwîna xwe dikî hustuyê min, dîkê pîr! Biçe bi destûra Xwedê bimire!... dibêje, mîna ku bi gazin an jî bi şûret berê xwe bi Xanê de dike û didomîne: Binêre, Xanê... li mêrê xwe xwedî derkeve, bila xwîna xwe neke hustuyê min!... Jê bipirse ka çi dixwaze. Sayîb rakiriye, heyran!... bi Xwedê Sayîb xerifiye û hew!...

Sayîbê xerifi hûr hûr dikene, solên xwe bi ser lingên xwe ve dike, ji hewşê derdikeve kuçê, di ber xwe de dike pilepil, navê diya Guzî bi lêv dike ku bêtir hêrs bike, Xanê ji hêlekê ve bi kenê xwe bala Nêrgisa koçer dikişîne ser vê rewşê û ji hêlekê ve jî namkiya di destê xwe de rayê Guzî dide û bi bergerîn dibê:

- Were, Guziyê min, were... were, tu dev ji Sayîb berde... were gêrmiyê bixwe.

Di demên hêrsbûna xwe de, çi tişt di dest Guzî de hebe, davêje erdê, bi destvala şer dike, bingehiya taktîkê şerdariya wî ev e, di hemû şerên jiyana xwe de, ew tu carî jî vî destê xwe î vala bi kesekî nake, her di ser wan re vedigere û bi birebir

hêrsa xwe dadixîne, dûre tiştên ku havêtine erdê hêdî hêdî berhev dike.

Anuha jî diçe wî çoyê xwe î ku bi kêrî şer ne dihat, ji erdê radike, ber bi beroşa gêrmîyê diçe, namkî û kevçî ji dest Xanê digire, bêyî ku li dora xwe li kesekî binêre an jî bipeyive, gêrmîyê ji namkiyê dikişîne devê xwe, nan û pîvazên di badi-ka kêleka ber beroşê de, ji destê wî har û hewarê dike, yekî herî têr jî dema ku li vê nanxwarina Guzî temaş bike ew ê bi xwe jî birçî bibe, ji ber pîvaza tûj hêsir ji çavên wî tê, kevçiyê gêrmîyê di nava lêvên xwe de dişidîne, mîna dengê bayekî kur fîzefîz bi firnikên wî dikeve, di gelek carên weha de dilê meriv pê dişewute û meriv dibê qeyê sê roj beriya nuha xwarina dawîn xwariye.

Dîmenên weha, dîmenên dînan, dîn û saxikên gund heta nuha gelek earan li kuçan, li hewşên malên vî gundê ha rastî Nêrgisa koçer hatine, lê ne bi qasî anuha ji nêzîk ve, anuha baştir têdigêhîje ku gelek dîn û kêmaqilên vî gundê ha li malên xwe jî doza xwarinê nakin, li quncikên malên xwe rûdinin heta ku xwediyê malê, bi gotineke dîn, heta ku birçîbûna wan nekeve bîra malxirabekî malê nizanin nan bidin ber dîn û kêmaqilên xwe, lê ji xêra Xwedê re di her dem û her wextî de çend diltenikên weke Xanê hay ji vê rewşê dibin, weke vati-miyeke pîrozwer her rojên Xwedê mast û dewê xwe î zêde li hewşên xwe datînin hêlekê, çend namkî û teştêk nan didine ber, dema ku çav li rebenekî ji van rebenên gund dikevin, tavilê banî wan dikin, zikê wan têr dikin.

Xanê û Nêrgisa koçer li kêleka Guzî rûniştine û li nanxwarina wî dinêrin, Xanê bi dişewatî vedigere ser vê rewşa wî û dibê:

- Bixwe, be qurban, bixwe! Bixwe, ez ji te re dîsa dagirim.

Guzî bi kêfxweşî wan gotinên xwe yên bi qasekî berê ducar dike:

- Erê, bavo!... Mala Sayîb ji berê de mala mîran e, dibêje û bi ken didomîne: Lê carina Sayîb jî... erê, ew jî bi xwe de dirî!... he, he, he!.. ma ne wusa ye, Xanê! Tu û Xwedê... ma Sayîb ne wusa ye, Xanê?... ma Sayîb bi xwe de nake, Xanê?

Di her peyivîna wî de hûrikên nan, avdewa gêrmîyê ji devê wî dipijiqe derûdorê, Xanê çav li Nêrgisa koçer dişikîne, berê xwe bi Guzî de dike û dibê:

- Wusa ye, Guzî, wusa ye... lê ka te Pero çi kir, Guzî?

- Pero ê were!... çima tu xwî dikî, Xanê!...

- Miqûfo!... zarokên wê mestûmezin bûne, lawo!...

- Erê, ew ê zarokên wê jî ji min re kar bikin. Em ê jî bibine maleke mezin!

- Ma ka te erd û mal heye, miqûfo?

- Erê, erdê Xwedê fere ye, Xanê!

Piştî ku Guzî namkiya duduyan jî dixwe, herdu destên xwe di dev û serçavê xwe re dide, radibe ser xwe, berê xwe dide Xanê û:

- Xanê ciwanik e! Mala Sayîb, mala mîran e, heyran! Li dîkê pîr mêze bike, Xanê! Bila bi xwe de nerî! Heyfa Sayîb e, bila bi vîjikê nekeve!... dibêje, dîsa bi wê sitrana xwe û bi zikekî têr berê xwe dide kuçê.

Xanê bi pişirîn, bi pozpilindî, bi serbilindî li kuçê, li hawurdora xwe dinêre, Nêrgisa koçer têdigêhîje ku Xanê ji vî karê xwe kêfxweş e û her cara ku zikekî weha têr dibe, ev kêfxweşîya wê lê zêdetir dibe, bi mereqdariya jinekê jê dipirse û dibêje:

- Erê metê te ji wî re çêlî Pero dikir, ew kî bû?

Xanê:

- Pero, dildareke wî ya wextekê bû. Keçîkek xweşik bû. De îcar ev dîne ha jî di kuçên gund de digeriya û:

«- Ez ji Pero hez dikim, dilê min ketiye wê, ez li ser Pero dîn bûme.» digot. De qeyê rebeno berê wer baqil bû!... hîk, hîk, hîk... Lê bi rastî jî dilê wî keti bû keçîkê. Navê revandina keçîkan bihîstiyê... Erê lêê... Rojekê derengî şevê diçe ber dîwarê hewşa mala bavê keçîkê, li bendî disekine ku keçîk were derve û ew jî wê birevîne. Di wê gavê de, ji şeytanî re dinêre ku yek derdikeve. Ev Guziya jî rasterast derdikeve rastê û bi pistepist banî dike:

«- Pero, ma tu nayê em bidin pey hev û biçin?» dibêje. Ew yeka bêdeng diçe hundur û bi gavekê şûn de dîsa derdikeve. Guzî wan gotinên xwe dubare dike. Ew yeka jî, di wê tariyê de bi çarşefê reş tê, xwe bi Guzî ve dizeliqîne, destê wî digire û derdikeve kuçê. Heta newala paş malan jî xwediyê çarşefê deng nake. Guzî jî bi dilpekiya revandina keçîkê dilerize, diricife û carina di ber xwe de:

«- Ma em bi kuderê de biçin, Pero?» dibêje, lê bersivê nagire. Dema xwe digêhînin newalê, Diloyê bavê keçîkê wê çarşefê ji xwe dike û dikeve ser Guzî. Ne yek û ne dudû... davêje binê guhên vî rebenî. Dengê wê qêrîn û hewara wî hîn jî di guhên min de ye. Wê şevê dengê wusa xirab ji hêla newalê dihat ku... Gelek tirsîya bû. Dûre çend gundî ber bi newalê beziyan û bi dijwarî ev rebenê ha ji nav lepên Dilo xelas kirin. Qaşo seydayê gund bû... bi qurbana min û seydatiyê be! Bê çawa destê te lê digeriya, çavrijîya!... Welle piştî vê bûyerê li derekê çavê min li Dilo î bavê keçîkê ket û min peyvên ne-

mayê jî jê re gotin. Ma li ber xwe dikeve, nerind! Devê xwe jî li ber min xwar dikir û digot:

«- Ji xwe te û hinekên weke te rû dane van dînen ha! Divê meriv dînan baqil bike, Xanê, baqil!» Lê wê çaxê ez pir hêrs bûm. Ez meta te me!... welle min jî dest havête hustukura wî, du sê cara hejand û min gotê:

«- Şerm bike, seyda, şerm!... Tu qaşo seydayê gund î... Baş e, em bibêjin ew dîn, ma tu jî dîn î ku tu di şeveresê de çarşefê li xwe dikî, wî ji gund derdixî û lédixî!... ma tu ji Xewdê jî natirsî!... Bi navê çêyiyên Xwedê, nola şeytanekî tu ketiye nav me, şeytan!» Piştî çend rojan jî ji vir bar kir û çû. Ji xwe ne ji vî gundî bû.

Li vir mîna ku Xanê rastiyeke bide xuyakirin, hinekî bi hêrs û di ber xwe de:

- A wusa bû... kî tê gundê me, ji me dîntir dibin, dibêje, lê tavilê vedigere ser Nêrgisa koçer û li gotinên xwe yên jorîn zêde dike: Ez bi qurbana te, koçera min... hûn jî ne ji vir in, lê min li ser we ne got. Tu bi xwe jî dibînî ku... hîn jî dema ku ez qala wê bûyerê dikim laşê min dilerize.

Nêrgisa koçer di ber xwe de bi nîvşermî dipişire û dibê:

- Na na, metê. Ez li xwe nagirim. Lê... lê dûre çi bû?

- Tiştêk jî ne bû. Bar kirm û çûn. Lê ji bo ku Guzî hêrs bikin, bikenin an jî... çi dizanim an jî pê dilê wî xweş bikin, jê re wusa dibêjin. Tew carina banî Guzî dikin û jê re dibên: «Guzî, Guzî!... Pero hatiye mala bêfankesê!» Guzî jî wê çaxê radi-be ser xwe û mîna dildarekî birîndar berê xwe dide wê malê. Reben!...

Nêrgisa koçer bi saxikî û rengdîniya gelek tîpên vî gundî dizane, dizane ku carina ji wan re çêlî keç û jinan jî dibe, lê

tênagêhje ku merivekî dîn çawa dikane evîndar bibe, bi vê pirsê serê xwe re, bi mitûmatî ji Xanê dipirse û dibê:

- Ma dildariya kesên dîn û cinî jî dibe, metê?

- Kesên din jî ne, dîn û cinî! Bi Xwedê dildariya wan xurtir û dirêjtir dajo. Li vî gundê me, ji îro jî bêtir... gelek dîn û cinî hebûn. Ewqas rengîn bûn ku nêriv ne dixwest ji ba merivan biçin. Ji wan çend kes mirin, du sê keç jî hebûn...

Nêrgisa koçer zûzûka peyva Xanê dibire û dibê:

- Ca raweste, metê, te got keç jî?...

- Erê lêê... jê yek jî... tê bîra min ein wê çaxê keç bûn, keçeke van malên Nezikan hebû. Navê wê Kewê bû. Bi rastî jî weke mêkewekê xweşik û lihevhatî bû. Di rindbûna wê de heta nuha jî min di vî gundî de keçeke wusa ne dîtiye. Porekî zer û filikî xwe ji jor de berdida ser tilorên wê. Xwediyê bej-neke bilind û dagirtî bû. Hustuyê wê dirêj, çavên wê gir û nola van moriyên hespan hêşîn bûn. Weke hinareke qelişî lêvên wê ji dûr ve sor dikirin. Lê xwiyekî wê î naxoş hebû. Mîna ku bixwaze ji binê erdê tiştina bibîhise, carina çog didan erdê, pêşa xwe di ser serê xwe de diqeliband û bi saetan guhê xwe li erdê radigirt. Ji ber vê rengdîniya wê jî dê û bavê wê lê nêze ne dikirin. Têr nan ne didanê. Hertim şekalên diya xwe bi ser lingên xwe ve dikir. Jê re kinc ne dikirîn. Pîrî caran rihîna Xwedê lê be, diya min kincên me î kevn bi hev ve dizeliqand û li wê dikir. Piştî demekê wê dev ji vî xwiyê xwe berda. Êdî dawa xwe di ser serê xwe de ne diqeliband û guhdariya binê erdê ne dikir. Lê vê carê jî bi daran ve hildikişiya. Li ser daran devê xwe ber bi asiyanan radikir û dikûriya:

«- Mekiûs, Mekiûs!...» Hertim ev berpêsiyên wê diqetiya û memikên wê weke du şemamokan heta nivî tê de duxuyan.

Rojekê diya min jê re got:

«- Tu êdî mezin î, Kewê. Tu çima bi daran ve hildiperikî? Binêre guhanên te derketine rastê!...» Kewê bi ruyekî xemgîn di ser guhanên xwe de nêhirî, destê xwe havêt serê wan, hinekî pê lîst û dûre li diya min vegerand:

«- Ji ber ku li wir, li ser daran ez baştir wan dibînim. Tiştên ku hûn nikanin bibînin, ez li wir dibînim. Aferîdên asimanî gelekî ji yên dunyayî çêtir in. Porên wan dirêj û filikî ne. Weke histêrkan xwe ji jor de berdidin xwarê. Kincên wusa tenik, wusa tenik li wan e ku meriv dibêje qeyê ji hundurê hêkê derketine. Ez derdikevim ser daran ku Mekrûs destê xwe dirêjî min bike û min jî bibe ba xwe û wan. Dixwazim bila dîsa destê xwe bi memikên min bike û bibêje: Nermik û xweşik in.» Wê çaxê jî diya min hinekî vemiciqî, bi awurên dilverişîn li vê keçikê nêhirî... rihma Xwedê li herduyan jî be, diya min lê xeyidî û gotê:

«- Ev çi xaxên te ne, dêlika dîn!... kerê welle ez ê ji bavê te re bibêjim!... ez ê bibêjim, bila porê te kur bike, poz û guhên te jêke!...» Li hemberî van gotinên diya min, Kewê... Kewa reben wê çaxê pêsrên xwe di nav wan ritalên ber hemêza xwe de veşartin û bi enirîn di ber xwe de got:

«- Mekrûs ji min re goti bû: kî destê xwe bi te bike, destê wan ê bişikê.» Diya min dîsa li vê rebenê hêrs bû û gotê:

«- Ne tu bî, ne jî Mekrûsê te!... Kî dizane bê kîjan nerindî di tariya şevê de dest havêtiye te!... careke din jî ez nebihîsim, dêlik!...» Lê Kewê dest pê kir û bi dilekî şewutî giriya. Ji çavên wê î gir weke xilorîgê hêsir rijiyên. Heta ku diya min rabû çû jê re hinek nan û mast jî hanî û li ber danî, ew her digiriya...

Mereqdarî li Nêrgisa koçer dipiçike û ji Xanê dipirse:

- Mekrûsê ku çêlî dikir kî bû, metê?

- Gelek tişt hatin gotin, lê nizamim. Pêşiyê gotin tişteki bi wî navî tune. Dûre gotin, Kewê bi xwe ji xwe re tişteki welî afirandiye... De êdî Xwedê pê dizane bê çi bû, kî bû... Lê li gor gotina diya wê, êvarekê serêşekê bi Kewê girtiye û dûre jî agirê wê bilind bûye. Diya wê haniye li ber argûnê eywana malê şeltikek raxistiye û Kewê li ser dirêj kiriye. Heta demekê jî ne hatiye ser xwe û liertim pesta gotiye. Gotinên ku ji devê wê derketine, heinû jî nîvçe bûne û loma diya wê tene-gêhiştiye. Bi gavekî nalîna wê hatiye birîn û deng jê derneketiye. Diya wê jî rabûye ku biçe kaniyê û dorek av bîne. Lê dema ku diya wê ji kaniyê vegeyriyaye, mêze kiriye ku finda li paş serê wê vemirî ye. Tenê soraviya terafa agirê argûn li ser ruyê Kewê pirpitiye. Kewê rûniştî bûye. Dema diya wê ditiye ku kewê hatiye ser xwe û ji xwe re rûniştiye, hinekî kêfa wê jî hatiye. Lê tavilê tirsek ketiye dilê wê û bi şikebarî gotiye:

«- Tu çîna di tariyê de rûniştiye, ez be qurban! Finda xwe vêxîne, Kewa min!..» Lê Kewa wê deng ne kiriye. Her li terafa agirê argûn mêze kiriye. Diya wê find vexistiye û ditiye ku ev berpêsrên Kewê vekirî ye û porê wê jî hinekî li hev ketiye. Pêşiyê diya wê gotiye qeyê ji ber agirê serêşa xwe bişkovên ber pêsrên xwe vekiriye û loma li ser ne sekinîye. Dûre bi dengê dayikek dilovan dîsa jî keça xwe pirsîye:

«- Êşa serê keça min hinekî derbas bû, an ne?» Li ser van gotinên diya xwe, bêyî ku li ruyê diya xwe mîze bike, Kewê gotiye:

«- Erê, anuha êşa serê min ne inaye. Mekrûs liat. Destê xwe da ser eniya min. Tiliya xwe di lêvên min re da. Dûre...

dûre jî destê xwe di paşila min re kir û got: Nermik û xweşik in.» Diya wê bi tirs venicîqîye, baş bala xwe daye pêsîrên Kewê û dewsa nînog û perîncokan bi çavên xwe jî dîtiye.

Tirs û mereqdarî li Nêrgisa koçer tevlihev dibe, ji hêlekê ve guhdariya Xanê dike û ji hêlekê ve jî bi gavekî zûtir dixwaze hîn bibe ka dûre çî bi serê Kewê de hat, bi tirs, bi çavên gir, bi dilpekîn dipirse:

- Lê... dûre, metê?...

- Dûre jî Kewê her bi navê wî jiya. Di kuçan de dibezîya û digot:

«- Mekrûs destê xwe bi çîçikên min kiriye! Ew ji min hez dike! Dilê wî ketiye min...» Çî dizanim.. lê paşîngê jî pir xirab bû. Bi şev radibû berê xwe dida Şikefta Zoncikê. Te Şikefta Zoncikê ne dîtiye, li berwarê benda mala Baço ye. Dibêjin hundurê wê wusa tarî, wusa tarî ye ku... mêr bi mêraniya xwe newêrin bi tenê dakevin hundurê wê. Dibêjin ji me çêtir, ciyê şayiya cinan e. Di heinû şevên çarşemiyên de, ji me çêtir, cin li wir şayiyê dikin. Pirî caran meriv di wir re derbas bûne û dengê def û bilûra şayiya wan bi guhên xwe jî bihîstine... A Kewê jî di van şevan de diçû wir. Gundîyan çend caran ew ji nivê rê vegerandin û hanîn malê. Dê û bavê wê lêxistin, di kadîne de girêdan, havêtin paş deriyên û nanrijî kirin... lê dîsa jî ev keçîka ha ne hat ser xwe. Birin ser vî Mekanê Mala Dînan çend şevan heta destê sibê ew li wir bi darê ve jî girêdan, dîsa ne bû. Êdî lê azirî bû. Carina pir hêmin dixuya, carina jî har dibû, derdiket kuçê, dawa xwe di ser serê xwe de diqeliband, hetanî du saetan jî xwe hildikuta û digot:

«- Çarşemî û pêncşemî!...» Li Şikefta Zoncikê hînê vê dîlana... ji me çêtir, hînê dîlana cinan bû bû. Ji bilî van herdu ro-

jan roja îniyê an jî rojêke din ne dihanî ser zimanê xwe. Dûre bavê wê bihîst ku li Cizîrê şêxekî bi navûdeng heye. Bavê wê î reben!... tê bîra min hertim ev keçika dida pey xwe û dibir. Piştî du sê caran vê keçikê êdî ne dixwest biçe. Asê dibû, çêr û dijûnên nemayê ji şêx re dikir. Direviya. Ji hemû gundiyan direviya. Berê gelek ji diya min hez dikir, lê di demên xwe yên dawîn de êdî ne dihat ba diya min jî. Ji bavê xwe jî direviya. Bavê wê bi benê tûr herdu destên wê girêdida, li pey xwe dikaşîşand û dibir. Heta paş axpîna jorîn jî qêrîna vê rebenê dihat û digot:

«- Mekrûs bireve, Mekrûs!... Şêxê Cizîrê bêbext e, ew ê te bikuje û mala min bişewutîne, Mekrûs!...»

Dilê Nêrgisa koçer tenik bûye, bi tirs, bi dilpekîn, bi gewriyeke tije girî û bi çavên tije hêsir dibêje:

- Dûre... têderxistin bê Mekrûs kî bû, metê?

- De êdî Xwedê pê dizane. Li gor gotina şêx jî, Mekrûs, xortekî ji wan bûye... ji me çêtiran. Kewê bi wî re zewucî bûye. Ne dixwest şêx wî xortî ji ser rake... Li gor gotina bavê wê, şêx gotiye:

«- Ji wan du babet hene. Hinek baş û hinek jî xirab in... Mekrûs ji ew yên çê ye û bêkê e. Mekrûs wê bernade û keçik jî pir ji wî hez dike. Keçik hertim wî haydar dike ku neyê nekeve daf û avê. Ez dixwînim, dixwînim... ji wan gelek tên, lê Mekrûs nayê. Bila keçik li vir be, wexta ku ez ba lê bînim, ez ê ji ser rakim.» Herweha ev keçika ne hat, her carê bi qasî heştekî li ba şêx dima. Ji xwe bavê wê çend caran tenê ew bir. De îcar... karê Xwedê nexşin e!... ez baş nizanim, lê dûre ev keçika ha bi zarok nexweş ma û di devê gundiyan de bû benîşt. Her yekî ji xwe re tiştê li hev dihanî û zimandirêjî di-

kirin. Paşîngê şêx bi bavê wê dabû zanînê ku Kewê ji Mekrûs bi zarok nexweş e. Ev jî ji bavê wê re bû kuleke serê kulan û mîna ku êdî ji herdu dunyayên Xwedê jî bar keti be hustuyê rebeno... şerm dikir, ne dixwest çavên wî bi gundiyan bikeve. Digotin, êdî ne diçû limêja îniyê jî. Heta ku rojekê ev keçika ha mir.

Nêrgisa koçer bi rewşeke sipûsar li Xanê dinêre, mîna ku dawiyêke weha ne dipa, lêvên wê yên zuwa dilive û bi kelagirî dibê:

- Mir?...

- Erê, mir... mir, lê mirina wê jî bi rengê xirab bû. Hinekan digotin, ji me çêtir, cinên wê ketine ser û hinekan jî digotin bi dermanê kêçan miriye. Xêr û guneh li hustuyê wan... lê digotin bavê wê dermanê kêçan bi wê daye xwarin ku jê pak bibe. Tew pêşanî hukumatê jî ne dan û wusa veşartin. Ma tu dibêjî dildariya kesên din û cinî!... Diya wê çêlî dildariya wê dikir, digiriya û digot:

«- Di ber mirina xwe de jî Kewê xwe li ser sekûkê diqepijand, Mekrûs! Mekrûs!... hewar dikir, bi çavekî bêguman vedigeriya ser min û digot: Heta anuha jî ez û Mekrûs, em bi hev şa ne bûne.»

Li hemberî vê bûyerê, mitûmatî û dilpekiya Nêrgisa koçer lê zêdetir û dilê wê teniktir dibe, çavên xwe mezintir dike û dîsa vedigere ser Xanê:

- Metê heyran, lê bavê wê çi digot?

- Bavê reben!... De êdî bavê wê î reben jî keti bû çi rewşê! Xwedêyo, bûyereke weha di serê dijminan de neyê! Piştî mirina wê, devê bavê wê jî hati bû girtin û ziman lê ne digeriya. Şênîyên gund ji kêleka wî kêr ne dibûn, lê dîsa jî bêkês bû.

Digotin, di quncikekî oda mala xwe de rûnişti bû, ji ciyê xwe ranedibû, li dora xwe mêze ne dikir, ne nan û ne jî av... tiştêk ne dixwar. Jina wî digot, ji ber mirina Kewê wusa bûye. Ji xwe bi heyst rojan piştî mirina keça xwe, ew jî tetirxanî bû û mir.

Nêrgisa koçer tengjî ye, xençer lêkeve xwîn jê naçe, tiştêkî dilhejîn li gewriya wê dipiçike, kirtika pozê wê dişewute, firnikên wê pêl didin, lêvên wê diricifin, dixwaze tiştêkî din jî bibêje, pirseke din jî bike, lê kelagiriye li gewriya wê rê nade wê, hemû lêza di xwe de berhev dike û ji nişka ve:

- Lê... diya wê?... dibêje û bi vê pirsê xwe re kûrîniyeke ji dilekî şewutî pê dikeve, Xanê xwe davêje ser Nêrgisa koçer, bi kujê dawa kirasê xwe hêsirên rijiyayî paqij dike û:

- Wî... ez bi qurbana te, tu çima dilê xwe tenik dikî?... Tu diya wê dipirsî, diya wê sax e. Ma tu Leto nas nakî? Xaltiya Leto diya wê ye. Lê ew jî... tu jî dibînî ku ew jî êdî ji serê xwe çelq bûye. Û loma hersal dema ku kulîlkên payîzê li ser goristanê serê xwe derdixin, ew jî diçe di ser gorna Kewê de, di xwe de lîlikan dibarîne, dilorîne... lieta serê payîza paşîn jî karê wê lier ev e.

Nêrgisa koçer êdî bi deng digirî, ji bo ku kesek di kuçê de nebîne û ew jî şerî neke, radibe diçe lundurê goma mala Xanê ku li wir bi dilê xwe bigirî, Xanê serî gavê diçe ber deriyê goma berxan û jê re dibê:

- Erê de derkeve, ma tu dîn î!

Nêrgisa koçer li wir têr digirî, çavên wê ji girê sor dibin, heta demêke dirêj jî av ji pozê wê tê û dibe fişkêfişka wê, Xanê li vê rebeniya rewşa wê dinêre, ji gomê derdixe û bi pişirîn dibêje:

- Tu ji xwe re têr girîyayî, ne wusa?

Nêrgisa koçer serê xwe dixwe ber xwe, deng nake, li ruyê Xanê jî mêze nake, mîna ku di ramanên xwe de li tiştêkî asê bibe, di ber xwe de her li derekî, li qirşekî, li kevirekî piçûk temaşe dike, Xanê dixwaze ku hinekî dilê wê î guvîşt xweş bike, bi rûkenî dibêje:

- De ka bibêje, Siyabend ji te çî dixwest, miqûfê!...

Lê ev henekên Xanê şopên girî ji xweşrûyê Nêrgisa koçer wenda nake, nola ku guhdariya sitraneke dilşewat kiri be, anuha dilê wê nerm û tenik bûye, xemgîn ketiye û êdî nikane zêde jî bipeyive, tenê bi pişirîneke xemsar, di ber xwe de û bi dengêkî nîvçe dibêje:

- Ez jî dikim êdî biçim, metê.

- Erê, de tu rûniştîyî, lê!... ma hêka te li malê sar dibe!

Nêrgisa koçer bi fişkefişk, bi dijwarî pişirîneke hûrik dikişîne ser lêvên xwe, bi Xanê dide zanîn ku divê ew biçê, xatir jê dixwaze û di ber beroşa gêrmîyê re ji hewşê derdikeve, he-ta derê hewşê Xanê jî li pey wê rast dibe, li wir çavên wê bi du zarokan dikeve ku li kolanê di nava xweliyê de dilîzin, bi du dangan banê wan jî dike ku werin gêrmîyê bixwin.

Mamoste Kevanot li ber deriyê mala Şcro, ji hêla hewşê dengê Mîxo î notirvan dibihîse:

- De rabe, malava! Ro çû ava, ma tu ê kengî serê min çêkî?

Şeroyê xwediyê hewşê jî bi rikebarî lê vedigerîne û dibêje:

- Bi navê Xwedê, heta ku tu peran nedî min, ez destê xwe navêjim meqesê... de îcar te bawer kir!

Di devê deriyê hewşê de mamoste Kevanot dinêre ku weke hertim civateke piçûk li ser sekûka hewşa mala Şero li hev geriyaye, ev hewşa ha ne tenê hewşa vê malê, rasterast hewşa gund e, li hêmkayiyên êvarên weha, hertim çend kes li vê hewşê peyda dibin, çend kesên ku vê hewşê ji oda gund diçêtirînin.

Anuha jî Hoto î navmalok hatiye vir ku li riya avê temaşe bike, Mîxo î notirvan dixwaze ku Şeroyê xwediyê malê serê wî çêbike, lê Şero bi destîtevirekî de ketiye û rêş dike, jina Şero li ber argûnê hewşê rûniştiye kuftên dagirtî çêdike.

Mîna ku mamoste Kevanot ji vê bergehê xweş be, bi den-

gekî nîvken û nîvhenekî dibêje:

- Xuyaye dîsa hûn li ser tiştêkî li hev nakin.

Şeroyê xwediyê malê:

- Binêre va xoce jî hat, bila ew... dibêje, tefşo û desttêvirê di destê xwe de datîne hêlekê, radibe ser xwe, pêşa şelwarê xwe dawdişîne, ber bi mamoste Kevanot diçe û didomîne: ji bona Xwedê bila xoce bibêje, anuha li bajêr çêkirina por û kurkirina riyekî bi çiqas pere ye, xoce?

Mamoste Kevanot bi ken destê xwe davêje eniya xwe, dike ku buhayekî berberiya bajêr bibêje, lê tavilê têdigêhîje ku wî hay ji tiştêkî weha nîne, bi qasî heftetekî beriya ku were vî gundî, serê xwe li bajêr daye çêkirinê û anuha jî tew nayê bîra wî, jê û pê ve hertim ser û riyê xwe li vir, li ba Şero daye çêkirinê û hertim jî bi deyn an jî bi pereyekî hindik, loma ew kenê li ser ruyê wî hêdî hêdî divemire, lê ji bo ku mijara galegalê bidome û germtir bibe, weha dibê:

- Em bibêjin ku seriyek bi deh panotan e û tev rî bi panzdeh panotan e.

Bi tevgereke bêçare Şero herdu destên xwe ber bi Mîxo î notirvan vedigire, nizm û bilind dike û dibê:

- A ez jî dibêjim, ji dehan, ji panzdehan panotekî bide min. Em gundiyên hev, nas û dostên hev in... Xem nake panotekî bide, bes e. Pere pere ne!

Mamoste Kevanot pêşiyê li Mîxo î notirvan dinêre, dûre li Şero vedigere û dibê:

- Ka ew dixwaze çiqasî bide?

Mîna ku Şero hêviyeke herî piçûk jî di muşteriyê xwe de nebîne:

- Nizanim, dibêje, ku bi daxwaza wî be, ew naxwaze tiştêkî

jî bide. Çiqasî dide bila bide, pere pere ne, lê ez bê pere çê-
nakim û hew!

Mîxo î notirvan bi zimanekî tinazî:

- Ew bê pere tiliya xwe jî di çavê meriv re nake, dibêje, de-
stekî xwe ber bi beroşa kuftikan bilind dike û bi tinaz didomî-
ne: Lê ku tu bibêjî: a ji te re pênc panot û ji dêla heskê ve bi
destê xwe wan kuftikan ji beroşê derxîne, Şero ê wusa bike...
ez baş dizanim ku... ez bi sê kevirên jinberdanê sond dixwim
ku ew ê wusa bike.

Daxwazeke firqûzane bi mamoste Kevanot digire ku ew jî
beşdarî vê peymanê bibe, li Şero dinêre, pîj dike:

- Ya sitar!... dibêje, ewqas jî nabe, lo!... Ku bikani be bi le-
pan wan kuftikan ji beroşê derxîne, ez ê bi xwe jî pênc pano-
tan bidime wî.

Bi van gotinên jorîn re Şero di ber xwe de hûr hûr dikene,
dûre li mamoste Kevanot vedigere û dibê:

- Xuyaye perên te jî di te de dixurin, xoce.

Mamoste Kevanot jî bi vê nexweşiya rikebariyê dikeve û:

- Ango çi, dibêje, ma tu ê bikani bî bi lepên xwe kuftikan ji
beroşê derxînî? Heta nuha jî mîm ne dîtiye ku yekî lepên xwe
di ava kelandî de kiriye û kuftik jê derxistine.

Şero kurt dibire, zendên piyê xwe ber bi jor hildiçine, nola
ku ji van destên xwe hunereke veşartî pişanî mamoste Keva-
not bide, herdu destên xwe weke du carûtên zengarî ber bi wî
bilind vedigere û dibê:

- Perên xwe derxîne! De derxîne... ez ji te re keleke kuf-
tik... perçekî herî piçûk jî tê de nahêlim, ez ê bi van destên
xwe hemûyî derxim.

Mamoste Kevanot destê xwe davêje dizdanê xwe, ken bi

yên dorê dikeve, Şero têdigêhîje ku peyman bêhenek e, li Şarika jina xwe vedigere û dibê:

- Kuftên beroşa te keliyane, Şarê?

Jina wî li ber beroşê bi pilepil pê dide zanîne ku henekên ava germ tunene, dest û zend ê li wî biperite, lê pênc lib panotên hesimî ji dizdanê mamoste Kevanot derketine û anuha di kefa destê Şero de ne, hemû kesên li wir li ber beroşa kuftikan dicivin, ew ê binêrin ka Şero ê çawa wan kuftikan ji beroşê derxîne, Şarika jina wî ji bêgavî sêniyeke fere tîne û dide hêla rastê.

Piştî ku Şero avekê di ser destê xwe de dike, diçe di ser beroşê re disekine, ava beroşê bi bilqebilq dikele, kuftê di beroşê de zîz dibin û li hev diqulibim, Mîxo î notirvan li ber Şero digere û dibê:

- Ez bi qurban, Şero! Tu were dev ji vê peymanê berde û serê min çêbike. Ez dizanim tu ê destê xwe bişewutîni û serê min ê jî bimîne.

Şero:

- Bi Xwedê ev perên ha êdî ji bêrika min dernakevin. Û ev perên ha perên pênc şeş seriyên weke serê te ye, Mîxo!... dibêje, ji nişka ve destê xwe î rastê di beroşê de dike û derdixe, kuftikekê di sêniyê de datîne, destê xwe li ba dike, sar dike, jan û tîna ava germ bi derxistina vê kuftika pêşîn re li tilî û piştî destê wî dide der, ji hewşê dengê ken û miçeniçê bilind dibe, bi berz û nizmbûna dengê ken re destê Şero jî dadikeve nava ava germ û bi kuftikeke din û yeke din derdikeve, jina wî misîne avê tîne û dibê:

- Piştî derxistina her kuftikekê ava cemidî li zenda xwe bike ku bila...

Mamoste Kevanot bi ken dest davêje misîn, ji destê jina Şero digire, li hêlekê datîne:

- Bi Xwedê ez napejirînim, dibêje, wusa nabe... Di vê peymana me de ava misîn tune bû!...

Bi van gotinên mamoste Kevanot re soraviyeke şermokî li ruyê Şarika jina Şero xwe dide der, mîna ku anuha mêrê wê di duelloyêke bêyom de be, bi rewşeke bihêvî û dilekî şewutî lê dinêre, ev bergeha jina wî du sê caran li perda çavên Şero xuya dibe û herweha ev peymana kuftikan jê re dibe dozeke namûsê, heta anuha jî dixwest ku destekî xwe, destê xwe î rastê tenê bi kar bîne, lê anuha ew jan, ew şewat, ew peyman, ew pere û ew şermesariya li ruyê Şarika jina wî lê dibe hêrs û vê carê herdu destên wî di beroşê de dibin û ji ava kelî derdikevin, Şarika jina wî bi dilekî helisî di ber xwe de dike pilepil û dibêje:

- Bi Xwedê ev mêrika ê xwe bi bişewutîne û bikûje.

Mîxo î notirvan vê carê xwe davêje bextê mamoste Kevanot, li ber digere û dibê:

- Xoce heyran, xoce, jê re bibêje bes e, bila serê min çêke.

Lê mîna ku mamoste Kevanot bixwaze ew pênc panotên wî lieqê xwe derxîne, tiştêkî din dibêje:

- Na, na, kuftikek jî têde bimîne, nabe. Li gor peymanê, divê perçên kuftikên jihevketî jî tê de nemîne.

Şero perçên kuftikên jihevketî jî di beroşê de nahêle, rasterast hîjdeh kuftik di sêniyê de berhev dibin, ji serê tiliyên Şero heta ber herdu zendên wî ditevizin, sor dibin, wusa sor dibin ku meriv dibêje qeyê çerm ji ser rakirine, Şarika jina wî zûzûka misîn digire, avê li zendên wî dike û dûre pê dide zanînê ku divê ew ava firingiyan di dest û zendên xwe bide.

Ava firingiyan li dest û zendên Şero dibe û bi merxemekê têne pêçanê, kenê ku vê carê ji hewşê bilind dibe êdî ne ew-qas ji dil e, weke ji van kenên ku pirî caran ji ehmeqiyê dibe, kenekî wusa bi taybetî jî li mamoste Kevanot xuya dibe, Mîxo î notirvan bi gazindarî di ber xwe de dike pilepil û dibê:

- Ez dizanim ku êdî serê min çênabe.

Diyar dibe ku êş û şewata zendên Şero nû xwe lê dide der, carina serê tiliyên xwe bi hîmek deverên zendên xwe ve dişidî-ne, lê dîsa jî bi tevgereke serketî dibêje:

- Di roja îroyîn de dema ku meriv bibêje pere, ava çem û kaniyan disekine!...

Mîxo î notirvan dizane ku serê wî nayê çêkirinê, Hoto î navmalok: ez birçî me, dibêje, diçe wê sêniya kuftikan digire û ber bi sekûka hewşê tîne, hemû kesên li ser sekûka hewşê wê sêniya kuftikan datînin ber xwe, bi ken û henek dest bi xwarinê dikin, di wê gavê de Bekoyê Garût di kuçê de xuya dibe, di devê deriyê hewşê de dengê li mamoste Kevanot dike û dibê:

- Ekmek sizda û yağ bizda, xoce!(*)

Xoce ji ber sêniya kuftikan radibe mîna ku parolayekê bi-bersivîne:

- Leşgerên şevê daketine newalê, dibêje û bi vê gotina xwe re destê xwe davêje ber pişta xwe, di ber pişta wî de, di binê qutikê wî î fere de tişteki wekî sing an jî lûleyekê dixuye, her-çiqas ev hevokên jorîn bi awakî sergirtî têne gotin, lê yên li

---

(*) Ekmek sizden yağ bizden. *Rastiya hevokê ev e û bi tirkî ye. Wek ku meriv bibêje. Nan ji we û rûn ji me. WW*

ser sekûka hewşê têdigêhîjin, ew têdigêhîjin ku îşev şeva nêçira çûçikan e, piştî ku Bekoyê Garût jî tê beşdarî seremoniya xwarina kuftikan dibe, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok pê didine zanîn ku ew ê jî werin.

Kuftikên di sêniyê de diqedînin û beriya ku ji vir belav jî bibin, ev hogirên ha li hev dikin ku bi tariyê re li mala Bekoyê Garût berhev bibin.

Bi tariya êvarê re kesên navkirî li mala Bekoyê Garût amade ne, mijara axaftina wan li ser darê lastîkê, nişandarî, sipîndar û kevirên gulover e, deriyê odê vedibe, Mem û Beşîr î xwendekar dikevîne hundur, mamoste Kevanot çav li van xwendekarên xwe dikeve, vedigere ser Bekoyê Garût û:

- Binêre, leşgerên şevê hatin, dibêje.

Herdu leşgerên şevê tîn, tûrê di destê xwe de datînin ber mamostê xwe, li kêleka wî cî didine xwe û bi serbilindî pê didine zanîn ku wan heta anuha jî li Newala Cînan kevirên gulover berhev kirine.

Mamosta Kevanot destê xwe di tûr de dike, bi kêfxweşî mistekê ji wan kevirên gulover derdixe, ber bi Bekoyê Garût dirêj dike û bi tevgereke nepixî dibêje:

- Fermo, binêre!... ji Newala Cînan berhev kirine.

Bekoyê Garût dest davêje bêrika xwe, darê lastîkê jê derdixe, ji wan keviran yekî ji mista mamoste Kevanot digire, di nava qayîşa lastîkê de bi cî dike, dide ber çavê xwe, ber bi jor

du sê caran vedikişîne, berdide, serê xwe î piçûk di binê şew-
qê xwe yê gir î qilêr de dihejîne û dibê:

- Ez bi heyrana te bim. Ji bona Xwedê ca lê binêrin! Keç
e, keç!... weke çîpên keçeke berzewac!...

Bi van pesnê Bekoyê Garût re, mamoste Kevanot layita
xwe ya sê baterî ji ber pišta xwe derdixe, berê wê dide binê
zikê xênî û vêdixe, ronahiya layitê li ser max û mertegên zikê
xênî xelek xelekî belav dibe, çavên xwe ber bi jor dike, serê
layitê badide û dixwaze tevayiyê xelekên ronahiyê li gulokekê
berhev bike, lewra ew dizane ku ji bo nêçira çûçikan divê tî-
rêjên ronahiyê mîna gulokekê li derekê berhev bibe, xwende-
karên wî di ciyê xwe de dikine pistepist, Mem xwe nagire û bi
dengê piçûkekî dibêje:

- Hinekî din sî, mamoste, hinekî din sî bastir...

Bekoyê Garût:

- Belê, xoce, belê, gotina zarok e, hinekî din jî bastir bike,
dibêje û van gotinên zarok rast dipeyitîne.

Mîxo î notirvan di bin çavan re li Hoto î navmalok dinêre,
di ber xwe de dikene, vedigere ser mamoste Kevanot, destê
xwe ber bi wî dirêj dike û dibê:

- Bi Xwedê, xoce, te jî rasterast xwiyê me girtiye.

Mamoste Kevanot van gotinan li dilê xwe nagire, şerm na-
ke, bi pişirîneke şêrîn beşdarî kenê wan dibe, mîna ku wersi-
ra ava vî gundê ha deşîfre bike, Hoto î navmalok dibê:

- Ê... ev bû sê sal ku xoce ava gundê me vedixwe, ma hîn jî
xwiyê me negire?

Di vê navberê de lastîk, kevir û layita wan amade dibin, se-
likekê didine dest Beşîr, tûrê keviran bi hustuyê Mem de di-
kin, mamoste Kevanot jî layita xwe ya dirêj digire destê xwe û

radibin ser xwe, Bekoyê Garût dîsa lastîka xwe ji hev dikişîne, berdide, berê xwe dide Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok:

- Hûn ê jî çûçikan berhev bikin, serjê bikin, bavêjin selikê.

Mîna ku ew ê hêrişî ciyekî bikin, bavêjin ser derekê û wir bişewutînin, bi reng û dilpekiya leşgerên şevê yek bi yek li pey hev derdikevin, bêguman dilpekiya mamoste Kevanot ji ya hemûyan jî bêtir e, nêçirvan ji dara hewşa mala Bekoyê Garût dest pê dikin, mamoste Kevanot berê layita xwe ber bi jor dike, tîrêjên ku li hev bûne gulok li ser giliyên dara tûyê digere, li derekê disekine, bêyî ku layita di destê xwe de bilivîne an jî destê wî biricife, bêyî ku serê xwe li hêlekê bizivirîne, bi serbilindiya diyîna tiştêkî nû dengêkî li Bekoyê Garût dike û:

- A ji te re, Beko!... dibêje, xenîmê çavên te be, ma ez hîn ji te re çî bikim! Weke sîngê...

Sîngêkî sipî li ser giliyekî jora darê ketiye lîsê, Bekoyê Garût nîşanê li wî sîngê sipî digire, qayîşê vedikişîne û berdide, bi tepîneke bêcir re ew sîngê sipî ji wir, ji ser giliyê jorîn bilind dibe û tê xwarê, nola pisporekî vî karî ha mainoste Kevanot vê carê jî ronahiya layita xwe serjêr dike, çûçik li erdê dipirpîte, dilpekiyeke kêfxweşîn bi xwediyê layitê digire, rê nade yekî din û ew bi xwe dibeze ser çûçikê, ji erdê radike û bêyî ku pîrsa kêrê bike, mîna lehengekî *Fiesta de Sangre*(*)

(*) *Fiesta de Sangre: Bi spanî ye û tê mana Şayiya Xwînê. Di vê şayiyê de spanî bi gelek babetan bi xwînê dilîzin, xwînê dirijînin. Ji babetan yek jî ev e ku mirîşkên ganî bi werîsekê ve ji lingan serjêr darde dikin, bi rext û postal, li ser piştê hespê bi bezêke siwarî di binê vî werîsî re derbas dibin, dest davêjin serê*

tavilê serê wê hildiqetîne, bêhn û tîna çilkên xwînê xwe li tihyên wî dide der û çavên xwe li selikvan digerîne.

Hemû kevirên ku ji lastika Bekoyê Garût derdikevin, yek ji vala naçe, bi havêtina her kevirê re çûçîkek reben ji lîsa nîvê şevê dihecire û tê xwarê, li binê vê dara hewşê rasterast yanzdeh çûçîk ji lîs û serê xwe dibin, dûre jî wekî nêçirvanekî kevnare mamoste Kevanot berê xwe dide kesên dora xwe û dibêje:

- Anuha jî divê em xwe berdî nava sipîndaran.

Nêçirvan bi gotina mamoste Kevanot dikin, bi ronahiya layita wî ji wir dûrdikevin, di pêş malan re, di paş sergo re hokê li xwe badidin û hêdîka xwe berdidin nava sipîndaran, li gor rêdara nêçirvaniyeke weha, divê bêdeng dakevine nav daran, an ne çûçîk ê ji lîsa xwe bihecirin û bifirin, loma di ronahiya layitê de heta ku ji destê wan tê li gor rêdara vê nêçirvaniyê dikevine nav sipîndaran û dest bi karê xwe dikin.

Bekoyê Garût vedigere ser mamoste Kevanot dibêje:

- Ca ji xwendekarên xwe bipirse, xoce... bipirse ka çend kevirên wan mane.

Beriya ku mamostê wî pirseke weha jê bike, Mem î berpirsiyarê tûrê kevirên gulover di tariyê de destê xwe î piçûk ber bi ronahiya layitê bilind dike û dibê:

van mirîşkên dardekirî ku bi carekê re hilqetînin. Ku siwarê hespê bi carekê re bi ser nekeve, an jî ku mirîşik xwe hilkute û serê wê bi dest siwar nekeve, wê çaxê li gor berbora spaniyan ew sala ha ê ji bo wan bibe saleke reş. Weke şayiyê netewî ev şayiya ha hersal li Spanyayê tê pîrozkirin. WW

- Tenê ses kevir mane.

Mamostê Mem vê peyvika xwendekarê xwe serast dike û dibê:

- Tenê şeş kevir mane, Beko, bi gotineke din têra şeş çûçikan mane.

Bêyî ku hustuyê wan biqurime, nêçirvan di nava sipîndaran de bi qasî du saetan çavên xwe ji pey ronahiya layitê nakutin û li jora sipîndaran dinêrin, heta dawiyê bi tevayî çar kevirên Bekoyê Garût vala diçin, ew jî du libên wan davêje bergekî sipîçolkî loma.

Selika di destê Beşîr de bertije dibe, carina destê xwe î piçûk li ser pûrta çûçikan digêrin û pê kêfxweş dibe, carina jî di dilê xwe de xwezila xwe bi nîşandariya Bekoyê Garût tîne û ji kwîr de keserina vedide.

Nêçirvanên çûçikên şevê ji nav sipîndaran derdikevin, ji wir dûrdikevin, li mala Bekoyê Garût vedigerin, heta ber deriyê hewşê jî mijara peyivîna wan pesn e, pesnê li ser nîşandariya Bekoyê Garût e.

Mîna ku ji mamoste Kevanot re bibe xwiyekî hertimî, çer ku xwe digihîne hewşê dîsa ronahiya layitê ber bi jor dike û dibîne, dibîne ku çûçikekê xwe daye ser giliyekî herî jor, xwe diricifîne û ji bo lîsê cî dide xwe, xuyaye ku hîna nû ji nava sipîndaran heciriye û hatiye xwe havêtiye bextê vê dara hewşê, Bekoyê Garût bi quretiya nîşandarekî mezin lastîka xwe ji hev dikişîne û dibê:

- De qeyê nan û ava vê rebenê jî li ruyê vê dunyayê ne maye.

Nêçirvan dikenin û Mîxo î notirvan zûzûka dibê:

- Na, Beko, na... ez bawer nakim ku tu wê çûçikê bixînî. Ku

tu bi kevierekî re wê bixîni, a ev simbêla reş jî ji min re ne pêwîst e, bavo!... ez ê kur bikim!

Bekoyê Garût lastîkê di destê xwe de sist dike, ji nîşanê vedixe, vedigere ser Mîxo î notirvan û dibê:

- Çima, bavo? Ma ew simbêla ji te zêde ye, an li ser lêvên te yên dirêj giraniyeke xwe heye?

Dîsa kenekî dengdar bi nêçirvanan digire, mamoste Kevanot berê layita xwe bi Bekoyê Garût de dike, dûre vedigere ser Mîxo î notirvan û dibê:

- Baş e, ez jî dibêm... ez jî dibêjim ku Beko ê bi kevierekî re bixîne. Ku bixîne, tu ê ji simbêla xwe bibî, Mîxo... ku nexîne, wê çaxê ez ê simbêla xwe ya sor kur bikim!...

Ken li nêçirvanan bilîntir dibe, dilê wan bêtir dipeke, herdu alî li hev dikin û ji Bekoyê Garût re dibêjin:

- De baş e.

Bekoyê Garût li herdu rikebaran vedigerîne û dibê:

- Anuha... li gor vê peymanê ku ez wê çûçîkê bixînim jî û nexînim jî, her ew ê simbêlek here, ya rastî heyfa min bi simbêlên we tê, lê hûn werim em dev jê berdîn, bila simbêlên we li ber pozên we bimîne û ev çûçîka ha jî îşev nehecire...

Lê herdu nêçirvanên xwedîsimbêl bi hev re û bi devekî rikebar dibêjin:

- Na, na! Tu bi serê Xwedê dikî... bi vî Mekanê Mala Dînan dikî, tu ê bavêjî!...

Yê mayî, Hoto î navmalok jî vê hingemê pîj dike, sor dike û dibêje:

- Na, na, Beko, tu bavêje. Lê bila ew jî sond bixwin ku ew ê bi rastî simbêlên xwe...

Herdu xwediyên simbêlan dîsa bi hev re û bi dengekî bi

Mekanê Mala Dînan sond dixwin, bi vê sonda mezin re ronahiya layita di destê mamoste Kevanot de ber bi jor radibe, li ser giliyê dara hewşê digere, çûçik hîn li ciyê xwe ye, Bekoyê Garût lastîka xwe ber bi wê vedikişîne, beriya ku berde bi pilepil:

- Heyfa min ê bi simbêla reş were, dibêje û berdide, bi tepînekê re dengê hîshehîska zarokê tî bihîstîm, mamoste Kevanot ronahiya layitê ber bi dengê hîshehîskê, ber bi hêla der, ber bi serê kuçê dirêj dike, dinêre ku zarokê e, li ber tîrêjîn layitê mîna ku bi lîlikên çavên xwe alîkariyekê bixwaze her dihîske, Mîxo î notirvan banî wî dike û dibê:

- Çi ye, Salo?... Çi fişkefişka te ye?

Saloyê ku li bendî alîkariyekê ye dilê wî tenik dibe, ew giryê ku li gewriyê piçikiye bi carekê de berdide û kûrekûreke dilşewat pê dikeve:

- Ba... bavê min... dimire! dibêje û ber bi mala seyda dibezze, ji bilî Mem û Beşîr hemû nêçirvanên şevê berê xwe didin mala Cindîyê bavê Salo, xwendekarên nîamoste Kevanot an jî bi gotina wî, leşgerên şevê jî tev selika çûçikan bi pêlikên mala Bekoyê Garût ve hildikişim jor û li wir li bendî wan disekinin.

Jin û zarokên Cindî li ber serê wî rûniştine û bi hîskehîsk diqirqilin, nêçirvanên şevê xwe digêhînin paş serê wî û dorê lê digirin, ji wan, ji yên dorê dengê nîzm tê bihîstin û dibê:

- Dîsa ji me çêtir, cinên rebeno pê girtine. Ev rebenê ha jî ji wan pîrozweran pak ne bû...

Lê ev rebenê ha ne hay ji hatina nêçirvanan heye û ne jî ji peyvîna wan, heta ber gewiyê bi lihêfekê nixumandî ye, çavên wî vekirî û bi baldarî li binê zikê xênî dimêre, mîna tawanbarekî ku li bendî dadpirsiya xwe be, dilê wî çargopal lê dixê, ditirse ku vê carê çi êş û şikence lê bibe, dilopên xwîdaneke hûr li ser eniya wî nola serê gerînjokan dide der, binê porê wî şil û bêhna nexweşiyêke bênav jê tê, ji nişka ve ricifiyek tê giyanê wî, gwîn lê zer dibe, serê xwe li ba dike, bi dilekî şewutî dest bi bergerîne dike û dibê:

- Ez bi qurbana we, zarokên min hûr in. Hûn ji me çêtir in, dev ji min berdîn! Ez rebenekî Xwedê me!...

Dûre girîyekî nîvxeniqî li gewriya vî rebenê Xwedê dipiçî-

ke, ew gwînê wî yê zer vê carê sor dibe û dûre bi mor dixeni-
qe, serê xwe bêtir li ba dike, digirî, dikûre, diqîre:

- Na, na, ez bi goriya we!... Sînoyê min piçûk e, kezeba min
e... ez nikanim!... Destê min lê nagere... Hewar! Baş e, baş e...
De wî tevşoyî bidine min! Ez ê bi ya we bikim... ka wî tevşoyî
bidine min! dibêje û destê xwe di binê lihêfê de diqozizîne ku
derxîne.

Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok xwe davêjin ser sîngê
Cindî, lihêfa wî hişkfirî pê ve dizeliqînin, Bekoyê Garût bi
herdu destan serê Cindî digire ku zêde li ba nebe, mamoste
Kevanot dibîne ku ew seriya weke kunekî şil di nava destên
Bekoyê Garût de nahewe, lona ew jî destên alikariyê dirêjî
serê Cindî dike û pê digire, bi vê alikariyê re li ser wan destên
xwe yên neşûştî çilkên xwîneke nîvter û nîvhişk, xwîna çûçi-
kan dibîne, di nava tiliyên wî de û bi vê xwînê ve du sê pûrtên
çûçikan jî bi ber çavan dikevin.

A di wê gavê de bêhna xwîdana nexweşiya Cindî û bêhna
wê xwîna li ser destên mamoste Kevanot li nav hev dikeve,
xwe li pozê wî dide der, bi tirs, bi dilverişîn destên xwe yên
alikariyê bi şûn de vedikişîne û bi çavên xwe dibîne, dibîne ku
Cindî nola rêsiyêkî gîyê li hev tê badanê, reş û nior dibe,
bêhna wî diçike, deng jê dernakeve, tenê carina bi dijwarî de-
vê xwe ji hev dike û dixwaze tiştina bibêje, lê ew gotinên ku ji
devê wî derdikevin mîna ku di nava diranên wî de hatine cû-
tin, bi melodî û fonetîkeke seyr in, ewqas seyr û ewqas seyr in
ku heta nuha jî zimanekî bi vê melodî û vê fonetîkê ne hatiye
bihîstin, ji kesên dorê yek şirove dike û dibêje:

- Ev zimanê wan e... zimanê aferîdên pîrozwer, zimanê ci-
nan e.

Jina Cindî pêşa xwe dide ber devê xwe û bi şûn de xwe bi dîwêr ve dizeliqîne, ji nişka ve çav li mamoste Kevanot beloqî dibin, tevayiya zanistiya wî ya kevn û nû li nav hev dikeve, weke birûskekê di ramanên wî de vedijine, bêyî ku tiştekî ji lev derxîne di ciyê xwe de devjihevî dimîne, dest û lingên Cindî lê dibine weke ço, serê xwe li çep û rastê xwe li ba dike, dev û lêv lê xwar dibe, xwe hildikute, xwe diguşişîne, dipirpite, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok tevayiya giraniya xwe didine ser dest û çîpên wî û nahêlin xwe bilivîne.

Di vê navberê de pirtûka pîrozwer di dest seyda de dikeve hundur, tev silaveke Xwedê bi dengekî dagirtî û gewriyeye mîkrofonane:

- Zêde di ser serê wî re nesekinin, nc baş e, dibêje û zûzûka, bi gavên ewle, bi rewşeke qure, bi tevgereke bêhenek heta baş serê Cindî diçe, li hêla wî ya çepê cî dide xwe, devê pirtûka pîrozwer vedike û ji rûpeleke wê tiştina dixwîne:

*kul îhiye îleyye ennehustem'a neferun minelcinnî fekaâlû
inna semî'na Qur'ânen aceben*

yehdîy îlerruşdî feamennâ bîh ve len nuşrîke bîrabbînâ ehadâ

ve ennehu te'âlâ ceddu rabbîna mettehaze sahibeten ve la veledâ

ve ennehu kâne yekuûlu sefîyhunâ alallahî şetatâ

ve ennâ zannennâ en len tekuûlel'însu velcinnu alallahî kezîba

.....

Dengê xwendina seyda û giriyê Saloyê ku li pey wî ketiye hundur li nav hev dikeve, dibe weke melodiya guvîna du mozên li ser kulîlkekê û li guhên kesên dorê datê.

Di piçûktiya Cindî de li gund pevçûnek çêdibe û ciwamêrek tê kuştin, bi deh rojan piştî binaxbûna kuştî, hukumat dixwaze li ser cendekê mirî otopsiyekê çêke, tev doktor, komîta hukmatê, muxtar, gundiyên dîdevan û zarok jî berê xwe didine goristanê.

Ji taybetiyên gund yek jî ev e ku çî cendirme, çî doktor an jî perçê makînekê ji bajêr were gund, tavilê bala merivan dikişîne, çî piçûk çî mezin meriv li pey diçin û temaşa wan dikin, li ser goristanê dema ji hêla seriyê mirî gornê dikolin, tev çend zarokên din wê çaxê Cindiyê piçûk jî li wir e, bi çend dangan doktor li van zarokan hêrs dibe û ji wan re: «Ji vir biçin, xwe bidin alî.» dibêje, zarok hinekî vedikişin û xwe didin alî, lê Cindiyê piçûk xwe dide aliyekî xirab û lê temaşe dike, temaşe dike û dibîne ku ew çawa gornê dikolin, bersalê di ser serê mirî re radikîn û tev cawê sipî mirî ji gewriyê şerjê dikin, serê jêkirî radikîn ku têxine sindoqeke textîn, mîna ku bibêje: dev ji min berdin, ciyê min xweş e û bihêlin ez rihet bikiin, di wê gavê de wek ku şênîyên gund dibêjin, ji şeytanî re serê mirî ji dest wan dişemite û dîsa gêrî ciyê berê dibe, wê çaxê... a wê çaxê ganîtiya vî seriyê ha tê ber çavên Cindiyê piçûk, ev seriyê ku hîn berîya bîst rojan li wî xeyîdîye an jî pê re pişirîye, keniya, anuha jî mîna postekî gurandî bi bêhneke mirî, bi pirçeke nedaw û zeliqokî ye, ruyê wî reng havêtiye, bûye mîna hevîrekî binê êgir, nivkel û nepixî dixuye, belê... ev serî, ev seriyê ha dûre şevê nivên şevan jî tê xewnên Cindiyê piçûk û ji nava lihêfan dipengize, ev tirsê di dilê wî de nola zîroyekî dijî, bi wî re mezin dibe û rojekê lê dibe nola marekî reş, Cindî mezin dibe, dibe xort, dizewuce û dibe xwedî zarok, lê ev tirsê ha hertim di dilê wî de ye û ji wê rojê û vir de di peyivîna

xwe de serê wî diheze, bi vî serê hezhezok weke karê her gundiyekî rojekê karekî Cindî jî bi bajêr dikeve, di rojêke zivistanê de heta ku bi kamyonekê xwe digêhîne taxa gund êvar lê reş dibe, dema ji kamyonê dadikeve berfek nû li ser ya kevn tê xwarê, bi qasî saet û nîvekê divê ji vir bi peyatî rê bikute, dunya sar û tarî ye, bi têra xwe ji gund dûr ew û tenêtiya xwe ye, bi çend gavên pêşîn re gelekî diricife, ji wî wetrê ji sermayê ye, lê piştî çend gavên din li xwe divarqile, li ser tenêtiya şeverşeke weha difikire, ji çîrokên ber argûnan beşên xeternak têne ber çavên wî û dilê wî bi pêt hildavêje, zûzûka cixarekê ji bêrika xwe derdixe, bi tirs dûtê wê dikêşe hundurê xwe, ji nişka ve bi qasî sê werîsan ji xwe dûr zoyekî guran li bendî xwe rawestî dibîne, taviê di cî de rûdine, ji hêlekê ve hestê xwe dijene û ji hêlekê ve jî bi dengêkî bilind diqîre, hewarê dixwaze, ji gundiyan çend kes vê hewarê dibîhisin, bi teqîn, bi tîfing ber bi deng dilezînin, gundiyan ku xwe digêhînin hewara Cindî dibînin ku ziman li wî nagere, deng jê nayê, tenê destê xwe ber bi derekê dirêj dike, gundî li wê hêlê dinêrin, ji bilî tûpekek reş tiştêkî din nabînin, Cindî davêjin ser milên xwe û digêhînin gund.

A ji wê rojê û vir ve ye ku Cindî gelek carên mîna anuha dikeve nivînan, bi tirs diqîre, hewar dike, li ber hinekan digere, di êş û azareke veşartî de diqepije, diguşiye, qoçalî ser hev dibe, xwîdaneke weke avzêlkên serê germijokan zer lê dide der û di her careke weha de jî bêguman şêxekî, seydayekî an jî merivekî Xwedê xwe gîhandiye hewara wî, ne yek û ne du, dibe ku heta nuha di van rewşên wî yên teng de, ji du hezar û du hevokan jî bêtir, bi zimanê Xwedê peyv û gotin di ser Cindî de hatine rijandin.

Dengê xwendina seyda hatiye birîn, mîna ku ji xeweke giran şiyar bibe Cindî di nava nivînan de xwe xwe ji hev dikişîne, çavên xwe vedike, ji nişka ve bi tirs li dora xwe dinêre, çav lê dibin weke devê şikeftan û bi gavekî behitî dimîne, paşîngê dixwaze çavên xwe bifirîkîne, dike ku destên xwe ji binê lihêfê derxîne, du destên girêdayî bi hev re derdikevin rastê, çer ku çav li vê rewşa xwe, li destên xwe yên girêdayî dixîne weke zarokekî heftsale dest bi girî dike, ne ku tenê Cindî li ber vê rewşa xwe dikeve, herweha yên dora wî jî bi inîtumatî dinêrin, dev û lêv li mamoste Kevanot zuwa û çavên wî beloqtir dibin, bi serekî tevlihev xwe bi xwe: «Ev destên girêdayî ji kuderê derketin! Kê, kengî, çawa hatine girêdan?...» dibêje û ev pirsên ha weke wersirekê di dilê wî de bi cî dibe, Mîxo î notirvan û Hoto î navmalok anuha têdigêhîjîn, têdigêhîjin ku di wê gavê de ev destên Cindî ne girêdayî bûya, wan ê pê nikanî bûya, seyda ditengije, hêrs dibe, xwe nagire, di ser nivînên nexweş de:

- Ev çi ye, ezbenî? Destên te çuina girêdayî ne? Ma ne va ye em hemû li dora te ne, dibêje û xerîkî vekirina destên girêdayî ye.

Kewaniya inalê dike ku tiştêkî bibêje lê Cindî kasikek av jê dixwaze, benê tûr ji destên wî vedibe, hêsirên xwe paqij dike, xwe davêje destên seyda, maç dike, di eniya xwe re dide, hîskikên girî û giriyê bextiyariyeke veşartî nahêle bipeyive, bi alîkariya destên seyda di nava nivînan de pal dide, ava wî tê, vedixwe û dibêje:

- Ma ez ê çi ruyê xwe ji Xwedê, ji we reş bikim... anuha nû ez ji destên wan pîrozweran azad bûm. Êdî ez dikanim... dikanim hertiştî bibêjim. Ev bûn çendik û çend salên min ku ji

me çêtir, ez di nava lepên cinan de me. Ev çend carên min e ku ez dikevim ber deriyê dadgehên wan çêtiran. Ji min re digotin: «Te xwe di ser newala pêş Şikefta Zoncikê re hilavêtiye û wê çaxê te pêl pêçeka me kiriye...» Min xwe havê bextê wan, ez çûm dest û lingên wan. Car bi car, sal bi sal min bi wan pîrozweran da zanîn ku min hay ji vê yekê ne bûye, min pêçek ne dîtiye... lê bergera min bi kêrî tiştê ne hat. Ji me çêtir, wan di dadgehên xwe de li min didan, şikencên nemayê li min dikirin... çî dizanim. Di şevên nivê şevan de ji me çêtir... dihatin banî min dikirin, bi serekî serxew min jî dida pey wan û ez diçûm...

Li vir Cindî vedigere ser wan kesên li dora xwe:

- Ma çima we jî ne didît? dibêje, destê xwe ber bi mamoste Kevanot dirêj dike û didomîne: Bi taybetî jî te, xoce... ina te çend caran ez ji piştta goristanê vegerandim? Lê wê çaxê jî min ji te re ne digot... ya rastî min nikanî bû ji te re bigota. Lewra ji me çêtir, wan ji min re digotin: «Nebêje!... Ji kesekî re nebêje!...»

Bi van gotinên Cindî re tihya mamoste Kevanot jî dikeve nava van tiştên veşartî, ji nişka ve xwe gunehkar hîs dike û ricifiyeke sar û bêwext digire ser laşê wî, di wê gavê de bi qasî demeke sê lêdanên dil bi raman diçe wan şevên buhurî, di wan şevan de çend caran bi şev dîtiye ku Cindî bi bertena derpê û kirasê dirêj û sipî ber bi goristanê diçe, an jî ji pala goristanê berê xwe daye Şikefta Zoncikê, lê heta anuha jî bêyomiyeke weha ne hatiye ser hişê mamoste Kevanot û li ser ne fikiriye, anuha, tenê anuha û bi van gotinên Cindî re çav li serê wî çar vedibin, tirseke bêwext dikeve dilê wî, guhên xwe baş vedigire û bêdeng guhdariya wî dike.

Cindî didomîne:

- Belê, ez diçûm... ez diçûm û ji me çêtiran heta destê sibê bi min kevir didane kişandinê. Ew kevirên zîndana xwe ya nû... hamû jî bi min dan kişandinê. Di demên dadgehê de, wan pêşiyê ez dibirim dereke bi tirs û xewle. Ciyekî wusa bû ku çawa bibêjim, Xwedêyo!... ez ne bawer im ku ciyekî weha li ruyê dunyayê hebe. Ciyekî wusa tarî, wusa tarî ku... ji van tariyên ku me dîtine jî tarîtir... Ne agir û ne jî ji van lampên me, bi ronahiyeke seyr hinek tişt bi ber çavên min diketin, lê... de îcar ji me çêtir bergeha wan, Xwedêyo!... serê wan weke kartolên pelixî, pozê wan dirêj, an jî kurt û sitûr, çîpên wan zirav... dema ku dipeyivîn, tevayiyê diranên wan dihatin jimartinê. Bêhneke genî, bêhneke genî!... ya sitar!... li wir li min dixistin ku ez Sînoyê xwe....

Li vir geweriya Cindî tije girî dibe, lêvên wî dilerizin, hevo-ka xwe nîvçe dihêle, bi çavekî şil li Sînoyê xwe dinêre û bi girî didomîne:

- Ma min ê çawa Sînoyê xwe... bi... bi tefşo serjê bikira? Kezeba min e... Ji me çêtiran, îşev jî li min didan ku ez bi ya wan bikim. Sîtîla qetranê dabûn ser agir, dixwestin serê min têxine nav... dixwestin ku ez bi gotina wan bikim. Êşa ku ew bi merivan didine kişandinê, ne ji van êşên dunyayî ne. Meriv debarî êşa wan nake. Meriv dixwaze çavên xwe jî derxîne û bidine wan... meriv dixwaze wusa bike ku zû ji destên wan bi-filite. Lê min dizanî bû... min dizanî bû ku ji me çêtir... ew ê min gelekî bêşînin. Loma... min jî... ji Şaynazê re got... min jê re got, rabe van herdu destên min hişkfirî girêde!

Di vê navberê de dengê hîskikên giriyê Şaynaza jina wî jî tê bihîstinê, Cindî dîsa bi şikirdarî xwe davêje destên seyda,

dîsa di eniya xwe re dide, destên xwe ber bi jor vedigire, keserekê vedide û dibê:

- Lê şikir ji Xwedê re ku min ev roja ha jî dît... Ez êdî merivekî azad im. Ez bi biryara serokê çêtiran hatim berdan. Şikir ji te re... Xwedê!...

Seydayê gund ji ber vê azadiya Cindî diwerime, dinepexe, ku bi vatiniyeke weha pîrozwer rabû û yekî mîna Cindî ji nava lepên cinan xelas kir, serbilind dibe ku yek tewafî destên wî bû, kêfxweş dibe ku çend kesên li wir jî ev kiramatên wî dîtin, hêvîdar dibe ku navûdengê wî ê belav bibe.

Lê mamoste Kevanot bêkêf e, bêhêvî ye, deng jê nayê, mîna ku ji xwe şerm bike li dora xwe jî mêze nake, serê wî di ber de ye û guhdariya dengên odê dike, dipomje, dixwaze têbigêhîje lê ji hev dernaxîne û dudiliya gelek tiştên sergirtî di wê sevê de di wê gavê de lê çêdibe.

Wê şevê Demo û Mîro şopa mamostê xwe digerrînin, di hewşa mala Şeroyê berber re, di mala Bekoyê Garût re, di nav sipîndaran re û di dawiya dawîn de jî bi saloxdanên ewle têne mala Cindî, anuha li wir di devê deriyê odê de bi mamostê xwe didine zanîn ku naxir hatiye, hî gund belav bûye, lê nogina wî di nav de tune bûye, ji gavanê gund pirsîne, dûre ber bi Kevirê Bagerê çûne, li Şikefta Zoncikê nêhirîne, çavên xwe li rezên jorîn û Newala Cinan gerandine lê wan nogina wî ne dîtine.

Mamostê wan serê xwe radike ku bibêje xem nake, lê piştî ewqas bêdengiya xwe Bekoyê Garût destê xwe ber bi zarokan bilind dike û dibê:

- Xem nake, werin hundur, ma di vê payîza pêşîn de jî gur ê noginê bixwe!

Mîna ku nû tişteke were bîra Mîxo î notirvan, li kesên dora xwe dinêre û dibê:

- We qala guran kir, hat bîra min. Bi Xwedê, îro şivanên gundê Şirterûtê li çiyê digotin... digotin ku heta destê sibê jî kuçikên wan zûrîyane, ewtîyane û li dora colên wan çerx bûne. Şivanan xwe dane bendî, lê tişteke ne dîtine. Gumana du tiştan dikirin. Digotin, ku diz ne hati bin nêzîkî wan, wê çaxê, ji sedî sed gur daketine.

Lê Bekoyê Garût ji gotina xwe danakeve, destê xwe jî li ba dike û dibê:

- Na, na... çî zû gur daketin! Gurên ku ewqas zû dakevin nikanin noginê jî bixwin.

Cindi di nav ciyan de berê xwe, destê xwe ber bi seyda dike û bi bergerîn dibêje:

- Seyda heyran, seyda!... çî dibe çî nabe, tu dîsa jî li ser devê guran bixwîne... devê wan girêde, nogina xocê me... xocê me reben e.

Erê an na, peyvîkek hûr jî ji devê xocê reben dernakeve, bi ruhekî helisî, bi laşekî tevizî, bi mejiyekî tevlihev, bi çav û awurên vikûvala li dora xwe dinêre, dibîne an jî nabîne ku piştî çend gotin û lavelavên kesên li wir, anuha qeytanekî mîna benê solan di dest seyda de ye, pêşiyê bi kurdî:

- Di Newala Cînan re... di pêşiya gundê Şirterûtê re... di Rasta Hespan re... di Girê Guran re... û di gelek ciyên din re, dibêje, paşîngê vedigerîne ziyanê erebî û didomîne: *Kul hu-vallahu ehad allahussamed lem yelid ve lem yûled ve lem yekun lehu kufuwen ehad...* piştî wê xwendinê girêkekî li wî qeytanê benê solan dixîne, pifî wê girêkê dike û dîsa vedigere serî, ji nû ve dest pê dike, careke din û yeke din û yeke din...

heft destpêkên bi kurdî, heft dawiyên erebî, heft girikên kwîrikê li wî qeytanê benê solan û heft pifên li wan girêkan... devê gur tê girêdanê û ew benê bi heft girêkên kwîrikê di bêrika mamoste Kevanot de bi cî dibe.

Lê dîsa jî ew bêkêfiya ku bêwext, îşev û anuha ji nişka ve girte ser mamoste Kevanot, ji ser ruyê wî wenda nabe, ev nerihetiya ruhê wî bala kesên dorê jî dikişîne, napirsin û nabêjin çima, lê dibînin ku ew hişk û zuwa bûye, gwînê wî zer û çavên wî beloqî bûne, mîna ku destên xwe ji tişteki veşêre di nava seqên xwe de dane ser hev, bêdeng e, dipê.

Heta ku çay germ dibe, tê ber wan û vedixwin jî, mamoste Kevanot her bi raman e, her cara ku piyala çayê ber bi devê xwe bilind dike, bêhneke kambax, ew bêhna xwîdana nexweşiya Cindî û xwîna çûçikan hîs dike, mirûzê wî tal û gwînê wî vemirî ye, kêfxweşiya nêçirvaniya herşevîn li ser tune ye, diponije û tîne bîra xwe ka çend kes, çend caran bi şev li pala goristanê xwe bi xwe dipeyvîn û diçûn, dixwaze ku tavilê rabe ser xwe û biçe malê, li ser cilê xwe ramede, li ser hertîştî ji nû ve dîrûdirêj birame.

Herçiqas nêçirvan bi wî de dibêjin û dixwazin weke herşev biçin mala Bekoyê Garût, goştê çûçikan sor bikin û bixwin, lê bi bihîstina peyvikên çûçik, goşt û xwarinê dilê wî li hev dikeve û xwe nade ber vê yekê, piştî vexwarina çayê, li rasta hewşa mala Cindî, mamoste Kevanot xatir ji wan dixwaze û bi serekî tevlihev ber bi lojmana xwe dimeşe.

Ev tevliheviya ha di riya lojmanê de li serê wî dibe giranî, çogên wî diricifin, lingên wî sist dibin û nikanin wî seriyê giran bikêşin, tenêtiyeke bêmane digire ser û tirseke kambax lê radibe, hîna ji dûr ve bi awakî dilşewat, dengêkî mîna dengê

kundekî ji nava reşayiya darên goristanê bilind dibe û tê bi kerika guhên wî ve dizeliqe, di dilê xwe de, «Ev deng rengê bêyomiyekê ye.» dibêje, ji bo ku vî dengê rengê bêyomiyê nebîhise herdu destên xwe ber bi guhên xwe bilind dike, vê carê jî pozê wî pê dide zanîn ku bêhna xwîn û pûrta çûçikan, bêhna xwîdana nexweşiya Cindî ji destên wî tê, ev kambaxtir e!... dema ku xwe digêhîne taxa goristanê êdî gurpegurpa dilê xwe dibîhize, dibîhize ku dilê wî jê re dibê: «Nebe nebe, di vê tariyê de li aliyê darên goristanê, li kêl û kevirên gornan mêze bikî!»

Mamoste Kevanot bi gotina dilê xwe dike û li wî aliyê mêze nake, weke zarokên ku di hêlkanên xwe de keti bin xewê, miriyên goristanê jî bêdeng in, tenê ew dengê bêyom ji hêla goristanê ji gewriya kundekî bilind dibe, mamoste Kevanot bi gavên hêdî, wusa hêdî, wusa lêdî di ber goristanê re derbas dibe ku meriv dibê qeyê naxwaze wan zarokan ji xewa wan şiyar bike.

Wê şevê heta dereng jî mamoste Kevanot di paş piştta kewaniya xwe de dikeve ramanan, diponije, diqepije û xew nakeve çavan, di tevliheviyekê de ye û nikane ji nav derkeve, di dilê xwe de: «Meriv çi aferîdekî seyr, rengîn û reben e, Xwedê!...» dibêje, ew hemû tiştên ku di jiyana xwe de xwendiyê, bihîstiyê, dîtîyê, yek bi yek zûzûka li serê wî dikevin û dipengizin, vedigere ser metod û formulên zaniyaran ku têbigêhîje, têbigêhîje ka ev meriv î kambax çi ye û çendik û çend rengên xwe hene, yek dudu, du hezar û du rengên wan di serê mamoste Kevanot de li hev dikeve û dîsa ji nav dernakeve, vê carê fantazî û zaniyariyê dide ber hev û bi van herdu fenomenan diçe ser rengine meriv, dûrtir diçe, ji dunyayê derdikeve, bi leza tîrêjekê ji atmosferê derbaz dibe û ber bi histêrkan diçe, her ku dûr diçe seyrtir û reştir dibe, xwe berdide valayiya taristaneke gerdûnî, gêj dibe û dewxa wî diçe, çavên xwe digire tarî, vedike tarî, destê xwe li dor xwe dipelîne, jina wî li kêleka wî ye, bi dengê nizm û zuwa şiyar dike,

daxwaza hanîna pêşgîr û du aspirînan bi lêv dike.

Jina wî pê dide zanîn ku mala wan ji mêj ve bê aspirîn e, radibe lampê vêdixîne, pêşgîrekê tîme, ji xwîdanê her deverê mamoste Kevanot bûye av, êşeke giran xwe di serê wî de badide, mîna ku di bahozê de li ser pêlên deryayekê be, bi her aliyê de ditewe, diqelibe, dikeve, tew carina wusa hîs dike ku lojmana wan jî ditewe, bi jina xwe dide zanîn ku alîkariya wî bike, alîkariya wî bike ku biçê û verişe.

Piştî ku vedirişe dîsa bi alîkariya jina xwe tê ser nivînan û gêjbûna serê wî hinekî sivik dibe:

- Lampê venemirîne, dibêje û xwe dirêj dike, bi tirs û çavêkî vala li binê zikê xêrî temaşê dike, xwîdana ku li eniya wî berhev dibe jina wî bi pêşgîrê baqij dike, ta û agirê di laşê wî de hîs dike, têdigêhîje ku mêrê wê pir nexweş e, vedigere ser û dibêje:

- Tu li mala kê bûy? Dibe ku te di namkiyeke zengarî de tişteke xwari be. Ez hinek şîr...

Bêyî ku mamoste Kevanot çavên xwe ji binê zikê xênî bikute:

- Na, dibêje, min tişteke ne xwariye. Piştî nêçira çûçik...

Li vir dîsa ew bêhna xwîn û pûrta çûçikan tevlihevî bêhna xwîdana nexweşiya Cîndî dibe û tê xwe li pozê wî dide der, mirûzê wî tirsûtal dibe û dibê:

- Bîne van destê min bi sawûneke bibîn bişo, Nêrgis.

Jina wî misîn, legan û sawûneke bibîn tîne destên wî dişo, bi pêşgîreke nû zuwa dike û bi hustuxwarî dibê:

- Hinekî baş bûy, an ne?

- Na, piçekî... Em çûn... ez li mala Cîndî bûm. Nexweş bû. Çîroka nexweşiya xwe ji me re got. Bi cinan keti bûye. Dev jê

berde... çîrokek xemgîn e.

Peyva cin û ew bûyerên ku Nêrgisa koçer jî bihîsti bûn, di serê wê de olan dide, xemgîmya çîrokên kesên cinî dilê wê jî dêşîne û dibê:

- Ji xwe çîrokên hemû kesên cinî xembar in... Dilê merivan bi wan dişewute.

Mamoste Kevanot bi baldarî berê xwe bi jina xwe de dike û bi mereqdarî dipirse:

- Ma te jî dîtiye? Te jî dîtiye ku kesên cinî çêlî çîrokên xwe kirine?... Cindî digot:

«- Heta nuha jî min ji kesekî re ne gotiye.» Tiştêkî seyr e! Ji jina xwe re jî venekiriye. Cinên wî jê re gotme: Ji kesekî re nebêje!

Ew bûyerên ku Xanê ji Nêrgisa koçer re kat kiri bûn, yek bi yek têne ber çavên wê û bi ruyekî saxikane dibê:

- Na, min ne dîtiye, lê min ji devê meta Xanê bihîst. Çêlî cinîbûna keçeke berzewac jî dikir, Xwedêyo!...

Mamoste Kevanot li ser nivînan ramediyaye, jina wî li kêlekê rûniştiye û wan heinû tiştên ku ji Xanê bihîstine jê re kat dike, mîna ku guhdariya mîtoliyîyeke binê erdê bike, bi baldarî guhê xwe daye ser gotinên jina xwe, carina bi pirsên kurt gotinên jina xwe dibire û dixwaze baştir têbigêhîje, ji nişka ve çavên wî tarî dibin, nola ku ji ciyekî bilind û bilind gêrî valayîyekê bibe, dîsa verşîya wî tê, dîsa dewxa wî diçe, destê xwe davêje şevkirasê jina xwe û bi dengêkî nivxeniqî dibê:

- Dilê min li hev dikeve... ez dikim bikevim, dewxa min... diçe...

Nêrgisa koçer bi tirs û bisinîllah bi herdu destên wî digire, diguvişîne, xwe di ser de xwar dike û dibêje:

- Baş xuyaye ku tu bi zengê ketiye... bihêle ez hinek şîr bînim.

Nêrgisa koçer hinek şîr tîne, di gewriya wî de bera jêr dide, bêyî ku bilive, bipeyive çavên wî li binê zikê xênî ye û her bi çavekî vala dinêre, carina jina wî jê dipirse ka piçekî baş bû an ne, lê bersiv ji mamoste. Kevanot nayê, wê çaxê jî tirseke mezintir bi jina wî digire ku mêrê wê rasterast nexweş e û nexweşiya wî jî giran e, ne zêde, tenê bi qasî nîv saetekê li ber serê mêrê xwe weha rûniştî dimîne û dûre ev tirsaya wê tê serê wê, mêrê wê ji ber germiya laşê xwe dinale û pesta dibêje, Nêrgisa koçer dibîne bê çi xwîdan li mêrê wê dide der û bêhnna nexweşiyêke rastkîno jê tê, ji bilî rûniştina li ber serê mêrê xwe tiştekî din ji destê wê nayê û nizane bê ew ê çi bike, carina pêşgîrê bi ava sar şil dike, dide ser eniya wî ya germ û hew, mamoste Kevanot di vê êş û agirê xwe de pesta dibêje, mîna ku zimanê xwe bide nav diranên xwe biçû û wusa bipeyive, peyvikên ku ji devê wî derdikevin nayên famkirin, piştî bîstekî xewxilmajiyekê digire ser nexweşê şevê, nalîna wî tê birîn, agirê wî piçekî dadikeve û êdî pesta jî nabêje, li ser vê yekê dilê jina wî Nêrgisa koçer hinekî pêt dibe, wê pêşgîra şil ji ser eniya wî radike, dide hêlekê û bi rewşeke bêxew xwe di paş piştaya wî re dirêj dike.

Bi nêzîkî destê sibê re, di rewşeke nîvxew û nîvşiyar de mamoste Kevanot dengê dibihîse, ev dibe şeva duduyan ku ev dengên nîvê şevan di guhên wî de diçingîn, lê ev dengê îşevîn ne weke yê şeva çûyî ye, nabêje: «Nêrgis, Nêrgis, Nêrgis!» û bi qasî vî dengê Siyabendê yekçav î cinî ne safî ye, ji derve jî nayê, ji quncikekî odê, ji binê balîva wî, ji lundurê wî bi xwe derdikeve û bi melodiya dengê nas dibê:

- Kevanotê min, ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î!

Ev dengê ha guhên Kevanotê nexweş diçingîne, hiş û aqilê wî berhev dike û bi qasî bîst salan bi şûn de davêje, ev deng melodiya dengê dapîra wî ye, piştî bîst salên mirina dapîra xwe anuha cara pêşîn dengê wê dibihîze, bi vî dengê dapîra xwe re bi tirs û ricifîn çavên xwe nivçe vedike, lampa êvarê hîn jî pêketî ye, ji ber siryaqê quncikê hember heta jêr mij û dûmaneke sipîçolkî bi ber çavên wî dikeve, pêşiyê jî çavên xwe dikeve gumanê û dibê qeyê ji ber kilîşik an jî lîlikên bêxewiyê ye, lê dema ku baş çavên xwe vedike û bi baldarî lê dinêre, dibîne ku rêşî an jî porekî dirêj î sipî jî ber siryaqê quncik heta jêr daketiye, carina ruyê pîrejineke paqij di nava wî porê sipî de xuya dibe, bi wî re dipişire, tiştina dibêje û dûre dîsa wenda dibe, mamoste Kevanot bi tirs û şika şevê di zimanê xwe de gez dike, êşa zimanê wî pê dide zanîn ku anuha ew payî ye, xwe bi xwe: «Wê çaxê ev deng û bergeha dapîra min rast e.» dibêje, ji bo ku baş bi vê yekê ewle be, destê xwe davêje milê jina xwe û dîsa şiyar dike, lê dema ku tev jina xwe di nava nivînan de ramedî berê xwe ber bi quncikê odê dike, ne dapîr û ne jî ew porê sipî li wir e.

Mamoste Kevanot sipûsar û çavên wî beloqî dibin, bi tevgerêke dudilî û tirsdar li jina xwe dinêre:

- Anuha li wir bû, dibêje, dapîra min li wir bû...

Ji van gotinên mamoste Kevanot, jina wî divenicîqe, di dilê xwe de: «Ev mêrikê ha ê îşev dîn bibe!» dibêje û bi tirs lê vedigerîne:

- Li ber çavên te wusa bûye. Xuyaye tu îşev pir nexweş î...

Mamoste Kevanot destekî xwe ber bi jina xwe bilind dike, zûzûka gotinên wê dibire û dibê:

- A wê jî... dapîra min jî mîna te got. Got:

«- Ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î!...» Min baş bi-hîst ku ji min re wusa got. Peyvik bi peyvik... rasterast weha gote min:

«- Kevanotê mîm, ez dizanim bê anuha tu çiqasî nexweş î.»

Ji bo ku vê bêyomiya şevê ji dora mamoste Kevanot, ji malê û ji xwe dûrbixe, jina wî radibe di nava nivînên xwe de rûdine, destê xwe davêje pêşgîra li kêleka balîva wî, dirêjî wî dike û dibê:

- De qeyê te xewn dîtiye, lo... ma...

- Xewna çi!... ma ez payî bûm, dibêjin... Min bi çavên xwe jî dît...

Bi van gotinên xwe re mamoste Kevanot bi tirs, bi şikebarî li dora xwe, li jina xwe, li binê zikê xênî, li her aliyê dinêre, çavên wî beloq û gwîmê wî zer dibe, ji nişka ve destê xwe ber bi dîwarê hember radike, didomîne û:

- Binêre, dibêje, ma tu nabînî? Ma tu dapîra min nabînî? Dapîrrr!...

Destê mamoste Kevanot ber bi dîwarê hember rakirî, li dapîra xwe diqîre, jina wî bi girîyekî ji tirsê xwe davêje ser wî û dike kûrînî, mamoste Kevanot dike ku rabe ser xwe û ber bi dîwêr, ber bi dapîra xwe biçê, jina wî bi zikê xwe î werimî xwe bi dest û piyê wî ve darde dike, bi girî, bi hewar, bi bergerîn û hustuxwar dibêje:

- Tiştêk tune... ez bi heyran!... li ber çavên te... welle tiştêk tune, li min hewarê... bavo! Ev çi bû îşev hate serê me rebenên Xwedê!...

Mamoste Kevanot xwe ji destê jina xwe difihîne, li ber quncikê herdu dîwarê hember nola ku bixwaze ji jor tûrekî

an jî tiştêkî daxîne, herdu destên xwe hinekî ber bi jor radike, bi giramî, bi bêrî, bi girî bala xwe dide jora quncik û dibê:

- Ez bi qurban, dapîr! Ma tu dizanî bê ev bûn çend sal?... De ka ji min re!...

Nêrgisa koçer ji dîwêr, ji mamoste Kevanot dûr li ser nivînan xwe deverû havêtiye, destên xwe dane ser guhên xwe û bi tirs digirî, bi tirs ku mêrê wê dîn bûye, bi tirs ku ev şeva ha ê kengî li wan zelal bibe, bi tirs ku bi zarok nexweş e û ew vê tirs xwe ya dawîn anuha ji devê mêrê xwe jî dibîhize, mamoste Kevanot hîn weke berê li ber quncik e û bi dengêkî nîvxeniqî dibêje:

- Na, dapîr, na... nebêje!... ev bûn çend salên me ku... em li bendî vê rojê bûn... roja ku ku zarokek ê ji me re çêbibûya, dapîr!

Bi peyva zarok re, bêyî daxwaza Nêrgisa koçer serê wê ji nivînan bilind dibe, li mêrê xwe dinêre, a di vê gavê de mamoste Kevanot li xwe divarqile, bergeha dapîra wî ji ber çavên wî wenda dibe, bi şermesarî, bi gunehkarî li awurên jina xwe dinêre û ber bi nivînen xwe diçe, bêyî ku peyveke piçûk jî ji jina xwe re bike, lihêfê di ser serê xwe de diqelibîne û di nava nivînan de dikeve tayê, mîna çûçikê ku ji dafê bifilite bi serêkî nîvgêj û nîvzelal yek bi yek van hemû bûyerên îşevîn tîne bîra xwe, her ku ew wan tiştan tîne bîra xwe di binê lihêfê de bêtir diricife, jina wî li ser nivînan li kêleka wî rûniştiye, serê xwe daye ser çogên xwe, bi tirs, bi dilekî bêhêvî li mêrê xwe î nixumandî dinêre û êdî xew nakeve çavan.

Ronahiya destpêka roja nû bi tariya îşevîn re dikeve qayîşê, di dawiya dawîn de bi ser dikeve û dunya rohnî dibe, ji çend aliyên cuda cuda dengê dîkan bilind dibe, gelek nabu-

hure dengên şêniyên gund li ser kaniyê û di riya kêleka dibistanê de tê bihîstin, weke rojên hertimî rojêke din jî li gund û şêniyan hiltê, zarokên xwendekar li hewşa dibistanê berhev dibin, lê mamostê wan tuneye, di nivînan de bi jina xwe dide zanîn ku ew nexweş e û nikane rabe, jina wî diçe bi zarokan dide zanîn ku mamostê wan pir nexweş e û wan dişîne malê, zarok li gund belav dibin û bi şêniyan didine zanîn ku mamostê wan pir û pir nexweş e.

Ev cara pêşîn e ku zarok ji ber nexweşiya vî mamostê xwe nakevin dersxanê.

Ro bilind dibe û xwe dide ber taştiya, jina mamostê nexweş wî di nava nivînan de dihêle û weke hertim serjêrî gund dibe, lê vê carê bi tirs, bi nerihetî û bi hustuxwarî ye, li hewşa mala Xanê bi dilşewatiya bêkesekê xwe davêje ser û digirî, bi giriyê xwe re li wir yek bi yek hertiştî jê re vedike, dûre li gotinên xwe zêde dike û dibêje:

- A ev du şevên dawîn... ev du şevên Xwedê ne ku tiştên weha kambax têne serê min rebenê, metê.

Metê ji van gotinên Nêrgisa koçer têdigêhîje ku mêrê wê pir nexweş e, loma zûzûka xwe radibêçe, bi racemî wê dikeve û bi hev re ji hewşê dûrdikevin, li ser riya xwe vedigerin mala Sêvdînê Selîm, nexweşiya mamoste Kevanot pê didine zanîn û wî jî bi xwe re dibin, dema ku ji dûr ve çav li mamoste Kevanot dikevin, Sêvdînê Selîm bi tevgera mezinekî ku mizgînên baş û xweşiyê bi merivan dide zanîn, dibê:

- Na, na... ne weke ku hûn dibêjin... şikir ji Xwedê re, ji xwe re li ber tavê rûniştîye.

Li beroşkê pêşiya lojmana dibistanê, li ber dîwarê jêrîn mamoste Kevanot rûniştîye, bi qasî mîtroyekê ji ber lîngên

xwe dūr, li pêşiya xwe li tiştêkî çavên xwe aliqandine û bi rana-nên giran diponije, dilê Nêrgisa koçer xweş dibe ku mêrê wê ji nava nivînan rabûye, ji bo ku zêde bala wî neyê kişandin, ew û Xanê di hêla paşîn re bi pêlikên lojnuanê ve hildikişin û derbasî lundur dibin, Sêvdînê Selîm jî bi silav û tevgerên her-timî heta pêş mamoste Kevanot diçe û dibê:

- Dinêrim ku beroşkê payîzî li te hatiye, xoce efendî!

Lê ne haya xoce efendî ji hatina Sêvdînê Selîm û ne jî ji bergeha hawurdor heye, silava ku tê dayînê jî bê bersiv dimîne û ji ber vê yekê Sêvdînê Selîm dikeve gumanekê, gumana giraniya nexweşiya mamoste Kevanot, bi şikebarî, bi dudilî diçe li pêş wî rûdine, li rewşa wî, li nexweşiya wî dipirse, lê ew her li wî ciyê berê dinêre û Xwedê dizane bê anuha di rana-nên xwe de li kuderê ye, gwînê wî zer û vemirî ye, hundurê çavên wî zuwa û bi awurên vala ye, laşê wî sist û bêxwîn dixuye, Sêvdînê Selîm wusa têdigêhîje ku mamoste Kevanot bi zerikê ketiye, ji bo rewş û nexweşên weha bi xwe bihîstiye û gelek caran bi çavên xwe jî dîtiye, dîtiye ku merivekî bi zerikê bikeve divê bi awayekî li xwe bivarqile, loma ew jî di wê gavê de awayekî peyda dike, ji nişka ve destê xwe radike û bi tîn sîlekê li binê guhê mamoste Kevanot dixê, bi şîrpîna vê sîla wî re çavên mamoste Kevanot tarî dibin, di nav wê tariyê de çî-kên rengîn ji ber çavên wî diçin, ji ciyê xwe dipengize û li er-dê dikeve, dilerize, diricife, diqepije.

Sêvdînê Selîm gopalê di destê xwe î çepê de berdide, bi herdu destan dikemişe ser mamoste Kevanot ku bi dest û piyê wî bigire, vî bayê bêyom ji ser rake, lê di dawiya dawîn de têdigêhîje ku ew bi tena serê xwe nikane, lewra mamoste Kevanot li erdê qoçalî ser hev dibe, bêhn lê diçike, di reş û

mor de dixeniqe, çavên wî ji ciyên xwe dixericin çep û rast, dengekî nîvxeniqî ji gewriya wî derdikeve der û kef bi devê wî dikeve.

- Xanêêê!... zû pîvaz!...

Ev dengê Sêvdînê Selîm weke hewara birîndarekî bilind dibe û heta hundurê lojmanê diçe, Xanê û Nêrgisa koçer zû-zûka xwe digêhînin ber pencerê, vê bergehê dibînin, Xanê pêşiyê vedigere ser Nêrgisa koçer:

- Zû pîvazekê bîme! dibêje û ber bi der dibeze, Nêrgisa koçer sipûsar dibe, çogên wê sist dibin, dewxa wê diçe û mîna ku dergûşa di zikê xwe de biparêze, destên xwe dide binê zikê xwe î gir, ber bi selika pîvazan diçe, vedigere û ew jî li pey Xanê dilezîne, li hêla der, li ber dîwêr pîvazê dirêjê Sêvdînê Selîm dike û ew jî dixwaze weke wan bi devereke mamoste Kevanot bigire û alîkariya wan bike.

Sêvdînê Selîm pîvazê di binê lingê xwe de dipelixîne, felqekî digire destê xwe û dide ber pozê mamoste Kevanot, bi ufîn û fişkafişk mamoste Kevanot xwe li hev qoçalî dike, dest û pî lê dibine weke dar û dijene, Xanê dizivire ser Nêrgisa koçer û pê dide zanîn ku xwe jê dîrxîne, zikê xwe ji dest û lingê wî yên jenende biparêze, Nêrgisa koçer bi tirs, bi dudilî radibe, xwe jê vedikişîne û digirî.

Bi bêhna pîvazê re dest û pî li mamoste Kevanot sist dibin, fişkafişka wî tê birîn, mîna ku gewriya wî ji nû ve vebe, hilma xwe digire, berdide, dûre bi bêhngirtineke dirêj re tê ser xwe û çavên xwe vedike, pêşiyê li asimanê hêşîn çend telpên ewrê sipî bi ber çavên wî dikeve, dema têdigêhîje ku li derve, hî ber dîwarê lojmanê serê wî li ser çoga Xanê ye, jina wî û Sêvdînê Selîm di ser re sekinîne, bêyî ku baş bizani be ka çi bûye, dilê

xwe bi xwe dişewutîne û nola zarokekî digirî.

Bi êvarê re ev bûyera ha di mal û kuçên gund de, di devê şêniyan de dibe benîşt û dibêjin:

«- Ji me çêtir, bi ber bayê wan pîrozweran ketiye.»

«- Ji me çêtir, bi cinan ketiye.»

«- Bi hepûlepê ketiye.»

«- Dîn bûye.»

«- Ev tişt ji nişka ve bûye û...»

Xêrxwaz û dişewatên mamoste Kevanot, sofî û feqiyên gund dikişin lojmana dibistanê, li dora wî rûdinin, li rewşa wî dipirsin û dostaniya xwe pêşan didin, mamoste Kevanot bi şermesarî, bi tirs û bi dudilî ji civata dora xwe re çêlî bûyerên şeva çuyî dike û bi wan dide zanîn ku dapîra wî bi kincên sipî-çolkî hatiye, li wî quncikê hundur xwe bi ber çavên wî xistiye û giraniya nexweşiya wî pê daye zanîn.

Mîna ku ji berê de hay ji van tiştan hebe, feqî Dimso bi tevgereke zana ji mamoste Kevanot re şirove dike û dibê:

- Ev yeka lia baş dide xuyakirin ku tu merivekî ji Xwedê re î, xoce... loma bi te ve xuya bûye... û ev ruhên pîrozwer xwe rayê herkesî jî nadin.

Mamoste Kevanot hêdîka serê xwe ber bi quncikê odê ra-dike, bi tirs, bi nerihetî û bi dengêkî niznî:

- Tişteki din jî bi min da zanîn, Xwedêyo!... dibêje, serê xwe dixê ber xwe, bi herdu destan nola jinên diltenik porê xwe dikişîne û bi kelagirî didomîne: Ji min re got:

«- Dergûşa we ê... ruyê dunyayê nebîne!...»

Diya dergûşa wan ji hêla jêrîn ji ber semawera çayê radi-be, destên xwe dide ser zikê xwe û derbasî paş deriyê oda hember dibe, dilê civata dorê bi vê mala mamoste Kevanot

dişewute, bê peyv û bê gotin li hev dinêrin, lê feqî Dimso vê carê herdu destên xwe jî ber bi mamoste Kevanot vedigire û dibêje:

- Dilê xwe pêt bigire, xoce. Dilê xwe teng neke. Mirin... mirin û mayîna dergûşa we jî êdî di destê Xwedê de ye. Xwedê bi ya xwe dike.

Xwedê bi ya xwe dike, feqî Dimso jî bi gotina civata dorê dike, perçên ku ji pirtûka pîrozwer, ji devên seydayên mezin ji ber kirine, bi nepixîna oldarekî rastkîno wan dixwîne û pifî ser mamoste Kevanot dike, dûre radibe ser xwe û bi pilepil, bi xwendin di ser dîwaran de tiştina dibê û diqîre, pifî quncikên hêla hundur, pifî siryaqan, pifî aliyê caxên nivînan dike, di dawîya dawîn de jî kaxezeke sipî dixwaze, bi pênuşekê reş dike, weke nivîşteke sêgoşe li hev pan dike, di ber ruyê balîva mamoste Kevanot de dike xwarê û dibêje:

- A anuha bê xem û bê tirs rakeve.

Di ser vê nivîstê re şênîyên gîmd bê xem û bê tirs heta derengî şevê jî li dora wî titûnê dikêşin, çayê vedixwin, dikevîne galegalên oldariyê, çêlî başî û nebaşîya van ruhên pîrozwer dikin, mîna tawanbarekî ku bi gunehkariya xwe jî nizane mamoste Kevanot bêdeng guhdariya dora xwe dike, diponije, diqirqile, heta ku civata îşevîn radibin û li malên xwe belav jî dibin, ew her wekî xwe ye.

Mîna ku bixwazin hertiştî ji bîr bikin, wê şevê di nava nivînan de ew û jina xwe nêzîkî hev dibin, li hev dipiçikin, nola ku piçûk î di zîkê jina xwe de ji nebaşiyên dût û nêzîkî aqilan biparêze mamoste Kevanot destê xwe li zîkê kewaniya xwe dipelîne, mist dide û di dawîya dawîn de li jor li ser navîka wê disekinîne û herdu jî di bêdengîya şevê de dikevîne xew.

Dema ku ro li wan bilind dibe, mamoste Kevanot vê şeva bêxewn û bêdeng dide xatirê wê nivîştê, nivîšta ku feqî Dimso di ber ruyê balîva wî re kiriye, Nêrgisa koçer di dilê xwe de banî Xwedê dike ku ev şeva ha bê tirs û bê qêrîn di ser wan de derbas bû.

Lê heta çend rojên dûre jî xweş xuyaye ku tirs û gelek pirsên bêbersiv şopên xwe li mala mamoste Kevanot kwîr vedane.

Ji van rojên kambax rojekê li ser taştê ji nişka ve tiştêkî no-
la êşeke tîndar xwe li zikê Nêrgisa koçer dide der û li pişta
wê giran dibe, ne tenê giraniya yekî, mîna ku giraniya deh za-
rokan ketiye tûrekî şil û benê wî tûrî jî ji hêla hundur de bi
movikên pişta wê ve hatiye girêdan, ewqas giran e, hundurê
wê dişewute, tîr dike û dêşe, Nêrgisa koçer ji ser taştê radibe,
destekî xwe davêje pişta xwe û destê din jî dide binê zikê xwe
î gir, dikişe ser nivînan û li wir diqepije, mamoste Kevanot di-
beze ber pencerê û li hewşa dibistanê dinêre, hustuyê xwe
ber bi zarokêkî xwendekarê dibistanê dirêj dike û ji wir bi
dengêkî tevlihev lê diqîre:

- Ero, Demo, Demo!... zû bibeze mala meta Xanê... bila
tew neskine û zû were... lez bike, lez, lez!...»

Demo ber bi mala meta Xanê dilezîne, mamoste Kevanot
diçe ber jina xwe ya ramedî û bêyî ku bizane meriv di deinên
weha de çi dike, destê xwe li zik û çîpên jina xwe dipelîne,
şeltikeke piçûk tîne di binê jina xwe re radixîne, avexwîneke

bêwext ji jinikê dirije û li vê şeltika piçûk belav dibe.

Entîn û ofîna jina mamoste Kevanot dest û lingên wî li hev digerîne û nizane bê ew ê çi bike, gelek nabuhure bi hilkehilka bazdanê meta Xanê dikeve hundur, bi vê hatma wê re Nêrgisa koçer dilê xwe bi xwe dişewutîne û bi kelagirî dibêje:

- Ez... ez mirim, metê!..

- Metê bi qurban!... xeman nexwe, netirse... ez va hatim.

Metê berê berê diçe xwe di ser Nêrgisa koçer de vedigire, ruyê wê niaç dike û bi pêşa fistanê xwe xwîdana li eniya wê paqij dike, derpê wê dişeqitîne, daxwaza meqeseke paqij dike, mamoste Kevanot meqeseke paqij tîne, şerm dike, bi dilpekiya ku ew ê anuha bibe bav ber bi pencerê diçe, çavên wî li der û guhên wî li hundur e, bi qasî kişandina cixareyekê entîn, nalîn û peyvikên bergerê dibihîse, di vê navberê de qêrîna êşekê di guhên wî de diçimge, Xanê serê zarokekî ji binê jina wî dikêşe û bi melodyeke oldarî *Allah û Ekber*'ekê di guhê zarok de diqîre, tev semboleke mêraniyê laşekî piçûk derdikeve lê bersiva van herdu peyvikên mezin nade, Xanê wî di nava lepên xwe de dibe û tîne lê zarok naqîje, Xanê bi destekî xwe herdu lingên wî digire û serjêr radike lê zarok nagirî, Xanê bi destê din piştta wî ditepîne lê zarok bêdeng e, tev xwîn û navikê Xanê wî dispêre ciyê berê lê zarok nalive, bêyî ku navika zarok bibire Xanê wî li ser şeltikê dirêj dike, sîngê wî mist dide, dişidîne lê zarok bêhnçikiyayî ye, Xanê devê xwe dixê devê laşê piçûk û pifi hêla hundur dike lê zarok sar e, zarok miriye.

Wê rojê zarok dişon, dipêçin û di goristana Mekanê Mala Dînan de dikine erdê, ne tenê ji bo mirina zarokê wan, ji bo van hemû bêyomiyên ku di van rojên dawîn de hatine serê

mala mamoste Kevanot, tev jin û mêran şênîyên gund ber bi lojmana dibistanê dikişin, li gor berbora gundîtiyê destên alîkariyê dirêjî rewş û nexweşa malê dikin, sersaxiyê lê dikin, dixwazin tirs û xemgîniyê li ber wan belav bikin.

Ev sê sal in ku mamoste Kevanot û jina xwe li bendî rojê weha ne, roja ku zarokêk ê ji wan re bibe, gerçî mamoste Kevanot hîn jî pê nizane, pê nizane ku jina wî heta heft mehan beriya nuha jî bi pêşniyarên jinên gund şilkî çêkirine û li ser goristana Mekanê Mala Dînan li zarokan belav kirine, li wir di binê siya dara pîrozwer de xwe dirêj kiriye, banî ruhê pîrozwer, banî ruliê Sofî Dîno kiriye û ji Xwedê xwestiye ku bi zarok nexweş bibe, lê bi çî awayî dibe bila bibe, di roja îroyîn de li ser bûyîn û mirina vî zarokê ha, ji xemgîniyê bêtir gelek tiştên wekîdin di serê mamoste Kevanot de diçin û tîn, gelekî dide ber hev û dide ser hev, li ser sedemên ciyê ciyê disekine, carina di dilê xwe de serwext dibe û: «Divê ji bo herkesî wusa be, zarokê pêşîn liertim çetin e û bi qasî du mehan jî beriya wexta xwe bû, loma... loma mir.» dibêje, carina jî xwe wekî sedemê vê mirina zarok dibîne û nola gunehkarekî mezin di dilê xwe de dibê: «Ji ber van bêyomiyên çend rojên dawîn, tirs li rebena jina min çêbû û loma zarok ji ber çû.» lê di dawiya dawîn de mamoste Kevanot pirtir li ser gotina dapîra xwe disekine, dapîra ku mirina zarok bi wî dabû zanîn û jê re goti bû:

«- Dergûşa we ê ruyê dunyayê nebîne.»

Ew rewş û bûyerên van rojên dawîn: ew şeva dilversîn, ew deng û ew gotinên dapîra wî, ev mirina zarokê wan, ev hemû tiştên li mamoste Kevanot dikişîne nav mijara ol û oldariyê ku lê hûr bibe, bi xwe bibîne û bi xwe têbigêhîje.

Heta nuha jî mijara teolojiyê bi qasî îro bala mamoste Kevanot ne kişandiye, weke gelek kesan wî jî hebûna hêzeke bi navê yezdanê dilovan, bi navê Xwedê di dereke serê xwe de bi cî kiriye, di felsefa ola Zerdeştî de başiya Ahûra Mazda û xirabiyaya Angra Manyû bihîstiyê, bihîstiyê ku Bûda di şîretên xwe de ji şagirtên xwe re: «Hûn bi xwe ji xwe re bibine ronahî.» gotiye, ji nêzik ve dîtiye ku bi hezaran, bi mîlyonan merivan dane ser rîya ola mesîhî, di rûpelên rojane de weke bûyerên rojê şer û kuştinên ji bo ol û pêxemberê herî dawîn xwendiyê û hew.

Lê ji vê rojê û şûn de li vî gundî bi vê rewş û nerihetiyaya xwe mamoste Kevanot cara duduyan tê guhertin, weke teologekî dikeve lêgerîneke li van ruhên pîrozwer, piştî demeke dirêj cara pêşîn û dûre jî çend carên mîna vê cara pêşîn bi daxwazeke jidil berê xwe dide bajêr, ji zana û oldaran dipirse, bi dilpekî guhdariya wan dike, bi pey pirtûkên oldariyê dikeve û li wir, li bajêr dikeve nava refikên pirtûkxanên kevn, di deme-

ke kurt de werger, şirove û dîtînên li ser pirtûkên mezin peyda dike, di rûpelên van pirtûkên pîrozwer de rastî mijarên cînan, bi zimanê van gundiyan rastî aferîdên ji me çêtir tê, van beşan bi baldarî dixwîne û têde dibîne ku ev aferîdên welia tew jî ji me ne çêtir in, car bi car vedigere serî û van beşên pirtûkên pîrozwer ji nû ve dixwîne, dixwîne û di van beşan de, di van rûpelan de dibîne ku di destpêkê de Xwedê bi tenê ye, dûre li gor dilê xwe bi sed hezaran kerûbiyên şîrşêrîn û dilo-van diafirîne, paşîngê gerdûneke tarî û vala li dar dixê, dax-waza ronahiyekê dike, bîst û çar saetên vê tarî û vê ronahiyê li ber hev berdêl dike û bi navê,

Roja yekem dinavîne,

Roja duduyan navberekê dixê navîna av û asimanan,

Roja sisiyan av û reşayiyê ji hev vediqetîne û ji her babetî tovên dar û giyan li reşayiyê direşîne,

Roja çaran vê av û vê reşayiya dunyayê bi ronahiya ro, hêv û histêrikên asimamî dixemilîne,

Roja pêncan ji her babetî heywanan bi ruyê av û reşayiyê dixîne,

Roja şeşan dirame ku ji xwe re ji axê merivekî dunyayî çê-ke û wusa jî dike,

Ji axê pêşiyê mêrekî û dûre jî ji parxwanê wî jinekê çêdike, navê Adem û Hewayê li wan dike.

Li hemberî vê hunermendiya Xwedê, jîrtirîn, xurtirîn, baq-iltirîn melekê wî, Melekê Tawûs çavnebar dibe, bi Xwedê re dikeve qayîşê, Hewayê dixapîne û pê Adem ji rê derdixîne, Xwedê ji vê yekê hêrs dibe, pêşiyê naletê li Melekê Tawûs di-barîne û wî bi rengdêra Şeytan dimavîne, dûre Adem û He-wayê diarihîne, zarokan bi pey wan dixîne, keçên xweşik û

jinên barîk ji van zarokên wan derdikevin, li hemberî xweşi-kiya van keç û jinên ademî doxîn li melekên asimanî sist dibe, weke mêran ji jor de ji asimanan dadikevin ruyê erdê, bi keç û jinên ademî re li ba dikevin, bi wan re radikevin, zarokên ku ji wan çêdibin bejnên wan bilind, serên wan gir û aferîdên seyr ji wan derdikevin.

Xwedê ji vê tevgera melekên xwe yên doxînsist jî hêrs dibe, pê dêşe, weke niviskarekî ku ji berhemeke xwe ya çapbûyî ne kêfxweş be Xwedê jî ji vê hunera xwe poşman dibe û şerm dike, ewqas şerm dike û ewqas poşman dibe ku!... weke gelek hunerîmendên ku dûre agir bera berhemên xwe didin Xwedê jî ji bilî malbata Nûh tevayiyê vê berhema xwe av û agir dike, van melekên xwe yên doxînsist dikişîne asimanan, li wir wan tawanbar dike, mîna ku bibêje: de biçin û weke xwe bikin, bi derew û tevgerên xwe yên qirêj dijminiya min bikin, Xwedê wan ji asimanan de serjêr davêje xwarê.

A ji wê wextê û vir de ye ku ev aferîdên ha xwe dane aliyê qayîşkêşê Xwedê, Şeytanê Mezm, bi giyan û mejiyê ademîyan ketine, derewan li hev tînin, tovên nebaşiyê di nava merivan de direşînin, merivan berdidin pêşîrên hev û ji ser riya rast didine alî, dema ku bi van nebaşiyên xwe jî têr nabin, radibin jîrî û zaniyariya xwe bi kar tînin, xwe dikin dewsa merivên mirî, bi hunermendî dikevin tevgerên wan, dengên wan bi lêv dikin, bi vî awayî pêşiyê dudilîyekê û paşîngê jî tirsekê li merivan çêdikin, ziman li merivan girêdidim, merivan kwîr û bawî dikin, pêşniyarên kuştin û xwekuştinê davêjin ber merivan, merivan dîn dikin û bi çolan dixin.

Mamoste Kevanot van hemû tiştên ha car bi car ji pirtûkên pîrozwer dixwîne, dixwîne û di dawîya dawîn de serwestî

tişteki dibe, serwest dibe ku: ev aferîdên ha ji me ne çêtir in, ji kesekî jî ne çêtir in, ev yên ha melekên arihandî, melekên gunehkar in, layengirên Şeytên û dijminên ademîyan in, devên newalan, şikeftên tarî û qulên pixêriyan cî û warên wan in, weke cin, pîrebok û netekin derdikevin pêşiya merivan, ji ber jîriya xwe dikanin xwe têxin dewsa herkesî û weke herkesî bipeyivin, dikanin merivan bêşînin, bilikumînin, bixînin û kula mirinê di laşê merivan de biçînin.

Piştî xwendin û têgehîştina van hemû tiştên ha, gelek carên din jî ew dapîra mamoste Kevanot di nivê şevan de tê û xwe rayê wî dide, bi wî re dipeyive, li rewşa wî dipirse, mizgîniyên baş an jî gotinên reş jê re bi lêv dike, di her carên weha de tirs û hêrs li mamoste Kevanot tîrtir dibe, di şevên nivên şevan de ji xewilmajîyan divenciqe û di her careke weha de jî mîna hezretî Îsa «Dûr biçe, Şeytan!» dibêje û li wê diqîre, lê pere nake, ew dûr naçe, bi vê qêrîna wî re kenekî ji van kenên pîrên cadûkar hişk û zuwa di guhên mamoste Kevanot de olan dide, wê çaxê jî radibe ser xwe, bi hêrs û dengê bilind «Te dergûşê me jî ji me girt, keça Şeytên!» dibêje, dîwaran pîn û kurmik dike, tufî pencerê dike, di wê hêrs û tirsê de dîsa dikeve, dîsa dilerize, dîsa zimanê xwe dicû, dîsa av û kef bi devê wî dikeve û dîsa qoçalî ser hev dibe.

Di her ketineke weha de kesên ku xwe pêşiyê digêhînin vê hewara mamoste Kevanot, beriya hertiştî dest û çavên xwe li peydakirina pîvazekê digerinîn, wê pîvazê dipelixînin û didin ber pozê wî, dûre seyda û feqiyên gund lê dicivin û ilmê oldariya xwe bi kar tînin, pirtûkên pîrozwer li ber serê wî vedikin û ayetên cinan di guhên wî de dixwînin, zimanê Xwedê li kaxezan siwar dikin û weke nivîst û bazbendan pêve dizeliqînin,

bi benên rengîn berbejn û hemêliyan bi hustuyê wî ve dikin.

Ji bo ku mamoste Kevanot ji nava van lepên bêyom bifilite, çi ji destên şêniyên gund tê ew dikin, lê ev ked û ev karên wan jî pere nake, roj bi roj mamoste Kevanot xirabtir dibe, êdî wusa dibe ku ne tenê di tariyên şevên nivê şevan de, herweha bi ro jî û li ber çavên herkesî jî dikeve, bi gotineke din gelek pîvazên din tene pelixandin, nivîştên xurtir, bazbendên kesktir, berbejn û hemêliyên nûtir bi mamoste Kevanot ve dibin, di nava şêniyên gund de li ser vê ketina wî şirovên cuda cuda belav dibin: «Ji me çêtir cinên wî lê qert bûne û êdî pirtûka pîrozwer jî nikane bandorekê lê bike!» dibêjin, navê mamoste Kevanot di devê piçûk û mezinên şêniyên gund de dibe ziman, dirêj û zêde dikin, dinepixînin, gûan dikin û têngêhîjin, «Di vî gundî de jî gelek kes bi ber bayê wan aferîdên ji me çêtir ketin, lê ne bi vî rengê ha!» dibêjin.

Mamoste Kevanot bi xwe û ramanê xwe de ketiye, van gotin û şirovên şêniyên gund nabîhise, ji nava gund vedikişe lojmana xwe, danûsitendinên xwe û gundiyan radike, mîna yekî sondxwarî ji hewşa dibistanê dernakeve der, weke xwî an jî nexweşiyê kevn carina bi zarokan re dikeve dersxanê, bêyî ku tiştekî bide ber zarokan li ser masa xwe rûdine, bi raman, bi çavên gir û vala temaşa wan dike, di van rojên dawîn de bi navê dersê an jî di dewsa dersê de hertim pirsekê ji wan dike û «Hûn dixwazin bibin çi?» dibêje, îro û anuha jî beriya ku zarokan ji dibistanê berde nava malan, dixwaze dîsa vê pirsê xwe bike, lê bi mamoste Kevanot wusa tê ku anuha yek bi yek henû zarok bersiva vê pirsê wî didin û pê didine zanîn ku: ew dixwazin bibin nîşandarên çûçikan, çîrokbêjên çîrokên cin û periyên, dixwazin bibin seyda û meleyên xurt ku devê gur û

maran girêdin, cinan ji ser kesên cînî rakin, dixwazin ilm û zîmanekî wusa bi kar bînin ku ce û genim bi dîwaran ve hilkişînin, wekîdin... û wekîdin jî dixwazin bibin xwediyên vatiniya gelek tiştên weke van tiştan.

Di wê gavê de dilê mamoste Kevanot pê dide zanîn û jê re dibê: «Ev zarokên ha zarokên cin û şeytanan in.» û ne tenê dilê wî herweha ew bi çavên xwe jî dibîne, dibîne ku destên wan, serê wan, diranên wan, dev û pozên wan, guhên wan, bi gotineke din tevayiyê bergeha van zarokên ha bi aliyên xeternak têne ber çavên wî, bêdengiyê hertimî li ber masê digire ser mamoste Kevanot, serê wî vala, çavên wî zîq û laşê wî pûç dibe, bi qasî qirş û pûşkî sivik dibe, av were li ser e, ba were li ber e, belê, di vê rewşê de, anuha, ji nişka ve çavên wî di reş ve diçin, ricifiyê bêmane xwe lê dide der, gêrî valayiyêke ripûreş dibe, li erdekî tirs û tarî dikeve, çikên rengîn ji ber çavên wî diçin û di ronahiya wan çikan de bi çavên serê xwe jî dibîne, mamoste Kevanot dibîne ku bi devên xwar, diranên bîç û pozên pelixî aferîdên seyr û kambax li dora wî direqisin, destên xwe di laşên hev de dikin û ji hev goşt dixwin, dûre... û dûre jî ev aferîdên ha bi kambaxî vedigerine ser wî, nînog û tiliyên xwe di çavên wî re dikin ku derxînin, destên xwe davêjine gewriya wî ku bifetisînin.

Mamoste Kevanot ji ser sandaliya xwe gêrî xwarê bûye, li erdê, li ber masa xwe diricife, dilerize, diranên wî di ser hev re dikine qîrçeçîrç, dest û ling lê dibine dar, serê xwe li ba dike, gwînê wî wusa reş dixeniqe ku meriv dibê qeyê ew hemû xwîna di laşê wî de hatiye li serçavê wî berhev bûye û ew ê anuha di çavên wî re bipijiqe der, ufeufa wî ye û bi dijwarî bêhna xwe vedide.

Bi ketina mamoste Kevanot re xwendekarên piçûk ji ders-xanê dibezine der, ber bi gund dilezînin û li kuçan belav dibin, vê rewşa mamostê xwe digêhînin şênîyên gund û bi wan didine zanîn, ji kuçan, ji malan hewarê berhev dikin û ber bi lojmanê dişînin.

Dema ku mamoste Kevanot çavên xwe vedike, dibîne ku Sêvdînê Selîm, Guziyê dîn, feqî Dimso, Siyabendê yekçav î cinî di hewara wî de hatine û weke hemû carên berê vê carê jî jina wî li wir e, mamoste Kevanot radikin, kincên wî dawdişînin, derdixin der, li beroşkê hêla der li ber dîwarê lojmanê li hev rûdinin, heta ku jina wî çayekê germ dike û tîne li ber wan datîne jî mamoste Kevanot dengê xwe nake, mîna ku ji tiştêkî şerm bike serê wî di ber de ye û dirame, ne yek û ne du... dibe ku anuha li ser du hezar û du tiştan dirame. Di danîna çayên wan de ev rewşa wî dilê jina wî tenik dike û di wî dilê xwe î tenik de dibê: «Ev çi rewş e, Xwedê!... ew ê serî carê bikeve, ev gundiyan lîa ê bikemişin ser û ji erdê rakin!»

Gundiyan ku anuha kemişin ser û ew ji erdê rakirin, bi firfir çayê vedixwin, dipeyivin, Sêvdînê Selîm bi mamoste Kevanot dide zanîn ku bêhna xwe teng neke, Xwedê mezin e, ew ê rojekê lê were dilovaniyê, Siyabendê yekçav î cinî quma dawîn li çaya xwe dixê, piyala vala datîne ber xwe, herdu destên xwe li sîngê xwe dixê û dibê:

- Ma min... min ji destên wan çêtiran çi ne kişand ku!... hîn jî... ez hîn jî dikişînim. Lê şikir ji Xwedê re ne mîna berê ye... tenê carina xewên şevan li min diherimînin û hew... pirî caran dernakevin pêşiya...

Feqî Dimso destê xwe ber bi Siyabendê yekçav î cinî radike, peyva wî dibire, çav lê dişikîne û dibêje:

- Ji bona Xwedê çêlî wan neke, dema ku meriv çêlî wan dîkin, ew jî nêzîktir dibin. Çi dibe bila bibe, Xwedê mezin e, ew dizane, ew dikane û ew dibîne.

Mamoste Kevanot jî dibîne, dibîne bê çawa feqî Dimso çavên xwe li yên dora xwe dişikîne, dizane ku ev tevgera wan wî piçûk dixîne, wî nexweş dixîne û bi çavên ciniyekî li wî dinêrin, lê inamoste Kevanot tiştekî nikane, nikane bibêje çê an jî xirab tiştekî weha, tiştekî bi navê cinan tune ye, lewra ew bi çavên xwe jî wan dibîne, bi êşa giyanê xwe hebûna wan aferîdên çê an jî xirab hîs dike, di bin çavan re bi hêrs û gef li feqî Dimso dinêre, xwe diguşiîne lê dengê xwe nake, Guziyê dîn berê xwe bi feqî Dinso de dike û bi dengê xwe î monotonî dibêje:

- Ê bi Xwedê tu ditirsî, feqî Dimso... ma çima tu xwî dikî, heyran!... A em ê jî şekalan bi dest xwe ve kin, em ê li ber cin û pîrebokan... em ê li ber çê û xirabên wan pan bibin. Em ê dirêjî hev bikin û em ê bibînin ka dayikên kê lorikan dibêjin!... lê feqî Dimso jî ditirse... bi Xwedê ew jî bi xwe de dirî!... ma ne wusa ye, xoce... tu û Xwedê ne wusa ye, xoce?... ma feqî Dimso bi xwe de narî?...

Xoce bêdeng e, bersiva van pirsan nade û şirove nake, he-ta derengî rojê jî li ber dîwarê lojmanê bi wî de dikevin, hûr hûr gotinan davêjine ber û hêdî hêdî dipeyivin, dûre pê didin zanîn ku di van demên dawîn de wî xwe ji gund û şênîyan dûrxistiye, ev tevgera wî bûye sedemên gotinên cuda cuda, bi kurtî jê re çêlî van sedemên cuda cuda dîkin, mijara galegala wan dîsa vedigere û tê li ser cinan disekine, Sêvdînê Selîm bi tevgera salmezinekî gund pêşniyar dike û dibê:

- Tu were bi ya me bike û biçe, xoce. Xuyaye ji me çêtiran

cî li te teng kirine, biçe xwe bigêhîne ziyareta Girnewaz û xwe bavêje bextê Pîrê wan. Tu jî dibînî... dibînî ku li te azirî ne, êdî ne nivîşt, ne bazbend û ne jî ayetên pîrozwer... bandora tişteki li wan çêtiran nabe.

Mîna ku rastiya van gotinên Sêvdînê Selîm bipeyitîne, Siyabendê yekçav î cinî serê xwe dihejîne, serê feqî Dimso jî diheje û bi rewşeke lêvîdar lê bi dilekî şewutî di ber xwe de dike pilepil û dibê:

- Xwedê lê rabe dilovaniyê!... wan jî kesek ne dîtî, hatin... hatin û bi vî rebenê ha ve zehîqîn.

Bi manoste Kevanot wusa tê ku hemû gundiyan peyva xwe yek kirine, ew peyva ha jî xistine devê Sêvdînê Selîm û şandî-ne ba wî, lê ew bi ya wan nake, tişteki din dike, ji nişka ve xwe lêrs dike, mîna ku tevayiyê kerb û tîrsa xwe ya van demên dawîn di serê feqî Dimso de biteqîne, radibe ser xwe û destê xwe ber bi wî bilind dike:

- Ji me ne çêtir in! Ji herkesî û ji hertiştî jî xirabtir in ew!... dibêje, serê xwe di nava herdu lepên xwe de diguvişîne, li dorra xwe zîz dibe, devê xwe tije gotinên naxoş dike û di ser van gundiyan de direşîne: Hûn jî çiqas ehneq in!... bêyî ku hûn tişteki bizani bin, ji wan aferîdên kambax re dibêjin, ji me çêtir!... Ji gû jî ne çêtir in ew!... Ka we ji ku derxistiye ku ew ji me çêtir in!... de ka bibêjin, rebenên Xwedê, ehniqên Xwedê!... Bibêjin ka çiyê wan ji me çêtir e!... nesekinin, netirisin, bibêjin!...»

Nêrgisa jina wî di pencerê re bi hustuxwarî li vê birebira mêrê xwe temaşe dike, êdî Xwedê dizane bê çima lê Sêvdînî Selîm tişteki nabêje, feqî Dimso tişteki nabêje, Siyabendê yekçav î cinî tişteki nabêje, tenê Guzîyê dîn destê xwe ber bi

feqî Dimso bilind dike û dibê:

- Çima tu xwê dikî, heyran! Gotina xoce ye... xoce rast dibêje, heyran!... xoce ne dîn e, heyran!

Bi van gotinên dawîn re mamoste Kevanot dibe xwê û dikeve êgir, çavên wî tijî hêrs û hêsir dibin, diricife, dilerize, dest davêje hustukura xwe, bişkovên ber xwe diqetîne, benê berbejna wî bi dest dikeve, bi hêrseke taybetî wê jî ji hustuyê xwe derdixe, heta ku jê tê ji hewşa dibistanê dûr davêje, wî destê xwe ber bi gund bilind dike, vedigere ser ew yên pêş xwe û di ser wan de dike qîreqîr:

- Rabin, bi kuçên gund bikevin û bibêjin, xoce dîn bûye... bibêjin, xoce bi nexweşiyêke dûrî aqilan ketiye... bibêjin, êdî tewşomewşo dipeyive... bibêjin, li hemberî îblîs û şagirtên wî asê bûye!... De rabin!... heta ku ji we tê biqîrîn û bibêjin, xoce devê xwe dirêjî pêsîrên pîrecinan kiriye û ji pêsîrên wan şîr kişandiye... bibêjin, xoce rastî pêxemberên ji serê xwe nexweş û Xwedayên devbixwîn hatiye... De rabin û biçin!... biçin wusa bikin!... wusa bikin ku bila gundê ehmeqan, gundê dînan, gundê cinan, gundê îblîsiyan jî ji vê yekê haydar bibe!...

Hersê îblîsiyên li wir çavên xwe gir dikin û ji vê yekê haydar dibin, haydar dibin û anuha dibînin bê mamoste Kevanot çawa bi van gotinên xwe re dilerize, diricife, di ciyê xwe de rûdine, serê xwe dixê nava lepên xwe û dest bi girî dike.

Mîna gunehkarekî mezin bi deng û ji dilekî şewutî digirî.

Ev gotinên mamoste Kevanot, ev rewşa wî, ev tevgerên wî û ev giriyê wî weke birûskekê tavalê di gund de deng dide û di kuçan de bilind dibe, «Li hemberî çêtiran asê bûye, heşa û heft hezar carî heşa!... ji wan çêtiran re gotinên naxoş kiriye, bi agir û bi mirinê listiye... zimandirêjiya Xwedê û pêxemberan jî kiriye...» dibêjin, piçûk û mezinên şênîyên gund heyfa xwe bi mamoste Kevanot tînin, dilê xwe bi mala wî dişewutînin, «Maqûlekî di şeyê me de bû...» dibêjin û mîna ku ji nuha ve pêserojên vî maqûlî bibînin xwe bi xwe an jî di nav xwe de, «Ew jî çû, av û av çû rebeno!...» dibêjin, hûr hûr li ser dipeyivin, vê rewşa wî bi awayên dûr û nêzîkî aqilan şirove dikin, «Ev ne karê aqilên ademiyan e... ew dîsa Xwedê pê dizane... lê wusa xuyaye ku destekî ruhînanî di sedemeke weha de luye...» dibêjin û ji nav dernakevin, tînegêlîjînan ku tiştêkî weha ji nişka ve çawa dikane bibe û dûre li xwe vedigerînin, «Ji bo wan ruhên pîrozwer tew jî ne çetin e... ne çetin e ku ji nişka ve merivan bixerifînin, dîn bikin û bikujin... gav û saet ji bo

wan çêtiran yek e...» dibêjin, lê dîsa jî ji bayê dudiliya xwe nafilitin, rasterast serwextî sedemên giraniya arihandineke weha nabin, «Qaşo mêrik ne ji gundê me ye jî...» dibêjin û gelekî din jî dibêjin.

Lê ev dîtîna û ev gotinên şênîyên gund sedemên vê rewşa mamoste Kevanot ji hev dernaxînin, «Gelek kes bi ber bayê wan çêtiran ketine û em hemû jî pê dizanin... em pê dizanin ku ev kesên ha di pêlên ketina xwe de li hemberî çêtiran asê ne bûne. Heşa heşa... ji wan re gotinên naxoş ne kirine. Na, kesekî jî wusa ne kiriye. Di rewşên weha de hertim tirsiyane, li ber wan geriyane, ji wan çêtiran lava kirine ku dev jê berdîn.... bi gotineke din kesek jî mîna wî xoceyê me ne bûye. Kesek mîna wî asêkar ne bûye.» dibêjin, diramin, bi hev dişewirin, «Bi devê xwe jî... wî bi devê xwe jî gotiye ku ji pêşîrên wan çêtiran şîr kişandiye... diyar e ku ew jî ketiye nav wan û bûye yekî ji wan...» dibêjin, dûre miriyên îsalîn dijmêrin û di dawîya dawîn de jî sedemên vê bûyerê digêhînin Mekanê Mala Dînan.

Şênîyên gund bi tirs û xofeke veşartî hevdu haydar dikin û: «Sala ku li gund mirinek dest pê bike heta dawîya wê salê, Mekanê Mala Dînan daxwaza heft mirinan dike û em hemû jî bi viya dizanin, anuha beriya ku sal dawiyê li xwe bîne hejmar miriyên îsalîn bûye şeş, ji bo ku ev hejmar derkeve heftan û bibe saleke weke hersal Mekanê Mala Dînan ev yeka ha bi serê xoce de haniye.» dibêjin

Ji şênîyên gund çend kes lê zêdetir dikin û çêlî nêzîkiya mirinekê jî dikin, mîna ku ji anuha ve li paş miriyekî bipeyivin di navîna xwe de çêlî çêyî û başiyên mamoste Kevanot dikin, «Di peyivîna xwe de hertim gotinên mîna şekir ji devê wî der-

diketin.» dibêjin, bi awakî çîrokane tevgerên wî bi lêv dikin, bilûrvanê oda gund Şefoyê kwîr dike ku li ser qulên bilûra xwe ji bo wî melodiya bextekî reş bihûne, biguvîne û bilorîne.

Lê dîsa jî bi hêviya ku mamoste Kevanot ê piçekî baş bibe û were ser xwe, carima bi şev û carina jî bi roj şêniyên gund diçin serlêdana wî, li rewşa wî dipirsin, banî malên xwe dikin, pê didine zanîn ku weke demên berê ew li nav malan bigere, biçe di oda gund de rûne, di kuçan de bi şêniyan re henekan bike û bi wan re bikene, bi wan re derkeve nêçira çûçikan, zivistaneke bi berf û bager li pêşiya wan e, ew ê dîsa bi hev re biçin û nola hersal di kozikan de hetanî destê sibê li bendî nêçira roviyan rûnin.

Lê na, mamoste Kevanot weke wan nake, çî dibêjin çî dixwazin pirî caran guhdariya wan jî nake, tew carima wî hay ji hatin û hebûna wan jî tune, berê tenê di hinek pêlan de diricifî, dilerizî û diket lê anuha tenê di hinek demên kurt de tê ser xwe, hay ji hebûna xwe dibe û çê xirab dipeyive, lê wê çaxê jî ji vê rewş û tevgera xwe şerm dike.

Anuha ev tevgera şermesar li wî bûye tirs, li wî bûye rik û li wî bûye gelek tiştên din: mîna wan psîkonexweşên ku ji herkesî ji hertiştî ditirsîm û direvin, mîna wan şêxên ku xwe di binê çarşefên mezin de dinixumînin û li bendî wersirekê ne, mîna wan pêxemberên ku xwe davêjin binê şikeftên çiyayên bilind û li wir li Xwedayan digerin... belê, mamoste Kevanot jî mîna van hemû ruhên ha hertim ji gund û şêniyan vedikişe, dûrdikeve, bi gotma şêniyên gund dîwarê hewşa dibistanê jê re dibe weke toqa şeytên û ew ji hundurê wê dernakeve der, di piraniya van demên xwe de hertim serê wî di ber de û di hundurê vê hewşê de digere, tufî erdê, tufî dora xwe dike, de-

vê xwe ber bi jor tûjikî dike û tuff asimanan dike, mîna goli-
kekî ku ji mozekê, ji mêşekê veniciqe carina ji nişka ve li paş
xwe dizivire û zîz dibe.

Ev rewşa ha jê re dibe xwî, jê re dibe huner, jê re dibe kar
û karê mamostetiyê ji bîra dike, pîrf caran nizane deriyê ders-
xanê jî ji zarokan re veke û wan berde hundur, tenê li derve li
hewşa dibistanê weke vatinî an jî nexweşiyê kevn rastî za-
rokan tê, wan radiwestîne, li wir listikekê dide ber wan, wan li
hev siwar dike, wan berdide hev, li dora wan dibeze, dike qî-
reqîr û wan li hev sor dike.

Şênîyên gund serwext dibin ku êdî bi kêrî karê xwe, bi kêrî
hîndayîna zarokan nayê, destên xwe jê dişon, lê dîsa jî dipên,
bi hêviya ku Xwedê mezin e, bi hêviya ku cin ê rojekê lê weri-
ne dilovamiyê, dev jê berdin û ew jî dîsa bibe mamoste Keva-
notê berê.

Ji van demên dawîn mamoste Kevanot rojekê weke hertim
radibe û diçe ser taştê, li ser taştê jina wî dinêre ku mêrê wê
dîsa bi raman e, bi rewşeke seyr li ber taştê rûniştiye, di ser
nan û pêxwarinên pêşiya xwe de xwar bûye, bêyî ku destê xwe
dirêjî tiştêkî bike û bixwe, bi baldarî dinêre, Nêrgisa koçer
wusa têdigêhîje ku weke gelek carên berê vê carê jî mêrê wê
li bendî pêla bayekî cinan e û hêrişeke wan dipê, têdigêhîje
ku ev rewşa wî ji carên hercarîn cudatir û girantir e, dengêkî
lê dike û jê re dibê:

- Ku dereke te dêşe û tu nerihet î, ez... ez biçim ji zarokan
re bibêjim û îro jî wan bişînim malan.

Mîna ku bi ruh û raman ji dereke dûr û dûr vegere, ma-
moste Kevanot ji nişka ve serê xwe radike, li jina xwe vedige-
rîne û dibê:

- Na, na... dereke min... Ez hinekî weha noqî ramanan... min dikir ku ez lîstikeke nû... ez ê îro lîstikekê pêşamî zarokan bikim û bi wan re bilîzim.

Piştî xwarina taştê bi giraniya wan ramanan radibe, ji lojmanê derdikeve hewşa dibistanê, weke hemû rojên xwendinê îro jî zarok ji zû ve li hewşa dibistanê gêhîştine ser hev, mamoste Kevanot dîsa pêwîst nabîne ku zarok têkevîne dersxanê, li wir li hewşê bi wan dide zanîn ku ew ê îro lîstikekê bilîzin, lîstikek ku heta nuha ew pê ne lîstine, ji bo pêwîstiya vê lîstikê jî bi zarokan dide zanîn ku divê ew biçin malên xwe û her yek şewqe, kum an jî kolezekî bîne, dûre jî li gotinên xwe zêde dike û dibêje:

- Ne girîng e ku kevn an jî nû be.

Herweha hemû zarok bi kêfxweşiya vê lîstika nû li kuçên gund belav dibin, bi cax û ciyê kincên malên xwe dikevin, ji dê, dapîr an jî endamekî malê dipirsin, daxwaza kum, şewqe û kolozan li wan dikin, zarokên ku li malê rastî mezinekî endamê malê nayên, ew jî bi xwe di malê de digerin, tiştêkî weha peyda dikin û ber bi jor dikişin.

Di navberê de gelek wext nabuhure ku babet bi babet kum û koloz di destên zarokan de û li hewşa dibistanê dicivin ser hev, mamoste Kevanot dide pêşiya zarokan û weke garaneke golikan wan dikişîne axpîna kêleka dibistanê, li wir zarokan li hev dike kulor û ew jî dî nava wan de radiweste, lîstika nû û rêdara wê ji zarokan re kat dike û dibêje:

- Van kum û kolozên di destên xwe de heta ku ji me tê em ê ber bi jor, ber bi asimanan bavêjin... û heta ku ji me tê em ê li dû wan biqîrin... em ê biqîrin û bibêjin: «Hatîn!... ha, hatîn!... melek û periyên asimanî hatîn!...» Kîjan kumê ku berê

bigêhîje erdê, em ê navekî lê bikin... em ê bibêjin, ev bêyom e, ev cin e, ev şeytan e û dûre jî em ê bi keviran têkevîne ser heta ku ew kumê ha perçe perçe dibe.

Mîna qumandarekî leşgerên nû û naşî, mamoste Kevanot car bi car rêdarên vê lîstika nû ji xwendekarên xwe re bi lêv dike, xwendekarên ku kum û kolozên nû hanîne, di wê gavê de poşmaniyeke zarokane li wan radibe, tirsê bav û birayên malê dikeve dilê wan, lê dîsa jî bi gotîna mamostê xwe dikim û dest bi lîstika nû dikim.

Kum, koloz û şewqe li hewa dilîzîkin, tev mamoste Kevanot hemû zarok li pey kum û kolozan dibezin, deng û qêrîneke seyr bi axpîna pêş malan dikeve, ev deng û ev qêrîna seyr di ser gund de pêl dide, li dar û dîwarên hewşan datê, şênîyên li nav malan bi dilpekî ber bi axpînê tên û dibînin, dibînin ku mamoste Kevanot di van demên xwe yê dawî de cara pêşîn ji hewşa dibistanê derketiye der, li axpînê weke gayê nav golikan li pey kum û kolozan diqêre, dûre tev zarokan bi keviran dikemişe ser kum an jî şewqeyekî.

Şênîyên ku ber bi deng liatîne û li axpînê berhev bûne pêşiyê ji vê derketina mamoste Kevanot kêfxweş dibin û dikenin, paşîngê bi mitûmatî li vê bergehê temaşe dikin û baş têdigêhîjin ku ev ne karekî aqilan e, nemaze jî dema ku gundiye bi navê hecî Xopo dibîne, anuha ew dibîne bê neviyê wî çawa kumê kalê xwe î hecê ber bi jor divirvirîne, zirîç û nexşên kumê heculeswedî li ber tîrêjên tava payîzî kesk dibiriqin, dûre jî dibîne bê çawa tev mamoste Kevanot hemû zarok li ser vî kumê wî dicivin û kevir dikin, a wê çaxê çav li serê hecî Xopo tarî dibin, mîna ku bibeze pevçûnekê, bi gavên hişk, bi hêrseke tevlihev ber bi wan diçe û dibê:

- De werin û ji xwe re lê binêrin, ha!... Ero, xoce!... ma tu jî zarok î, xoce!... tu şerm nakî?... ev çi karê te ye, xoce!... ma ev jî ders e, gidî!... tu dîn bûyî, xoce, dîn!...

Hecî Xopo di vê hêrsê de xwe digêhîne neviyê xwe, bilind dike û rasterast weke kunekî avê bi erdê de dide, hemû zarok ji ser kumê wî vedikişin, hecî Xopo kumê xwe î bi zirîçên kesk ji erdê ji nava keviran radike, mîna ku di devê hespekî dîn de hati be cûtin, ev kumê ha jî bi lêdana keviran qulqulî bûye, hecî Xopo bi xemgînî serê xwe li ba dike, bi hêrs neviyê xwe î li erdê pîn dike û dibê:

- Tu ji kerê de bikevî, lawo!... tu bi jara marê heftserî biçî, lawo!... tu biqurmiçî!... ev kumê pîrozwer!... miriyê heftan tu bî, lawo!...

Ji bazdanê, ji listikê hilkehilka hespekî dîn bi mamoste Kevanot girtiye, hêdî hêdî ber bi hecî Xopo tê, bi zenda xwe xwîdana eniya xwe paqij dike û dibê:

- Na... hecî... Xop... na... bêhna xwe teng neke... zarok in... bila ji xwe re bilîzin.

Vê carê jî Hecî Xop bi hêrs berê xwe bi mamoste Kevanot de dike û dibê:

- Min listikên weha ne dîtiye, xoce!... ma ev jî listik e!... lî... lî... listikên weha!...

Xoce destê xwe ber bi hecî Xopo dirêj dike, peyva wî dibire û dibê:

- De ka tu çi dizanî, hecî Xop!... ev listikeke nû ye û ji bo zarokan... ji bo wan tiştêkî nû ye!...

Mirûzê Hecî Xop tûj û tirş dibe, bi niçeniç serê xwe dihejîne, destê xwe li ba dike û dibe birebira wî:

- Ev listika ha, listika dînan e, xoce. Min ne dîtiye ku kesên

baqil kumê xwe dane ber keviran, kincên xwe çirandine... ev tevgerên weha tevgerên dînan e... tu dîn bûyî û hew!...

Hecî Xopo û mamoste Kevanot bi birebir dev davêjin hev, xwe radikêşin hev, dest davêjin hustukurên hev, hevdu dibin û tînin, ji nişka ve zenda hecî Xopo dikeve devê mamoste Kevanot, qîrîneke bêwext bi hecî Xopo dikeve, şêniyên li wir dikevin navbera wan, wan ji hev dikin û dixwazin hêrsa wan daxînin, lê ev herdu qayîşkêşên ha di nava lepên gundiyan de hustuyên xwe dirêji hev dikin, destên xwe li hev li ba dikin, şêniyên ku bi hecî Xopo girtine di guhên wî de dikine piste-pist û:

- Hêrsa xwe daxîne, hecî, piçekî têbigêhîje... tibigêhîje ku ew mamoste ye, mêvanê me ye, ne ji gundê me ye, dibêjin, lê hecî Xopo di nava lepên wan de berê xwe dide hêla mamoste Kevanot, lustuyê xwe î qermeçî dirêj dike, zenda xwe ya birîndar ber bi wî radike û bi dengê bilind dibê.

- Kî dibe bila bibe!... serê wî bixwe!... kî tê gundê me, tasek ava gundê me vedixwe, ji me xirabtir dibe... ku weke me... weke me bi satilan, bi salan, bi dehsalan ava gundê me vexwarana, ew ê bi gûyê xwe bilîstana!...

Hêrsa pevçûnê li mamoste Kevanot mezin dibe, dibe dirik û wî pîj dike, xwe dirêji qayîşkêşê xwe dike, dest û piyên gundiyan li ber dibine asteng û xwe nagêhîne hecî Xopo, xwe radikêşe, xwe li ba dike û xwe diqozizîne lê ji astengiya lepên gundiyan nafilite, xwe davêje erdê û xwe digevizîne lê gundî wî bernadin, liêrs û giriyê xwe li nav hev dixê, meziniya hêrsa xwe duqat û du hezar caran ewqas qat mezin dike, dest davêje hustukura xwe, bişkovên ber xwe diqetîne, li wî gundî, li wê xpinê û li wî erdî zenda xwe digêhîne devê xwe, ji nişka ve

gez dike û weke zenda hecî Xopo xwîneke sor ji xwe jî dirijîne.

Ev rewşa mamoste Kevanot bi piçûk û mezinên gund li kuçan belav dibe, dibe mijar û li ber argûnan bi lêv dibe, di pi-xêrî û pencerên malên gund de dibe deng û olan dide.

Wê salê beriya ku berfa payîza paşîn bikeve, ev rewşa ha ji wir, ji nava gund û şêniyan derdikeve, digêhîje nexweşxanan, digêhîje bajarên dûr û karmendên destê yekem pê dihesin.

*

PIRTÛKÊN ME YÊN KU DERKETINE

- * *A. S. Pûşkîn / KEÇA KAPÎTAN / Roman*
- * *A. P. Çêxov / MIRINA KARMEND / Novel*
- * *Hesenê Metê (nivîsende) / ARDÛ / Ji çîrokên gelêrî*
- * *Redwanê Alî / TILÛRÊ BÊGANE / Novel*
- * *Hesenê Metê / SMIRNOFF / Novel*
- * *Mûsa Anter / HATIRALARIM / Bîranîn*
- * *Mehmed Uzun / ROJEK JI ROJÊN*
EVDALÊ ZEYNIKÊ / *Roman*
- * *M.F. Dostoyevskî / MERIVÊN REBEN / Roman*
- * *Mehmed Uzun / MIRINA EGÎDEKÎ / Destan*

Adresa nû:

WEŞANÊN WELAT

Box: 41 23

141 04 Huddinge/ Sweden

WEŞANÊN WELAT

*Danê sibê di ber xwe de
û danê êvarê jî di ber xelkê de dişewuntim.*

Risipiyê mala Demo

